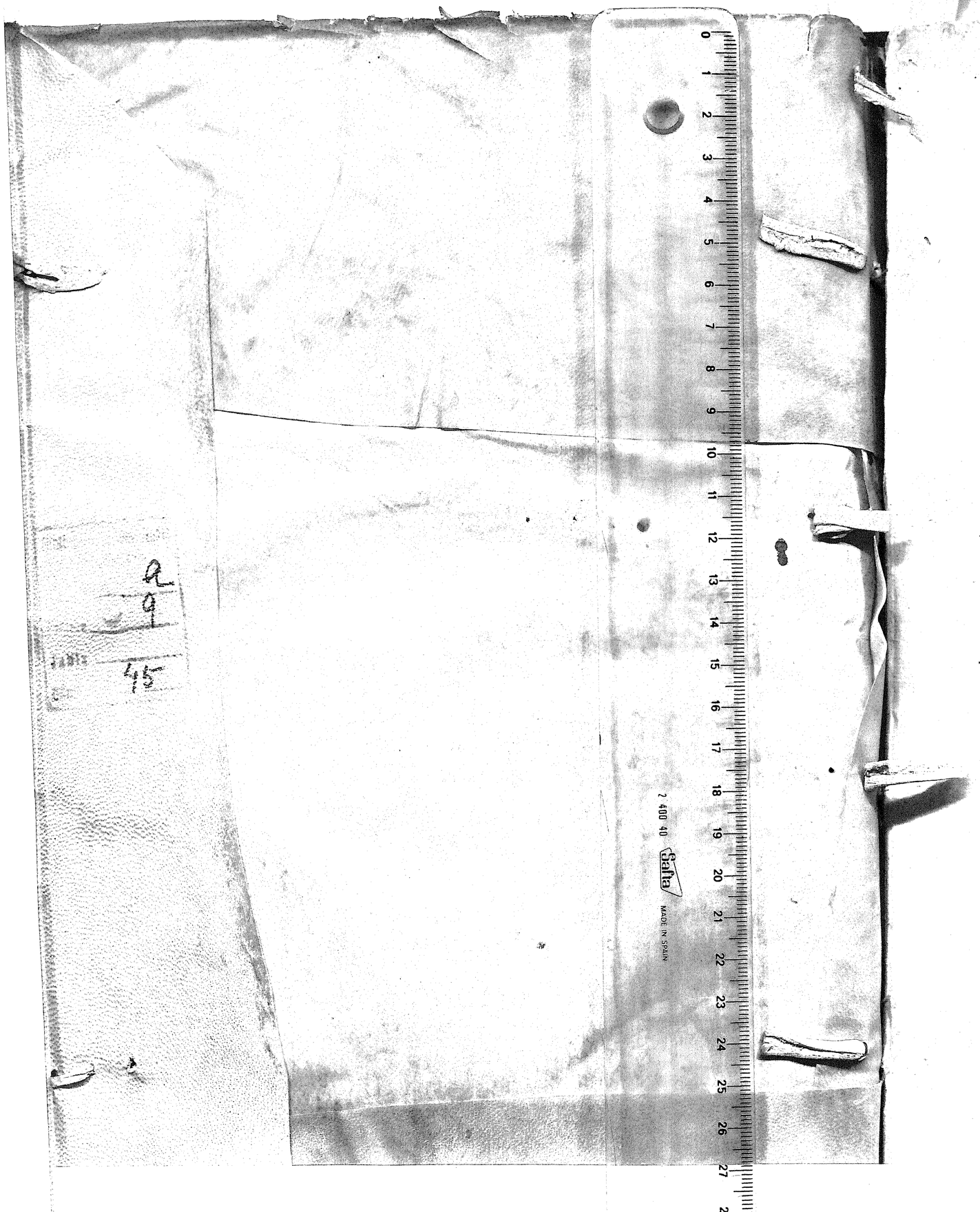

a
9
45

18.a.2.15.

del Mr. Nuñez

189

(1)

Del Colleg. de la Compa de Jesus de Granada

R-7565

AMMONII HERMEAE EXPLANATIO IN QVINQVE VOCES PORPHYRII.

Ioanne Baptista Rasario Interprete.

VENETIIS
Apud Hieronymum Scotum.
1547

V 4-75

AMMONIVS IN PORPHYRII INTRODVCTIONEM

IOANNE BAPTISTA RASARIO INTERPRETE.

QVONIAM de Philosophia disputationem instituimus, necesse est ut quid ea sit, cognoscamus. Is enim, qui aliquid aggreditur, quid illud sit, prædiscat oportet, quo rem studiosius & diligentius persequatur. Sed cum ex definitionibus res nobis manifestæ fiant, quonam pacto quippiam ex definitione percipiemus, nisi quid ea sit, prius didicerimus? Igitur definitio est oratio, quæ id quod definitur, explicat quid sit, quambreuissime: & nomen ab agrorum terminis per translationem traxit. nam ut illi rura aliena a nostris distinguunt, sic & definitiones rem assumunt, ac a cæteris omnibus disiungunt. Nunc igitur, quã doquidem ita necessitas cogit, philosophiæ definitiones exponemus. ueluti enim cũ rudimenta grammatices ordimur, grammaticen earum, rerum, quæ a poetis, historicisq; dicuntur, scientiam esse definimus. eodemq; modo cum primum ad initia oratoriæ facultatis accedimus, illam orationis ad persuadendum accõmodatæ uim esse quandam arte coniunctam in ciuilibus causis, cuius bene dicere sit finis, affirmamus: sic philosophiæ definitio percipienda est, quoniam ea reliquis scientijs, & artibus definitiones tradit. Omnis igitur scientia atq; ars subiectum aliquod, & finem habet: subiectum illud appellatur, de quo agitur: finis, ad quem mentis aciem intẽdimus, & quem statuendum esse desideramus, uelut hac exempli appositione perspicuum, ac planum fiet. medicinæ subiecta sunt humana corpora, quoniam in ijs uersatur: eiusdem finis est ualetudinem recuperare, siquidem eo solum medicus tendit. ligna quoq; fabro lignario subijciuntur, isq; illi finis est constitutus, abacum ut efficiat. quod in causa est, ut omnis definitio ex subiecto, aut fine, aut ab utrisq; simul iunctis assumatur. Ex subiecto, hoc modo, Medicina ars est, quæ in humanis corporibus uersatur. A fine autem sic, Medicina est ars ualetudinis. Ex utrisq;, Medicina est, quæ in humanis corporibus uersatur, & ualetudinis ars est. Astronomia quoq; cum scientia sit, cœlestia corpora habet subiecta, finemq; motuum ipsorum cognitionem. quid igitur philosophiæ subijciatur, quiq; finis sit percipiamus, ut illius definitionem tradere possimus. Animaduertendum enim est, cum reliquæ artes scientiæq; omnes in peculiaribus quibusdam uersentur, ut ars fabri lignorum in lignis tantum, & astronomia in solis astris: solam philosophiam in omnibus, quæ sunt, uersari, finemq; habere, nõ ut illa efficiat omnia, sed ut cognoscat. multæ itaq; philosophiæ definitiones traduntur: nam multi ueterum pluribus illam modis definierunt. ac ne omnes, quas nonnulli ambitione magis, quã rei necessitate adducti memoriæ prodiderunt, recẽseamus: quinq;, uel paulo plures commemorabimus, quarum duæ ex subiecto, duæq; ex fine oriuntur. quinta propter eam, quam ad cæteras artes habet, excellentiam apponitur. ijs p̃terea sexta, quæ ex ui nominis assumitur, accedet. Prima igitur definitio hæc est, Philosophia est rerum, ut sunt, cognitio philosopho. n. non singulos, qui inter uiuos agunt, homines ad unum scire, sed hominis tantum naturam cognoscere ꝓpositum est, utpote qui rei cuiusque uim, & notionem contempletur. Alteram philosophiæ definitionem hanc esse uoluit princeps ingenij, & doctrinæ Plato, Philosophia est cognitio rerum diuinarum, atq; humanarum. constat tamen inter omnes hanc nihil a prima discrepare: hoc tantum habent discriminis, ut hæc notior atq; apertior præcedenti uideatur. nam cum Plato res diuideret, quæ sempiternæ essent, diuinas: caducas uero, & ortui interituq; subiectas humanas appellauit. definitiones igitur, quæ ex subiecto sumũtur, patefactæ iam sunt illæ quidem, sed nihil inter se differunt, præter quam quod hæc notior sit, illa minus cognita. Tertiam, quæ ex fine est, Homerus philosophorum Plato sic literis monimentisque consignauit, Philosophia homini cum Deo similitudo est, quãtum homo assequi potest. nam cum duplex Dei sit actio, notionis, qua cuncta cognoscit quod sic poetæ attestantur,

Dij omnia norunt:

& inferiorum prouidentiæ, qua mundum uniuersum gubernat, ut ijdem poetæ inquiunt,

Dat bona perpetuo summi regnator Olympi.

philosophus operam dat, ut deo quam simillimus euadat. uult enim omnia speculari, q̃ omnia consideret: & prouidere, q̃ inferiora gubernet. siquidem & iudicat, & leges præscribit. ita fit, ut philosophia merito sit homini cum Deo similitudo. Illud autem, quantum homo consequi potest, recte ad definitionem adiungitur, quippe cum nec eadem cognitio sit, nec prouidentia.

Neq; enim simile est genus unquam
Immortale Deum, atq; hominum terra egressorum.

quorum enim cunq; uis, atq; natura diuersa est, eorundem quoq; perfectiones diuersę sunt. quod in cæteris etiam animantibus, homine uidelicet, atq; equo clarum est, & perspicuum: quorum quia differt natura, dissimiles esse perfectiones comperiuntur: quippe cum hominis perfectio sit, honeste, idest cum uirtute uiuere: equi uero, acrem uelocemque, & bello idoneum esse. Quinetiam in brutis, quę sunt rationis expertia, nunquam finem, & perfectiones diuersas, nisi naturas quoq; diuersas uideremus. nam aliud canis est natura, aliud boui, aliud homini. quod si in ijs, quanto magis in homine, ac Deo? ex quo fit, ut cum non parum dissimiles habeant naturas, dissimiles itidem perfectiones habere cogãtur. iustis igitur de causis, quantum homo assequi potest, definitioni adiectum est. philosophia itaq; est, quantum assequi homo potest, Dei similitudo. quid uero, ut sic definiretur fuerit in causa, dicendum est nobis. quoniam, ut diximus, duplex est Dei uis, cognitionis, & actionis: ita in animis nostris contemplatio, & actio sunt, quæ efficiunt, ut cum philosophus utranq; animi partem ornare cupiat, uel dum rerum omnium naturam, quomodo se habeat, perscrutatur, tum etiam cum patibiles uires animi cum diuinarum rerum contemplatione coniungit, supra hominem extollatur. idque in causa fuit, ut Plato philosophiam, quantum homo assequi potest, Dei similitudinem esse definiuerit. Sequitur altera ex fine definitio. Philosophia commentatio mortis est. at quoniam hæc definitio, Philosophiam mortis esse commentationem declarat, quomodo ea intelligenda sit, referabimus. Cleombrotus quidam, cum eum diuini Platonis librum, qui est de animo indiligenter euoluerat, philosophumq; mortem meditari debere uideret, ignarus quid sibi uellet mortis illa commentatio, murum ascendit, seq; inde abiecit. id quod poetæ cuiusdam epigramma-

te nobis est notum, atq; testatum:

„ Phœbe uale, dixit, deq; arce Cleombrotus alta
„ Se dedit in Stygios Ambraciota lacus,
„ Non scelerum ad mortem furijs compulsus, at unum
„ Incautus de animo legerat ille librum.

hui us igitur horribil s casus in causa fuit ignorantia. nam quomodo mortis meditatio intelligenda esset, considerare debuerat: præsertim cum sibi manus inferre, nemini licere ijs uerbis moneat ille longe omnium, quicunq; fuerunt, gra

„ uitate dicendi princeps Plato, Etenim, inquit, fermo ille, qui
„ de ijs arcanis habetur, hominem ueluti in quadam esse cu
„ stodia, ut ex illa seipsum soluere, aut aufugere non deceat,
„ magnus mihi quidem, & ualde abstrusus uidetur. atq; hæc quidem ille. nefas igitur est, quemquam sibi ipsi mortem consciscere. nam quemadmodum leges uetant, cum, qui uinctus in custodijs habetur, ulla carceris uincula rumperesita etiam dominans ille in nobis Deus, qui corporis nostri uinculum diuina prouidentia sua coniunxit, uetat iniussu hinc nos suo demigrare. quod si ita se res habet, quonam modo philosophiam mortis commentationem dicemus? mentes uestras adhibete, & hunc uobis ex animo scrupulum euellam. nam cum homo consteter ex anima, & corpore, ut ex duobus componitur, ita & animæ discessus a corpore duplex erit. est enim quoddam naturale uinculum, cuius beneficio corpus animæ alligatur, uitalēq; ab ipsa spiritum trahit: quoddam uero uoluntarium, quo corpori coniungitur eidem seruiens, & subiecta. duplex igitur erit solutio, una, per quam corpus ab anima: altera, per quam anima soluetur a corpore. mors quoq; duplex erit, altera naturalis, cui omnes obnoxij sumus, quam obimus, cum corpus ab anima separatur: & altera uoluntaria, cum scilicet philosophi contemplationibus animum a corpore disiungunt. philosophi igitur mortem meditari, idest, animum a rebus corporeis seuocare dicuntur. hoc pręterea non est ignorandum, cum corpus ab anima secernitur, animam omnino a corpore non segregari. tantopere enim animæ corpora diligunt, ut etiam post mortem in amore perseuerent: quo circa nonnulli umbrosas prope tumulos apparitiones ob eam causam uideri existimant. sed neque cum anima a corpore, corpus ab anima penitus seiungetur. philosophi enim, qui adhuc uita fruuntur, & philosophiæ parent, seipsos a corporibus abducunt. philosophia igitur est mortis, hoc est animæ secretionis a corpore, meditatio. Restat, ut quæramus, si philosophia finem habet eorum, quæ sunt, cognitionem, quo iure primam definitionem, quæ ait philosophiam esse, rerum, prout sunt, cognitionem & eam, qua philosophiam rerum diuinarum, & humanarum cognitionem esse affirmamus, ex subiecto, & non ex fine assumi dictum sit. nam uelut medicinæ scientiam, quatenus in humanis corporibus uersatur, ex subiecto, & dum efficit ualetudinem, ex fine, ad quem intendit, definiri asseruimus: ita quoq; de philosophia dicendum fuerat, quæ si finem habet rerum cognitionem, superiores definitiones ex fine. deriuari necesse est dicamus. primum illud uos scire uolo, cum duo philosophiæ sint geneta, primum, quo contemplamur, alterum, quod est in actione, duos item fines sortitam esse. quando enim philosophiam mortis meditationem dicimus esse illam ex fine, qui in actione est, definimus: at cum rerum, ut sunt, cognitionem, ex eo fine explicamus, qui cognitione comprehenditur: cum uero Dei similitudinem, quantum assequi mortalis potest, definitio ex utrisq; fit. Medicina, quæ mista est, quando ex contemplatione tantummodo definitur, scientia dicitur, quæ in corporibus humanis uersatur, quam sane definitionem ex subiecto non iniuria sumi dicemus: quando autem ex eo, cuius gratia fit contemplatio, ualetudinem efficiens dicitur, ex fine definietur. at philosophia cum simplicem formam contemplantem habeat, (nam id solum in causa est, ut rerum cognitio habeatur) aliam ex subiecto, aliam ex fine definitionem suscipere nequaquam potest. nam cognitio aliquorum cognitio est, at quoniam cognitio nis, & aliquorum cognitionis eadem comprehensio est, atque intellectio, siue ex subiecto quispiam dixerit definitionem, siue ex fine, non errabit: erit tamen potius ex utrisque. sed nos fortassis ad aliarum definitionum distinctionem, eius uidelicet, quæ dicebat, similitudinem Dei, quoad eius ab homine fieri posset, quæ in quibus similitudo esset, non determinabat: & illius, quæ mortis meditationem aiebat, has definitiones sumi ex subiecto confessi sumus. Quinta definitio ea est, quam Aristoteles longe omnibus præstans & ingenio, & diligentia, propter philosophiæ ad reliquas tum artes, tum scientias excellentiam, sic tradidit: Philosophia artium ars est, scientiarumq; scientia. quodam enim modo ad hanc omnia referri posse intelligebat. Cognitiones tum artibus, tum scientijs conueniunt. artes uero ipsæ, scientiæque nihil inter se rationibus differunt. cuiusq; enim artis rationes per se ipsas non uariantur. at materię ratione distinguuntur: quippe cum scientia, ut astronomia, geometria, & arithmetice in ijs existant, quæ semper eadem sunt, artes uero in ijs, quæ plerunq; immutantur. quibus quidem fit rebus, ut geometricæ rationes mutari non queant, ut ex hoc planum, atque apertum est. in omni circulo a medio ad circuitum omnia interualla æqualiter distāt. hoc enim semper eodem se habet modo. medicinæ uero rationes mutantur, ut cum dicimus, Cōtraria sunt contrarijs medicamina. id quod fit, quoniam medicina nō semper in eodem existit. ac primum propterea quod omnibus morbis remedium non inuenitur. quid si quispiam mortifero morbo urgeretur? præterea morbi non semper contrarijs, sed plerunq; similibus curantur: ut in ijs, quæ accidunt, usu uenit. nam sæpe homines ægri morbo graui cum æstu, febrique iactantur, si aquam gelidam biberint, prius releuari uidentur: deinde multo grauius, uehementiusque afflictantur. philosophia igitur omnibus, & artibus, & scientijs principia dedit, ut geometriæ uniuersas rationes: inuestigare enim uniuersa, philosophorum est. geometres etiam punctum indiuiduum sumit, & magnitudinis sectionem infinitam facit: atq; ijs principijs utitur absq; demonstratione. sed hæc philosophus sic probat: Omne terminans terminato una dimensione minus est, corpus tribus præditum dimensionibus latitudine, longitudine, & altitudine, a superficie circunscribitur, quæ duabus dimensionibus longitudine, & latitudine constat: non enim habet altitudinem, qua minor corpore existit. extremitas item, cui duo interualla sunt, longitudo scilicet, & latitudo, a linea finitur: quæ in solam longitudinem extenditur, quæ itidem a puncto terminatur. at punctum cum indiuiduum sit, nulla alia terminatione concludetur: omne igitur terminans terminato una dimensione minus est. omnem deinde magnitudinem infinitam diuisionem ad mittere, sic philosophus demonstrabit. Sectio omnis fit per puncta, ex quorum concursione nullum corpus compactū, & coagmentatum inuenimus: corpus igitur per puncta distinctum tribus dimensionibus constabit. id quod euenit, quoniam a diuisione nihil quicquam a corpore, præter quanti magnitudinem auferri uidetur, adeo ut tres illæ dimensiones remaneāt. corporis igitur ratio sectionem interminatam suscipit, quod si minus fieri posse propter ingenitam nobis imbecillitatem uidebitur, id tamen ob eam causam non erit sublatum. Philosophia medicinæ quoque quatuor elementa impertitur. cum enim philosophi quatuor elementa demonstrarent esse, idque medici comprobarent, tot etiam ad ortum corporum, & uulgatis illis quidem, sed non pluribus, aut paucioribus opus esse falsi sunt: ex quibus inquā elementis quatuor humores oriri aiunt, quos ab illis elementis remotis cognatione quadam deriuari affirmant. Rhetorices quoque principia a philosophia ducuntur: quandoquidem orator accipit exemplum, & enthymema, quæ inductioni, ratiocinationique comparantur. ut enim ratiocinatio uera est, cum habet necessitatem in sese, ita quoque enthymema uerū erit, quod una propositione a ratiocinatione superatur: quamobrem ratiocinationis etiam imperfectæ nomen

men sortitur. Ratiocinatio inquam oratio est, in qua positis quibusdā aliud quiddam, cū quæ posita sunt, ex ijs ipsis quę posita sunt, necessario efficitur. pari et ratione exemplū inductioni respondebit. enimuero ut inductio quandam probationis rationem decentem illam quidem, sed non semper ueram, habet, ita & exemplum habeat oportet. hæc sane differunt inter se, quoniam inductio oratio est, in qua ex singulis uniuersa probantur, ut rhetorica ars, iurisque ciuilis scientia ac cæteræ artes utiles uitæ sunt: medicina igitur, quia ars est, uitæ utilitatem affert. at exemplum est quod ex singulis singula confirmat, & ab illis sumit argumenta. nam est is locus de argumentis inueniendis ab Aristotele in differendi facultate tractatus uberrime. nihilque omnino est omissum, quod pertineret ad omnem rationem dicendi. perspicuum igitur est, rhetoricen a philosophia principia sumpsisse. Orator præterea iusto, honesto, & utili utitur, etsi quomodo & quando iustum spectandum sit, & num idem cum utili existat, ignorat: sunt enim qui iustum ubiq; ab utili non discrepare existiment, sunt etiam, qui ea disiungant, & contraria faciant. id quod perspectum quidem esset, si ex illorum numero essent, quæ uicissim retro commeant. at ipsa quoque grammatice ad philosophiam refertur: nam in sonis, temporibusque uersatur, ex quo efficitur, ut sub musica, quę philosophiæ pars est, constituta sit. sed nec solum artes, quæ in ratione uersantur, atq; scientias: uerum etiam sordidas philosophia indigere compertum est. nam ædificator perpendiculo utitur, ut an rectus sit paries, discernat. sed quid ppēdiculum sit, nescit. at philosophus hanc huiusce rei rationem reddet, omnia grauia suapte natura ad imum tendunt, grauia ad pares angulos deorsum feruntur, recti anguli nunquam aliquo declinant. faber item tignarius, ut ligna recta efficiat, rubrica utitur, sed quæ rectæ lineæ natura sit ignorat: geometra uero cuius partes a philosophia sunt ductæ, rectam esse lineam in quiet, quæ æqualiter inter sua puncta constituatur. Ad summam omnes artes, quæ habent initium, id a philosophia nactę sunt. est igitur philosophia artium ars, & scientiarum scientia. Pythagoras ea porro definitione philosophiam explicauit, ut esse illam sapientiæ studium affirmauerit. hic primus cum ueterum erroribus obuiam ire niteretur, & ab illis eum, qui cuiusquā artis particeps esset, sapientem nominari audiret, inter quos numerari Archilochus potest, cum dicat:

Rectum tridentem nauta sapiens collocat.

& Poeta: nam ita ipse quoque scriptum reliquit,

Postquam sapiens faber ordine fecit.

„ deæ sapiētissimę exhortationem probe cognoscens hoc deo cognomen attribuit, quem solum sapientem appellari deceat, utpote qui sapientiam habeat, & rerum cognitionem sempiternam. Cum præterea nonnulli de grammatica, deque rhetorica, nonnulli etiam de naturalibus rebus quærere quippiam cepissent, alij uero contra, ad alia se contulissent: eos, qui naturalem contemplationem exercerent, philosophos uocari uoluit, quasi amatores sapientis, quem Deum duntaxat appellari censuit: eorum uero cognitionem uno, & eodem nomine philosophiam uocauit. hæc Pythagoras. multæ præterea sunt philosophiæ definitiones, sed his contenti simus. At quoniam res omnis, uel diuiditur, uel diuidi non potest, utrum philosophia diuidatur nec ne, necessario dicendum uidetur. sed antequam hanc disquisitionem aggrediamur, diuisionis, condiuisionis, & subdiuisionis uim, & naturam considerabimus: is enim qui satis commode uelit de diuisione differere, quid earum unaquæque sit, diligenter exponat oportet. Diuisio igitur est sectio rei ex prima notione. Condiuisio ex secunda notione rei partitio est. ut cum animal ex prima notione in rationis particeps, & expers diducimus, appellatur diuisio. cum uero ex secunda, in supracœleste, & terrenum, mortaleue, aut immortale distribuitur, condiuisio fit. sed hæ inter se ordine solum differunt. Subdiuisio est, partis illius rei, quæ iam diuisa est, speciei uidelicet sectio. (speciem nunc intellectam uolo, quæ & genus & species esse potest, si ad aliud, & aliud comparetur) ut supracœlestis al ud fixum est, errans aliud. nam supracœleste animalis species est, quod in fixum uagumque subdiuisimus ita, ut fixi, & uagi genus existat. Ac de ijs quidem satis in præsentia dictum uidetur. nunc deinceps de philosophiæ diuisione disseremus. Philosophia, ut paulo altius ordiar, a nonnullis in duas, a plerisque in partes treis est distributa. ex ijs, qui eam tripartitā esse dicunt, unaq; in cōtemplatione, alteram in actione, tertiam in ratione uersari dixerunt. quod utrum bene habeat, non incommodum uidetur exponere. ac primum sciendum illud est, pro diuisionis ueritate diuina principem locum obtinere. nam

Cunctarum diuina exordia rerum.

id quod in causa fuit, ut ueteres eam diuinarum rerum rationem apposuerint. at naturale, quantum ad nos attinet, primum est, quoniam quæ intelligentia solum pollent, a nobis percipi non queunt prius, quam cognita habeamus ea, quæ cerni, tangiue possunt. sed re uera extremum, atq; ultimum est. extrema enim substantia materiata est, iccirco extremum locum est sortita. Mathematicum, quod nonnulli preposuerunt ei, quod in ratione uersatur, eam ob rem medium sibi uendicauit, quod ab ipsa natura in medio sit ordine constitutum, uel quemadmodum uoluerunt ij, qui Platonis sectam sunt secuti, ut formas, quæ insitæ, & iam in animis nostris consignatæ sunt, agnosceremus, & innatas nobis singularum rerum, quas contemplati sumus, notiones mathematicis demonstrationibus tanquam uia quadam, & scalis utentes, recordaremur. qui autem ab Aristotele profecti sunt, ea de causa mathematico medium locum attribuere, ut cōsuetudine oculorum assuesceret animus ab ea substantia, quæ materiam haberet, illam cognoscere, quæ intelligentia tantum, & ratione cōprehenditur, quæ non est aspectabilis illa quidem, sed maiori, & uehementiori essentia atque ui prædita est, quam si oculis cerneretur. ex hoc euenit, ut lineam, quam in materia discimus, nunquam æque, ac ipsam materiam, aut ceram, aut æs cognoscamus, nisi eam a materia seuocantes atq; in mentem adducentes uehementiorem ipsius uim & naturam consideremus. omnem uero figuram ueluti lineam, & triangulum nihil cū cera cōmune habere, propterea quod in ea inhæreat, per se clarum est, atque apertum. nam si a trianguli figura latus admiratur, mutabitur, cera tamen mutationis immunis remanebit: utraq; sane mutarentur, si natura esset utrisque communis. philosophia igitur, ut dictum iam est nobis, cum in eam diuiditur, quæ in actione uersatur, tum in eam, quæ in contemplatione consistit. Existit autem hoc loco quædam quæstio, ut scilicet quæramus quid causæ sit, cur in hæc, & cur bifariam philosophia distribuatur. Diuisio pauciores in partes fieri non potuit, cum unum in unum non secetur: sed quare in plures partita non sit, duas rationes afferemus. Cum philosophiam homini cum Deo similitudinem, quantum eius rei capax homo sit, definierimus, dupliceque Dei actiones existant, una cognitionis, qua cuncta cognoscit, altera prouidētiæ, qua inferiora gubernat omnia: philosophia iure in contemplationem, & actionem est distributa. nam contemplationis auxilio ea, quæ sunt, cognoscimus: actionis uero, inferiora disponimus, atque eo pacto nos Deo similes præstamus. altera ratio affertur hoc modo. Animæ nostræ duæ sunt actiones, altera uim habet cognoscendi, ut mens, ratio, sensus, opinio, & cogitatio: altera uitalis est ac libidinum æstu fluctuans, quæ est in uoluntate, electione, ira, & desiderio constituta. cum igitur philosophus omnes animi partes, nosque perfectos esse uelit, cunque ex contemplatione cognitionis uirtus, ex actione uitalis perficiatur, non ab re philosophiam in contemplationem, & actionem diducit. præterea contemplatricis philosophiæ triplex est ratio, una de diuinis, altera de mathematicis, tertia de naturalibus, neq; id immerito, quandoquidem omnia spectare philosophus cupit. sed eorum quæ sunt, triplex ordo est. ex rebus aliæ omnino materia carent, & se pulcherrime sustentant, per

secq; intelliguntur, eiusmodi sunt diuinæ: aliæ nunquam separari a materia, nec per se constare, intelligiue possunt, ut naturales, ac species, quæ materiam adiunctam habeant, cuiusmodi sunt lignum, os, caro, & simplicia corpora, quæ etiam naturalia dicuntur, propterea quod a natura proxime producuntur. Mathematica uero, quę & separabilia et nõ separabilia sunt, intermedia uocantur. circulus, n. triangulaq;, & reliqua generis eiusdem per se sine materia cohærere non possunt: quod in causa est, ut a materia non secludantur. ueruntamen postquam ligneum, æneumue, aut lapideum circulum, atque triangulum inspexerimus, eorum formam a materia semotam animo comprehendemus non secus, ac cera facit, quæ non materiem, sed formam trahit, cum a sigillo imprimitur. dicentur ergo a materia segregari, cum per se non consistant, seiungi uero, cum eam nos de illis opinionem conceperimus. Igitur cum ex ijs, quæ sunt, alia omnino separentur, alia penitus non seiungantur, alia tum seiungantur, tum a materia nihil semoueantur, merito contemplatricem philosophiam in diuinam, naturalem, & mathematicam philosophi dispertiunt. a materia enim secreta, diuinis: quæ in materia innixa sunt, naturalibus: ijs intermedia, mathematicis tribuuntur. Quibus materia est adiuncta ab eadem non separari definitio nobis declarat. at mathematica seiunguntur, ut ex illorum definitione perspicimus. nam in circuli definitione, quæ nobis posita sit huiusmodi, Circulus plana figura est, quæ ab una linea efficitur, cuius omnis extremitas paribus a medio lineis rectis attingitur, nulla materia sumitur. at si domum definire uoluerimus, eam a materia secludere nihil est, cur putem posse. dicemus enim ad hunc modum, Domus integumentum est ex lapidibus, cæmento, lignisq; constructum, quo ab æstu, & imbribus defendimur. nam si materiam non adhibuerimus, nec scenam, nec integumentum aliquod effectum intelligemus. Mathematicum iure in medio collocatur, quoniam a naturalibus ad diuina nullo medio interiecto nequimus conscendere. atque etiam propterea quod ab ijs, quæ nullo modo a materia seiungi possunt, ad ea, quæ prorsus seiuncta sunt, mathematicorum ope, quæ tum secreta sunt, tum non non sunt, proficiscimur. Ex eo enim mathematica dicuntur, ut cum ea didicerimus, beneficio illius partis, quæ ex ipsis corpore uacat, nos diuinis assuefaciamus. Plotinum quoq; diuinum hominem in dicendo constat mathematicas disciplinas adolescentibus tradendas esse censuisse, ut seipsos naturæ, quæ corporis expers est, assuetos reddant. quoniam si eos statim a naturalibus ad diuina traducere uoluerimus, cæcos faciemus. quemadmodum autem siquis ex domo maxime tenebricosa in splendidissimam exire uoluerit, in ea prius morari debet, in qua mediocre lumen sit, in lucidissimam postea deuenire: ita etiam iuuenes, antequam a naturalibus ad diuina ducantur, in mathematicis, quæ ad illa tanquam gradus, & scalæ sunt, ut quatenus a materia non separantur, naturalibus: qua uero semouentur, diuinis coniungantur, necesse est exerceri. Naturalium præterea, diuinarumq; rerum cognitio nonnullas suscipit diuisiones, quas quoniam ad huius libri institutum nihil pertinent, silentio Iuoluemus. Mathematicæ uero disciplinæ quatuor sunt partes, geometria, astronomia, musice, atq; arithmetice. Arithmetice numerum considerat. diuinæ quippe sunt arithmetice contemplationes: non tamen illum numerum, quo idiotæ dinumerant, ac computant, sed ipsam numerorum speciem diuinam appello: ut cum inquirimus, quamnam habeat rationem senarius ad ternarium, aut nonarius ad senarium, nonne ille duplam, hic sesquialteram? ortum insuper numerorum, paris uidelicet, imparisque, ac pariter paris, & huiuscemodi contemplatur. Geometria magnitudines, ac figuras considerat. Musice profecto nihil præter chordarum concentum speculatur. quosdam enim instituit cantus, qui affectiones animi leniant, ipsumque ad uirtutem dirigant. quod quidem ita esse musices interualla iam cadentia nobis declarant, cum tubam audimus, animo statim uehementius concitamur, reddimurque audaciores. id quod etiam in causa est, ut ea utantur milites, cũ prælium ineunt. at si illum dulcem sonum, qui in theatro interuallis coniunctus imparibus, sed tamen pro rata portione distinctis impulsu, & motu chordarum efficitur, qui acuta cum grauibus temperans æquabiliter concentus efficit, audiuerimus, ita complebit aures nostras, ut quasi soluto animo deficiamus. Pythagoram, cum adolescentulum quendam tibiarum fidiculis numerose sonantibus omnino captum animaduertisset, tibicini, sonum ut mutaret, iussisse, sicque iuuenis libidinem cohibuisse, literis monimentisque proditum est. ex quibus rebus efficitur, ut ijs, quæ de musices diuinitate sunt nobis dicta, adhiberi fides possit. Quapropter ille non intelligendi solum, sed etiam dicendi grauissimus auctor, & magister Plato iuuenes ad musicen, exercitationemq; hortabatur, ut animum musica, corpus exercitatione ornarent. Astronomia in motibus, & conuenienti, constantiq; conuersione stellarum uersatur. nunc quam ob causam mathematicæ scientiæ non plus, nec minus, quam in quatuor partes possint distribui, dicendum est. Mathematicum in quanto uersari nemini dubium sit, quanti altera pars coniuncta est, deiuncta altera. harum utraque dupliciter diuiditur: coniuncta in eam, quę mobilis, & eam, quæ immobilis est. mobilis etiam uel semper, uel ad quoddam tempus mouetur. Deiuncta distinguitur in eam, quæ est per se, & in eam, quæ ex ijs est, quæ sub eandem rationem cadunt. Coniunctum quantum, quod non mouetur est terra, in qua geometria uersatur. erit igitur geometria quanti coniuncti immobilis in collocatione cognitio. illud uero, quod semper mouetur, cœlum est, in quo astronomia consistit: astronomia igitur cognitio est quanti coniuncti, quod semper mouetur. itaque astronomia, & geometria in coniuncto quanto uersantur. Coniunctum id est, cuius partes ad certum communem terminum omnes pertinent. Ex partibus quanti disiuncti aliam per se, aliam ex ijs esse diximus, quæ cum aliquo conferuntur. Quantum per se deiunctum numerus est, quando ipsum per se par ne ex paribus, an par ex imparibus sit, & non fortuito ad alterius comparationem, ut in musica fit, consideramus. numerus igitur quatenus per se consideratur, in hoc quanto disiuncto uersatur. ergo arithmetice quanti per se deiuncti cognitio est. Quantum deiunctum, quod cum aliquo comparetur, est mutua relatio sonorum, in quibus efficitur harmonia, quæ per numerum discernitur, & in qua musice existit: musice igitur cognitio est quanti per se disiuncti, quod cum alio relationem habeat. perspicuum igitur est, musicen, arithmeticenque in quanto separato uersari. Deiunctum est, cuius partes consideratæ per sese conuenire simul non possunt. Quot igitur, quibusue modis contemplatricis philosophię genus consideretur, quemque finem spectet, ex ijs, quæ diximus, ita constat, ut nemo esse debeat, quem ignorare posse putem. Reliquum est, ut de ea, quæ in rerum actione cernitur, uerba faciamus, quæ sane prius distinguenda est. Hæc igitur philosophia est omnis diuisa in parteis treis. quarum una moralis est, alia in rei familiaris ratione, tertia in reipublicæ bene gerendæ prudentia continetur. quicunque igitur in seipsum recte quid fecerit, suosque mores ornauerit, moralis dicetur. at qui domesticos instruxerit, rei familiaris peritus uocari poterit. qui uero ciuitatem uniuersam singularibus suis studijs ornauerit, ciuilis appellabitur. quidam tamen moralem, & familiarium rerum peritum ad ciuilem reducunt hac opinione adducti. aiunt enim, siquis ciuitatem præceptis, institutisque bonis imbuerit, posse facilius sese, domumque suam bonis moribus informare: huicque philosophiæ parti, cuius omne opus est in faciendo, atque agendo, ciuilem tantum subijciunt. quibus sic esse responsum uolo. plerique enim, qui inanem aucupantur rumorem, umbrasque falsæ gloriæ consectantur, ciuitatem instituunt, ac ciuium mores confirmant illi quidem, sed se, suosque familiares despicatui ducunt, ac floccifaciunt. ita fit, ut hæc philosophiæ

losophiæ pars in tres seiunctas partes, quarum unaquæque in iudicandi, legumque ferendarum rationem distinguitur, sit distributa. Ciuilis enim philosophus & leges fert, quibus ciues instituti recte uiuant, & iudicat ita, ut supplicio improbos afficiat, & defendat, ac tueatur bonos. Illud tamen scire oportet, idem inueniri in eo, qui rei familiaris peritus sit, quod in ciuili dicebamus existere: nam is quoque suis leges sancit, & seruos, filiosque contumaces iudicat, decq; eis pœnas sumit. hæc non modo in ijs duobus, sed etiam in tertio, quem moralem nominari diximus, conspiciuntur. nam is itidem sibi constituit leges, cum ait.

» Assuesce his addere frena,
» In primis uentri, dein somno, mox uenerię.

» Præterea magnus, & nobilis rhetor Isocrates, cum monet, ut Deum timeamus, ac pie, sancteque colamus, parentes honore prosequamur, & amicos diligamus, morales leges describit. Sed moralis his uerbis sese dijudicat, atque examinat diligenter:

» Ne teneris patere ante oculis obrepere somnum,
» Singula quam repetas operis ter gesta diurni:
» Quo uenl, quidue egi, aut quod deceat, quid omisi.
» Sic a principio percurras omnia, quæque
» Comperies praue acta, dole, læteris honestis.

De rei familiaris perito, ciuiliq; dicemus, si nobis datus erit locus, ubi opportune de eis loqui possimus. nũc pauca erunt de ea philosophiæ parte, qua mores conformari putantur, nobis dicenda. ac primũ quid mos ipse sit, aperiemus. Mos est hominis ornamentum. ornamentum est uniuscuiusque perfectio, quæ studio fugiendi eius, quod superest, quodque desit, acquiritur: si quippiam uero absit, aut redundarit, uitium est. uerum siquis eum turpem esse dixerit, qui membris aliquibus, utpote manibus, aut pedibus careat: illum eodem modo turpem dicet, qui pluribus, quam opus sit, abundarit, ut legere est apud Apollonium de gigantibus, quos poeta ille sex digitos, & quinque manus habere fingit. turpitudo igitur est, uel cum quid redundat, uel deest: perfectio itaque est recusatio superuacanei, ac diminuti, quæ imperfectiones sunt. perfectio imperfectioni contraria est. contraria ex contrariorum obseruatione corriguntur. quid igitur philosophia sit, quęque illius partes sint, palam fecimus. tota enim philosophia frugifera, & fructuosa est, quippe quę uitæ dux, uirtutis indagatrix, expultrixque uitiorum, inuentrix legum, & magistra morum, & disciplinæ sit, ad quam confugiamus, cuius est magna laus Platonis memoria, & literis consecrata, Hoc, inquit, bono nullum optabilius, nullum præstantius, neque datum est mortalium generi deorum concessu, atq; munere, neque dabitur. Hæc itaq; summatim de philosophia dicta sint. deinceps quæ ad librum hunc pertinent, dicemus. Nam philosophiam rerum omnium, ut sunt, cognitionem esse diximus. itaque philosophi operam dederunt, ut exploratum haberent, quo nam pacto cognoscerent omnia, cumq; singulas res oriri, interireq; uidissent, & ob eam causam incognitas esse, atque infinitas, & scientiam esse sempiternorum, finitorumque cognitionem, idque quod esset discendum, a cognitione comprehendi debere, & infinitum incomprehensum: se ad uniuersas, quæ & perpetuæ, & definitæ sunt, transtulerunt. Scientiam sic dictam Plato affirmat, quod ad quendam nos rerum statum, ac metam perducat. ergo cur a singulis ad uniuersa se receperint, quærendum uidetur. A singulis enim hominibus ad uniuersalem hominem confugerunt, quoniam philosophis non singulos homines numero percurrere, sed hominis tantum naturam, hominem uidelicet animal esse mortale, rationis particeps, inuestigare propositum est. id qui nouerit, omnes homines, qui sunt, qui fuerunt, qui futuri sunt, cognoscet. sic igitur a singulis hominibus ad quandam hominis communitatem se eduxerunt. A singulis item equis, ad quandam equi communionem indicantes equum animal esse quadrupes aptum ad hinnitum, sese conuerterunt. non enim omnes singillatim equos, flauus ne hic sit, maculosus ille, sed equum uniuerse cõtemplari philosophus uult. uniuersa semper eodem modo, nec nunc aliter, paulopost uarie, prout singularia, se habent. alia enim maculosi equi, alia flaui natura est, quemadmodum etiam Platonis, & Alcibiadis. uniuersalis equus, & uniuersalis homo simili semper modo sunt. omnis enim equus est animal quadrupes hinniens: omnis etiam homo animal est rationis compos, mortale. idem de cane, & alia quauis animalis specie dicendum est. cum igitur has formas, & quæ ijs conclusa sunt, humana consideratione nec percipi, nec circunscribi posse animaduerterent, (nihil sane mirum uideri debet, si multa animalia scientiam fugiant nostram) ad quandam animalis cõmunitatem reliqua omnia singulatim continentem deuenerunt. Atqui homo, equus, canis, & reliqua generis eiusdem, quatenus animalia sunt, nihil differunt: eo quod omnia hæc naturam animatam, sensusque participes habeant: qui igitur, quid animal sit, perspectum habuerit, omnia animalia cognoscet. A ficu pariter, platano, atque uite sese ad uniuersalem ficum, platanum, ui temq; contraxerunt. de reliquis plantis eodem modo. hæc rursus, aliaq; sub plantam commune genus adduxerunt. quæ singulas plantas contineret. duas igitur communitates animalis, & plantæ habent. animal præterea, plantamque sub animato constituerunt. planta quidem anima prædita est, quoniam augetur, atque nutritur, ac similem generat sui. sed quoniam inanimatum animato aduersatur, inanimatum est, quod anima caret, ut lapis, lignum, ijsque similia, infinita enim singularia sunt: a singulis lapidibus, & a singulis lignis ad uniuersum lapidem, & lignum transtulerunt, & ab uniuerso ligno, ac lapide ad commune genus inanimatum, quod hæc utraque complecteretur, contraxerunt. duas igitur cõmunitates animatum, & inanimatum habebant. hæc rursus ad corpus cõmune genus, quod tribus præditum dimensionibus est, referuntur. nam lapis, ligna, homo tres dimensiones habent. item angelos, animatque, & ijs similia sub cõmunitatem quandam eius, quod caret corpore, quod corporea contrarium est redegerunt. hoc enim tres dimensiones undique pares habet, at hoc & mensura, & partibus omnino uacat. quærentes itaque quod esset genus utrisque commune, substantiam esse inuenerunt. nam & corpus, & non corpus, ut anima, angelus, Deus substantia est. hæc igitur substantia communi generi subiecere, præsertim cum substantia rem significet, quę se sustentet. hęc tamen ex contrarijs cognita nobis sunt. nonnullæ quidem res sunt, quæ per se constare nequaquam possunt. sed id sibi est natura comparatum, ut in alijs sint, ueluti candor, dulcedo, nigror, & huiusmodi, quæ aduentitia uocantur. hæc enim per se constare non queunt. uerum candor aut in fuco, aut lacte est, quæ corpora sunt. quæcunq; igitur suis ipsorum uiribus constiterint, neque alterius cuiusquam indigeant, ut homines, animæ, lapides, substantiæ dicentur, eaque omnia, ut dictum nobis est, ad substantiam referuntur. num igitur omnia, quæ sunt, a sola substantia continentur? eamque potissimum ob causam omnium cognitionem philosophus habere poterit? non sane: uerum restabant duo, decem, atque uiginti, quæ sub numerum commune genus adduxerunt. magnum item aliquod, & paruum inuenere, quæ cohærentia nominarunt. & quoniam numerum, & cohærentem illam, & continuatam naturam in eo, quod Quanta sunt, inter se communicari uiderunt (utrunque enim quantum est) sub uniuersali quanto constituerunt. duas igitur communitates Substantiam, & Quantum habebant, quæ multas res cõplecterentur. Erat insuper id, quod candidum est, & multi singillatim candores, nam candor in fuco est, niueq;, & olore. hæc igitur omnia albo absolute subiecerunt. Simili quoq; modo nigrum, & fuluum colori subiecta esse uoluerunt. Erant præterea dulcitudo, amaritudo, itemque calor, & frigus, quæ sub Quale, quod omnibus commune genus est, posuerunt. Quale est, ex quo ea, in quibus inest, qualia nominantur. ut candidum corpus, quod candore præstet,

Dextrum præterea, ſiniſtrumque, duplum, & dimidium ſupererant, quæ ſub commune genus eorum conſtituerunt, quorum uis omnis, & natura alterius eſſe dicitur, uel quæ quoquo modo ad alterum referuntur. Item in Lyceo eſſe, in foroque, atque ijs conſimilia uidebant, quæ ſub ipſorum commune genus Vbi, quod locum ſignificat, cõtraxerunt. erant etiam heri, hodie, cras, quæ ſub Quando tempus ſignificans retulere. ſupererant iacere, ſtare, ſedere, quæ ſubſitum, qui corporis ſtatum ſignificat, collocarunt. ueſtitum eſſe, atque armatum eſſe, & annulum geſtare conſpiciebãt, quæ ſub habitum poſuerunt, quod eſt ſubſtantiæ ad ſubſtantiam adiunctio. Reliqua adhuc erant uerberare, calefacere, & frigidum reddere, quæ ſunt ſub Actionem relata. poſtremo uidebant ſupereſſe uerberari, uexari, quæ ſub affectionem, quæ immutationem ſignificat, collocarunt. Agere enim in aliquid agere eſt. hæc igitur decem genera Subſtantiam, Quantum, Quale, Quæ cum aliquo comparantur, Vbi, Quando, Situm, Habitum, Actionem, atq; Affectum habebant, ſub quibus omnia, quæcunq; eſſent, continebantur. Decem itaque genera categoriæ dicta ſunt, quod de ijs, quæ ſub ſe eſſent, dicantur. Ariſtoteles ergo de decẽ ijs generibus ſcripſerat, et harum quinque uocum Generis, Speciei, Differentiæ, Proprij, & Accidentis meminerat, eęq; nobis, quoniam in conſuetudinem non uenerant, incognitæ erant. Philoſophus Porphyrius boni uiri munere functus hunc libellum compoſuit, in quo nos docet, quid quęque illarum ſignificet, ut cum hęc didicerimus, commodius quæ ab Ariſto. de ſummis decem generibus tradita ſunt, percipiamus, hoc igitur eſt, quod Porphyrio propoſitum erat. Librum introductionem inſcripſit, quoniam eſt uia ad omnem philoſophiam. nam decem ſuprema genera, ante quæ huiuſmodi inſtitutio etiam collocanda eſt, omnes libros, qui de philoſophia compoſiti ſunt, præcedunt. nam ut philoſophi omnia, quæ ſunt, ſub decem communitatibus conſtituerunt, & nihil penitus exiſtit, quod ſub has adductum non ſit, ita quoque grammatici de quinque uocibus fecerunt. Cum enim uocum infinitionem conſequi non poſſent, nonnullas uoces ad quadam nominis communitatem, & alias ad uerbi, retulerunt. & ſic octo orationis partes ſibi compararunt. eundem ſecutus ordinem Porphyrius, omnem uocem, quæ ſignificaret, præter indiuidua, quæ ipſa quoque ſignificant, ad quinque uoces reduxit, ſub quas omnes, quæ ſignificant, reducuntur. In quot igitur, quaſue parteis unaquæque philoſophiæ pars diuidatur, & quem finem habeat, demonſtratum eſt. nunc ea, quæ cum omnium philoſophorum libros incipimus, prędicẽda ſunt, operæprecium eſt præfari. ea hæc ſunt, quid libro propoſitum ſit, quam utilitatem afferat, ſitne legitimus, ordo, inſcriptionis cauſa, capitum diuiſio, docendi genus, & quam ad partem philoſophiæ referatur. Hæc ita prædici ſolent, non ut aliud quicquam additum ſit, ut ſolitum etiam in alijs artibus eſt, ſed ut promptiores lectores reddantur. Nam libri argumentum ignoratum in cauſa eſt, ut lector remoretur, & in medio deſiſtat, & æque patiatur ac illi, qui, quo uadant, neſciunt. id quod in cauſa eſt, ut argumentum exponatur. at ſi quis tantummodo argumentum cognouerit, nihil eſt, cur promptius ipſum opus aggrediatur, ſi non didicerit, quid utilitatis inde percepturus ſit. ea re ſit, ut iure declaretur utilitas. uerum cum hæc duo nobis comperta fuerint, nihil utile fore credemus, niſi prius habeamus exploratum librum a quodam ex ueteribus ſcriptum fuiſſe, quem probatum eſſe ſciamus, quales Plato, & Ariſtoteles extitere, a quibus nihil, niſi fructu refertum dictum eſt. ita fit, ut num liber legitimus ſit aperiamus. Ex horum cognitione oritur de ordine dubitatio, priori ne in loco, an poſteriori collocandus ſit. quibus quidem ſit rebus, ut de ordine diſſeratur. Indicamus præterea inſcriptionem, quoniam breui quodam modo libri argumentum continere uidetur. Denique declaramus ad quam philoſophiæ partem nos ducat, ut ubi conſerat, conſter inter omnes. cum itaq; explanauerimus, quaratione moti philoſophi hæc præſentur, occaſio nobis ſuadet, ut ea quoque nunc referamus. Porphyrio itaque propoſtum eſt, de quibuſdam quinque uocibus diſſerere, ſub quibus omnia quæ ſunt, continentur. ſunt enim hæ, Genus, Species, Differentia, Proprium, & Accidens. Hic liber ad philoſphiam uniuerſam utilis eſt, cum nos doceat, quæ per ſe formis adueniant, quæ cauſæ ſunt, ut formæ conſiſtant. nã propterea quod cauſæ, conſiſtant demonſtrationes accipere ſolemus. demonſtrationem igitur docet. cuius ope totius philoſophiæ finem cognoſcimus. Legitimum eſſe Porphyrij librum clarum eſt tum ex ipſa elocutione, tum quia ſæpiſſime alibi de ijs, quæ in hoc libro præcepta tradidit, mentionem fecit. Chryſaorium affatur, in cuius nomine multi etiam libri præter hunc apparuerunt: hocque huiuſce rei in cauſa eſt. Porphyrius Chryſaorium docebat, cunq; ei mathematica declararet, rogauit is Porphyrium, ut de ætneo igne componeret hiſtoriam. tum Porphyrius ꝓfectus eſt. Forte inciderunt in Chryſaorij manus ſumma decem genera ab Ariſtotele conſcripta, quæ cum legens non intelligeret, ea de re Porphyrium abſentem ſtatim certiorem fecit, rogauitq;, ut ſi ignis hiſtoriã perfeciſſet, ad ſe reuenire: ſin minus aliquid reſcriberet, cuius ope librum Ariſtotelis intelligeret. geſſit igitur ei morem Porphyrius, & hunc libellum ei reſcripſit. A Platone enim hæc ferme omnia excerpſit, eademq; pene uerba uſurpauit. ex quo planum eſt, ueteris auctoris eſſe proprium. In ordine principem obtinet locum, quippe qui nos ad decem Ariſtotelis genera introducit, in quibus de ſimplicibus uocibus agitur, quæ ſunt logicę facultatis initia. ordinis igitur ratione primus liber logices eſt, hæcque de ordine ſufficiant. Introductio inſcribitur, qua in re nonnulli quærunt, cur infinite ſit inſcriptus introductio, ambigitur enim grammatices ne ſit, an rhetorices, quibus reſponſum uolumus, ſolere nos res excellentiores infinite ſignificare, ut Homerus propter excellentiam commune poetarum nomen efficit apud Græcos ſuum. quid igitur obſtat, quo minus liceat ei, qui philoſophiam ſignificare uult, non definite dicere? præterea introductio uel artis, uel ſcientiæ dubio procul introductio eſt: quo nam igitur pacto ſatis conuenienter poterat is, qui nos in illam introducturus erat, quæ nobis ad cæteras omnes artes aditum patefacit, ſi uera eius definitio eſt, unius tantum artis introductionem librum inſcripſiſſe? quare de hoc ſatis. Hic liber eſt totus diuiſus in partes tres, in una, de ipſis quinque uocibus agit: In alia eaſdem dupliciter comparat, & quid illis commune ſit, quidque proprium, declarat. quid uidelicet Generi, quid Speciei, quidq; Proprio, nec non Differentiæ, & Accidenti commune ſit. In tertia quid commune habeant inter ſe. Sed antequam philoſophus ad hæc aggreditur, in procemio libri totius argumentum exponit, utilitatemque, & docendi formam, qua utitur, declarat. loquetur enim tam clare, & perſpicue, ut introductionis modum non excedat. Sub logicen, quæ philoſophiæ inſtrumentum appellatur, hic liber reducitur. docet enim quid ad demonſtrationis efficiendæ principium conferat, quæ quidem genere ratiocinatio eſt, quæ ſpecies eſt compoſitæ orationis. quę item genere oratio eſt. Poſtremo ad decem genera Ariſtotelis perducit, quæ ad logicam tractationem ſpectant. Logice non eſt philoſophiæ pars illa quidem, ſed inſtrumentum, ut rationibus firmabo & docebo, cum reliqua, ut inſtitui, deinceps perſequar.

CVM ſit neceſſarium Chryſaori & ad decem ſumma genera percipienda, de quibus Ariſto. ſcripſit generis, differentię, ſpeciei, proprii, atq; accidentis cognitionem habere: hæcque contemplatio ad definiendum, & ad ea omnia, quę de diuiſione, ac demonſtratione

monſtratione præcepta ſunt utilitatem afferat, inſtitui tibi ea breuiter, & enucleate declarare, quæ maiores noſtri literis, monimentisq; conſignarunt. qua in re quæſtiones obſcuriores ſilentio inuoluam, & eas, quæ faciliores ſunt, mediocri coniectura informare conabor. ac ne uager latius, de generibus, et formis cõſtent ne ipſa per ſe, an in ſolis animis ſint: deinde ſi per ſe cohæreant, corpora ne, an expertia corporis exiſtant: atque num auulſa ſint ab ijs, quæ ſenſibus percipiuntur, an in ijs ipſis inſideant: & omnia, quæcunque ad huiuſmodi diſceptationum genus pertinere uidentur, dicere prætermittam, cum hoc magnũ opus, & arduum ſit, & magnæ, arduæq; cogitationis indigeat. at quomodo de illis, atque ijs, quæ commemorauimus, ueteres, ac præſertim Peripatetici probabiliter diſſeruerint, tibi exponam.

Quæcunque ſunt, ſuapte natura bonum expetunt, ſiquidem origo rerum omnium bonum eſt, omnia igitur ad bonum tanquam proprium bonum referuntur, a quo unaquęque res, cum eius plus, minuſue pro ſuæ capacitatis menſura particeps ſit, perficitur. malum igitur expetit nemo: uerum qui malum ſibi aſciſcunt, id ipſum tanquam bonum appetere uidentur. Siquis igitur quempiam ad aliquid hortari uoluerit, bonum illi oſtendit inde prouenturum, ut ea de cauſa illum in ſuam ſententiam trahat. Porphyrius itaque, cum uelleriuuenes ad librum legendum excitare, & inflammare, initio bonum ex eo profecturum indicauit. uerum quoniam bonum duplex eſt, alterum ut finis, prout ualetudinem bonam dicimus: alterum ut ad finem, uelut uenam alicui incidere, non cauſa ſui, ſed ualetudinis bonũ eſſe affirmamus. hoc loco, neceſſarium, non ut proprie bonum, ſed ut ad maius bonum refertur. nam ut dicimus, ſi ualetudini reſtitui uis, uenam tibi incidi neceſſarium eſt, ſic hic neceſſarium philoſophus dixit. quippe cum hic liber ad decem genera, tanquam ad finem referatur. neque tamen bonum eſt, ut finis, ſed ut ad aliud collatum, & ut uno uerbo complectar, neceſſarium hunc librum dixit eſſe, uelut qui ad maius quoddam bonum nos perducat, & ita utilem eſſe, uel abſolute per ſe neceſſarium, cum fieri non poſſit, ut ſi hunc cognitum non habuerimus, philoſophorum libros percipiamus. Neceſſarium dupliciter a philoſophis accipitur, uel tanquam utile, uel ut fortuito contrarium. utile illud appellant, quod alterius gratia ſumitur, ut ueſtiri, exui, hæc enim eo ſumuntur, ut corpora minus detrimenti patiãtur, & ob eam cauſam longiorem uitam degant: Neceſſarium quod fortuito aduerſatur, eſt, ſine quo ſubiecta res conſtare non poteſt, ut animalia, quæ pulmonem habent, continuo reſpirare, ut uiuant, neceſſe eſt. reſpiratio igitur neceſſaria eſt, ſiquidem animalia pulmonem habentia ſine reſpiratione uiuere non queunt. hic igitur liber uel priori ſignificatione, uel poſteriori neceſſarius dicitur: uerum ſecunda fieri non poteſt, quoniam illi, qui Porphyrium præceſſere, philoſophorum ſcripta non ignorarunt. conſtat enim inter omnes librum hunc, tanquam utilem, dictum eſſe neceſſarium, utpote qui philoſophiæ præcepta nobis reddat clariora, ac dilucidiora. nunquam tamen neceſſarius ex ſignificatione poſteriori dicetur, propterea quod philoſophicas res abſque huiuſmodi libello percipi non poſſe ſequeretur. Neceſſarium hoc loco non ex libro, ſed quinque dictarum uocum cognitione accipiendum eſt, quæ quidem niſi ſciantur, reliqua nunquam accurate intelligentur: quocirca Porphyrius non librum, ſed quinque uocum cognitionem eſſe dixit neceſſariam, atqui antequam hunc librum Porphyrius ſcripſiſſet, harum quinque uocum cognitio neceſſaria erat ad philoſophorum contemplationes, quæ ſi huiuſmodi quinque res incognitæ eſſent, intelligi non poſſent. hic igitur liber hanc nobis utilitatem affert, ut quæ diſperſe, & diffuſe ab antiquioribus dicta ſunt, unum in locum conducantur, ac colligantur, & breuior, ac facilior nobis illorum fiat cognitio. quare Porphyrius hanc inuentionem non ſibi aſcribit, ſed quæ maiores noſtri literarum monimentis prodiderunt, in medium proferre ſtudet. Porphyrius tribus de rebus in procemio diſſerit. primũ enim dicit, quid ſibi in hoc libro propoſitum ſit, cum de illis quinque uocibus ſe dicturum pollicetur. deinde quid afferat utilitatis, cum nõ ſolum ad illa decem genera rerum, quorus Ariſtoteles auctor eſt, ſed, ut paucis agam, ad omnes inueſtigandæ philoſophiæ uias magnum afferre aiat adiumentum. Tum illo ſe docendi genere uſurum promittit, quod facile ſit, conueniatque ijs, qui ingrediuntur ad ſtudium. nihil enim addit, quod eorum intelligentiam ſuperare uideatur, qui primum inſtituuntur. quippe qui neq; longitudine, aut contractione orationis, aut ambiguitate, aut inflexione, atque immutatione uerborum utatur: quibus omnibus deterreri adoleſcentes, & a legẽdis libris auerti ſolent. Porro coniunctio illa, &, nobis indicat hunc librum non modo ad decem ſummorum generum Ariſtoteleorum perceptionem, ſed etiam ad philoſophiam uniuerſam conferre. præterea inquit, decem ſumma genera, ut innueret non ſolum utilem hunc librum ad Ariſtotelica decem genera, uerum ad alia etiam, quorum alij auctores extiriſſent. Plerique enim Ariſtotelis commilitones præceptorem imitati de primis generibus, de interpretatione, ac reſolutione & iudicio conſcripſerunt. Sunt igitur hæ uoces nobis adiumento non ſolum ad decem illa genera, quæ Ariſtoteles literis conſignauit, ſed etiam ad ea, quæ Architas Tarentinus, & alij, qui philoſophiam diligenter tractarunt, memoriæ prodiderunt. Ambigunt nonnulli in ipſo initio, cum Porphyrius dicat, Cum ſit neceſſarium, & ea quidem dubitatio præter rationem eſt, atque infirma; uerum propter confutationem, a qua dilucida fit, relatu digna, & ualde utilis. aiunt enim, eius, quod eſt, aliud neceſſarium eſt, aliud contingens, aliud inſtans. neceſſarium eſt, quod ſemper eodem modo ſe habet, ut cum ſol terras larga luce complet, dies eſt. quod uero contingit, eſſe poteſt, & non eſſe, ut legere, & nõ legere. nam ubi unum ponetur, eſſe alterum non poterit, niſi ſit poteſtate conſideratum. inſtans illud eſt, quod tum re ipſa eſt, & quod præſens ſit. illud itaque, quod eſt, ijs omnibus non eſt æquale. non enim reciprocantur ita, ut cum alterum ſit, alterum uiciſsim inferat, ueluti proprium, definitio, quæ mutuo utrique termini eſſe poſſunt, & is uidelicet, qui ſubijcitur, & is, qui de ſubiecto dicitur. nam hæc duo, proprium inquam, & definitio uiciſsim retro commeant, alterum quidem ipſorum ſubiectus terminus eſt, alterum uero, is qui de ſubiecto enunciatur. ſed quis nam ſubiectus terminus, aut is qui in ſubiecto dicitur, eſt? ſubiectus apud philoſophos appoſito articulo dignoſcetur: ei uero, qui de ſubiecta re effertur, uerbum eſt, uel actione, uel poteſtate coniungetur. omnes enim termini, qui enunciantur, aut nomina ſunt, aut uerba. nominibus quidem uox re ipſa, uerbis autem facultate connectitur, uerbi cauſa, ſi dixero, homo, ſubiectam uocem dixero, ſi animal eſt, addidero, eam dictionem addidero, quæ de uoce ſubiecta dicitur. illud igitur, quod eſt, omnibus æqualiter non ineſt. nec terminus qui dicitur, quique ſubijcitur, neceſſario, & ei, quod ineſt, quodque contingit, æqualis eſt, ſed erit plus aliquanto, quam illa omnia, non enim conſequentia quadam ſeſe uiciſsim inferunt, quoniam quicquid neceſſarium eſt, uel contingens, uel inſtans, id ipſum, quod eſt, dicitur. at contra, ſiquid eſt, non ſemper, uel neceſſarium eſt, uel contingens, uel inſtans, uerum ſiquid illorum fuerit, nullum cete-

rorum esse poterit. quippe cum id, quod contingere potest, neque necessarium, neque instans sit. quid igitur causæ fuit, cur Porphyrius, qui uult omnes terminos, qui dicuntur, uel maiores esse subiectis, uel æquales, nunquam tamen minores, necessarium quod minus censetur eo, quod est, utpote cum id, quod est, latius pateat, fecerit enunciari? sic enim dixit, Cum sit necessarium. nos igitur, uerissimum esse minus de maiori dici non debere respondemus, sed negamus id, quod est latius, quam necessarium serpere, ac manare. illa nomina proprie latius manare dicuntur, quæ de multis enunciantur, & in multis sita sunt. quædam enim res est, quæ per se considerata proprie constat, ut animal, quod de cane, equo, & homine dicitur, siquidem in ijs consistit, & propriam habet naturam consideratum per sese. Si igitur quid animal sit, definitione explicauerimus, substantiam animatam sensus participem esse dicemus: nam omnia quæcunque proprie per se non constant, (ambiguæ enim uoces sunt canis, Aiax, & id generis permulta, quæ non constant propria eorum ui, ac natura) communiora nomina dici non debent, sed uoces tenues, quippe quę res non sint. quod enim latius patet, quam aliud quicquam, ipsum prius per se sit oportet, & eo pacto erit altero communius, at illud, quod est, cum per se non existat, sitq; cum necessario, contingenti, & instanti nominis solum communitate conueniens, nullo illorum amplius erit, uox enim tenuis est. Præterea si communius esse uelint, tanquam genus dicent, sed genus eodem tempore diuisum in se formas continet, quas eque coherere facit, neq; permittit unam esse priorem altera, uel posteriorem: uno igitur, eodemq; tempore necessarium esse contingens, & instans consiteri cogentur, quo nihil falsius. nam necessarium semper est, contingens, & instans, quandoq; id itaq;, quod est, eorum genus non erit, neque necessario latius patebit. id namq;, quod est, ambigua est uox, & non genus, adde non esse naturam quandam definitam, ac distinctam, quæ in unoquoque singillatim insit, ut in generibus uidetur. Si item res omnes uel finitæ sunt, uel infinitę (nam signa, quibus res definiũtur, quatuor sunt, omnis, aliquis, non omnis, nullus, quæ sane notæ determinationes a philosophis appellantur nullam aliã ob causam, nisi quod ex ijs determinatur siquid de aliquibus uniuersis, aut singulis definitur, ac pronuntiatur, siquis Omne dixerit, uniuersum, Si Al quis, partem significabit. ab omnibus pene philosophis singulas res non definitas pares esse determinatis demonstratum est ita, ut si dicatur, homo uenit, idem sit, atque aliquis homo uenit) Porphyrius cũ absq; determinatione diceret, Cum sit necessarium, neq; Omne apponeret, illud, sit, pro parte accepit perinde, ac si dixisset, Cum aliquid sit necessarium. nam id, quod est, in parte sumptum, idem, quod necessarium ualet, quemadmodum ipsi quoq; fatentur. quare si id, quod est, non tenuis uox, sed res fuisset, quæ proprie constaret, uelut animal, non pessime de eo necessarium sine ulla determinatione dici poterat. Ad hæc, quando res significare uolumus, id per rectum casum hoc modo, homo, bos, equus, facere solemus. at quando rei partem, uel quod ex re est, in secundo casu, ut si dixero Socratis, aliquam ipsius partem, uelut manum, uel caput, uel aliquid, quod prope eum sit, ut domum, et librum significabo. Si igitur Porphyrius rectũ casum dixisset, rem plane ipsam significasset, sicq; æqualiter partem de uniuerso dici uideretur: sed quoniam obliquum dixit, uel partem rei, uel quippiã ex re significauit. necessarium enim æquale est parti eorum quæ sunt illius, quod est, ut homo æqualis est alicui animali, & manus parti alicuius hominis par est. proinde si quispiam uelit id, quod est, ob hanc rationem proprie constare, non tamen est Porphyrio uitio uertendum, quod necessarium de eo, quod est, tanquam de æquali male dici fecerit. Porro id, quod est, genus non esse necessariũ, fortuiti, & instantis, neque insuper substantiæ, accidentisq;, & reliquorum generũ summorum, rationibus affirmabo. In quibus aliquid prius est, & posterius, quod de ijs communiter dicitur, genus non est. genus enim formarum est genus, formæ in eodem tempore per se cohærent, & una earum quæq; habet, ut seipsa, & non in alijs existat: accidens si substantia posterius erit, & ab illa habebit, ut sit, & insit, erit contingenti posterius, in illo enim habet, ut sit. id igitur, quod est, de ijs, non ut res cognomines faciunt, sed ambigue dicetur: cum præsertim genus non sit, cum in ijs prius, & posterius esse uideatur. ex quo perspicuum est, accidẽs in substantia, & instans in cõtingenti non tamen in eisdem, situm esse, propterea quod se quatur, ut sit substantia, & contingens tolleretur, accidens, & instans simul auferrentur si uero eæ species, substantia in quam, & contingens, in quibus id, quod est, non consistit, amoueantur, quod reliquum est, non erit amotum. quanquam enim species canis intereat, hominis tamen, bouis, equi, & aliorum non corrumpentur. ijs igitur rationibus aliorum dubitationem per absurdam, nostramq; dissolutionem utilem, claram, perspicuam, & cõcinnam esse demonstrauimus. Quientiam nonnulli principiũ damnant, atq; inquiũt, Id, quod est, ambiguum est, ambiguum infinitum est, illud igitur, quod est, infinitum existit. at initium ab infinito sumere non decet: quibus id, quod est, non ambiguum esse, sed ab uno aliquo, respondemus, prout a medicina & librum, & instrumentum medicinale appellamus. nam medicinæ instrumentum, & medicinalis potio ad unam ualetudinem referuntur, quid autem sit ab uno esse, in decem summis generibus percipiemus. Existit etiam hoc loco quædam quæstio quid scilicet causæ fuerit, cur id, quod est, necessario preposuerit. id quod nos tribus esse factum causis ostendemus, prima, ut id, quod latius patet, principem locũ obtineret, secunda, ut elegantior esset, nam si dixisset ἀναγκαῖ ον ὄ'τος, nõ adeo uocalis ob hiatum fuisset locutio. tertia, ut a generalissimis (ut aiunt) initium sumeret, ita fit, ut cum Porphyrius uelet a generalissimis doctrinã exordiri, id quod est, attetulerit necessario. quærent demũ, cur non, æquum est, aut bonum, aut utile, sed necessariũ dixerit. cui sane quæstioni duplici diuisione occurrendũ est. Scire oportet bonum, & utile sibi ipsis esse substrata, ac uicissim cohærere. utile in duo distribuitur, in utile, quod genere ambiguum est, et in necessariũ. bonũ est, quod causa sui experitur, ut beatitudo, pietas. utile est, quod a necessario distinguitur, quod & inesse, & nõ inesse potest sine interitu rei, cui inhæret, ut hoc indumentũ. Necessariũ insuper duplex est, uel quod per se appetendum est, nihilq; a bono differt, ut beatitas, sanitas: uel quod alterius causa optabile est, prout uenę incisio, potioq; medicinæ. in prima significatione quinq; uocũ cognitio necessaria est, ut pote quæ nos ad decẽ summa genera, atq; uniuersam differendi uiã ac rationem ducat. quod sane necessarium sex modis dici constat, quippe cũ & materia, & ratio, quæ in homine inest, necessaria dicatur. deinde necessarium appellatur, quod per se fugiendum, atq; alterius gratia sit desiderandũ. dicitur tum necessarium, quod per se optandum sit necessa- sed propter aliud quicquam suscipiendum sit. uelut sunt rium item dicitur, nec per se expetendum, nec fugiendum, quædam medicinæ potiones. postremo illud necessarium est, quod & sui, & alterius gratia amplexandũ sit, qua significatione liber hic & sui, & alterius causa necessarius esse dicitur. ⁊ Cum sit necessarium Chrysaori & ad decem summa genera percipienda, de quibus Aristoteles scripsit, generis, differentiæ, speciei, proprij, atq; accidentis cognitionem habere ⁊ Quoniam Aristoteles in decem generibus pertractãdis de generalissimis decem uocibus disserit, quas differentijs, & proprijs separat, ac distinguit, generumque, & propriorum, ac differentiarum illic mentionem facit: generis, & differentiæ necnon proprij, & speciei cognitio illarum uocum comprehensionem nobis faciliorem reddet. Porphyrius coniunctione Et, usus est, ut non modo ad Aristotelica summa genera, sed ad ea etiam, quæ deinceps subiungit, utilem hunc librum ostenderet. Nonnullorum opinio fert, Porphyrium, Et, apposuisse, ut etiam ad ea genera, quæ Archytas scripta reliquit, harum quinq; uo-

cum cognitionem utilem esse declararet. quod quam alienum a ratione sit, ex hoc intelligi potest. nam ipsemet philosophus statim explanat reliqua, ad quæ afferat adiumẽtum. præposuit uero differẽtiam speciei, quoniam ordine doctrinæ prior est. sed quid causæ fuerit, cur genus in uocum enumeratione prius constituerit, suo loco dicemus: in præsentia de quibus nam acturus sit Porphyrius, exponamus. Sunt itaque Genus, Differentia, Species, Proprium, & Accidens, quæ declaranda sunt. ac si uoluerimus cognoscere, cur hæ uoces hunc ordinem sortitæ sint, (non enim putare debemus id temere factum esse) erit de hac re paulo altius ordiẽdum. Vniuersa quædam, & singula in rebus esse sciendum est. sed quoniam singulas res interitui obnoxias esse oportebat, prouida solersq; mater rerum omnium Natura quiddam, quod latius pateret, atq; omnia complectereturet, eorumque formas conseruaret, excogitauit, idque, cum esset uacans nomine, genus, aut speciem ueteres appellarunt. atque ut hoc perspiciatur, & ordinis causa nobis explorata sit, singula tanquam in exemplo quodam proponemus. Socratem igitur, & Platonem, & cęteros sigillatim, flauum quoque, & maculosum hunc equum, & illum, singula, & indiui dua philosophi uocauere: illa uero quæ singulas res continerent, uelut uniuersus homo, qui singulos in se homines comprehẽdit, species coniunctim appellauerunt. quæ uero ipsas species complecterẽtur, ut animal, sub quo homo, & equus constituuntur, genera dicta sunt. ijs interiecta intermedia differentia est. Differentia enim est, quemadmodum etiam Porphyrius post nobis explicabit, quo quicque distinguitur. & hac potissimum de causa differentia in rebus apparet: sed quantum ad genus spectat, nullam esse differẽtiam perspicuum est. neque enim in animali quod genus est, homo, & bos differunt, quod & nos, & boues sumus animantes, sed rationis particeps cum accessit, nos ab illis separauit. atque ita differentia effecta est, qua homo a boue, & cæteris bestijs rationis expertibus differat. rationis particeps dicitur id, quod mente ducitur, & ratione, ut homo, & angelus. rationis expers est, quod præter rationem, atque iudicium uiuit, uelut sunt equus, bos, & reliqua generis eiusdem. ita fit, ut differentia minus, quam genus, & magis, quam species pateat. id quod exemplorum appositione perspectum, ac clarum fiet. rationis particeps, & mortale minus patent, quam animal, siquidem ea ab animali continentur, rationis particeps, quæ differentia est, cum angelum, & hominem comprehendat, latius quam homo, quæ species est, serpit, ac manat. Præterea differentia magis angusta est, quam genus, quatenus sub genus cadit: at latior specie est, quoniam rationis compos, & expers habet in se, sub quæ omnia animalia simul cadunt, species uero unum tantum, uelut hominem, equum, & aliud quicquam comprehendit. Proprium est, quod in sola, totaque specie inest, ut in homine natum esse ad risum, in eo enim solo, toto, & semper intelligitur. Accidens est, quod abesse potest sine eius rei, in quo situm est, interitu. ut candor, nigror, accubatio, inclinatio, sessio. Ex ijs igitur quædam rerum naturam perficiunt, quædam extrinsecus aduenunt. genus, species, & media inter hæc differentia, rei naturam absoluunt, quoniam ex ui, & natura dicuntur existere, animal enim unumquodque perficiunt, atque unaquæque res horum trium particeps est. ut manifesto apparet in Socrate. nam quatenus animal est, genus habet, qua rationis compos, & mortalis, differentiam, quia homo, speciem. simili quoque modo in Platone, atque Alcibiade. reliqua duo proprium, & accidens nihil quicquam rei naturæ conferre, sed aduentitia esse dicuntur, propterea quod rationi notionis eius rei, quæ subijcitur, nulli usui sunt: ex quibus proprium illis, quæ rei naturam consiciunt, coniunctius est, quam accidẽs, ex eo quod proprium semper alicui inest, accidens tum inest, tum abest. huiusmodi separari posse dicuntur, quoniam si ea secreta esse cogitauerimus, nihil hominis naturam imminuent. id si ita esset, nigros non esse homines dicendum esset, quod absurdum uidetur, atque si ridendi habilitatem amitteremus, nihilo tamen secius homines essemus, cum omnes hominis actiones exercere possemus. Iis in hunc modum cõstitutis quonam modo progressus sit Porphyrius, animaduertite. Ea, quæ rei naturam perficiunt, præposuit: secundo loco quæ nihil auxilij præstant, collocauit. ex ijs præterea, quæ naturam absolutam reddunt, genus, ut pote quod magis pateat, primum obtinuit locum: differentiam deinde tanquam minus angustam, quam genus sit: postea speciem ueluti minus patentem differentia constituit. Illorum, quæ nihil quicquã afferunt rei naturæ, proprium, quod ad rei naturam propius accedit, accidenti præpositum est: accidens extremum locum habuit, tanquam nihil ei sit cum prædictis commune. & uti ipsum solum sine interitu eius rei, in qua inhæret, adsit, atque absit. Est autem hoc loco non immerito quærendum, quonam modo accidens sit generi, & speciei contrarium, siquidem in genera, & species distribuitur. aliud nos esse dicimus, si unumquodque quatenus habet, ut sit, consideremus, & aliud, cum ad aliud referatur. cum enim quid quippiam per se sit, spectamus. hoc Substantiam, illud Quantum, hoc Quale esse affirmamus. cum uero ad summa genera, quæ post substantiam sunt, respicimus, ea quia non constant per se, sed ad substantiam annituntur, substantiæ accidere dicimus. In unoquoque item ex decem generibus cum illud, quod magis uniuersale est, & quod magis singulis rebus conuenit, & illud, quo ea, quæ singulis rebus accommodantur, a magis uniuersalibus diuiduntur, prospiciamus, horum unum genus, alterum differentiã, alterum speciem appellabimus, ita utidem aliter considerantur, genus, specieque, aut differentia dici possit. Iis enim differentiæ, quæ in summis generibus insunt, cognoscuntur. potest item & substantia esse, & aduentitium. ⁊ hæcque contemplatio ad definiendum, & ad ea omnia, quæ de diuisione, ac demonstratione præcepta sunt, utilitatem afferat, ⁊ Hoc primum in loco Aristotelis, & Platonis artem differendi diuersam esse sciendum est. Aristoteles quinque modis, ut uidere est in Topicis, opiniões affectatur. at Platonis dialectica in quatuor tantum uersatur, diuisione, definitione, demonstratione, ac resolutione. hic igitur liber & ad definiendum, & ad ea omnia, quæ de diuisione, & demonstratione præcipiuntur, affert adiumentum. ita fit, ut ad Platonis differendi artem utilis existat. ac si ita se res habet, ad uniuersam philosophiam magno nobis erit adiumento. Philosophia quadripartita est, prima pars in diuisione, altera in definitione, tertia in demonstratione, quarta in resolutione uersatur. huius igitur loci sensum haud secus intelligendum censeo, ac si Porphyrius dixisset, hunc libellum non modo ad philosophorum libros percipiendos, sed etiam si nulla illorum scripta extarent, posse uiam rerum omnium inueniendarum studiosis suppeditare. sed de singulis est ordine disserendum. Diuisionis igitur interest propositum genus in proprias differentias diuidere, hæcque distinguendi est ratio. Animal in id, quod ratione utitur, & quod rationis expers est, diducitur, uerum non sic, animal aliud est homo, equus aliud, & aliud hoc quippiam. nam illos qui res distribuunt hoc modo, coquis male frusta secantibus, & obsonia membratim non distinguentibus, id est imperitis, rudibusque hominibus, ac physicæ rationis ignaris similes esse, Plato in philosophia iudicio doctissimorum hominum facile princeps opinatur, id quod scriptum reliquit. Proprium definitiuæ est, unicuique rei propriam definitionem dare. principem diuisionem ars definitiua consequitur, quoniam definitio diuisione utitur, cum ex generibus, & differentijs, quæ rei naturam absoluunt, ac complent, eliciatur. is igitur, qui definiet, ex diuiso genere assumet, quæ ad definitionem faciunt, ueluti si ex hac animati diuisione in animal, & plantam, & animalis in ratione utens, & rationis expers, mortale, & immortale excipere hominem uoluerit is, qui definit, ratione utens, & mortale animal excipiat. Demonstratiuæ proprium est, ex propria natura

res demonstrare, non quomodo oratores solent, apud quos cum rei dubiæ fidem faciunt, auctoritas ualet plurimum: sed quemadmodum Plato præstanti uir ingenio, qui cũ animam nullo mortis fato perimi uellet demonstrare, id ex natura propria animæ atque ui confirmauit. Anima, inquit, a se mouetur, quod a se mouetur, semper mouetur, quod semper mouetur, immortale est, anima igitur immortalis est. ita fit, ut qui demonstrare uoluerit, hunc morem teneat necesse sit. etenim demonstrationes ueræ ex definitionibus fiunt, definitiones rei uim, & naturam patefaciunt. Constat enim demonstrationes ex rerum sumi ui, atque natura, non autem assumi foris. præsertim cum exterora non necessario rem ipsam consequantur. Tertium igitur locũ sortita est demonstratio, quoniam ipsa definitione, definitio diuisione utitur. Munus resolutionis est, composita in simplicia, ex quorum compositione sunt facta, dissoluere, ut grammatici quoque facere solent, qui orationem in nomen, & uerbum, hæc in syllabas, has in elementa diducunt. at philosophi naturæ interpretes, ac uirtutis magistri de rebus agunt, quippe qui hominem in caput, manus, & pedes, hæc in ossa, carnem, & neruos, eadem in quatuor elementa, ea demum in materiem, & formam dispertiunt. resolutione in ratiocinationibus utimur, cum eas in propositiones, & propositiones in terminos diducimus, id quod Aristoteles in ijs libris docet, quos de hac arte conscripsit. prima igitur omnium est diuidendi ratio, altera definiẽdi, tertia demonstrandi, quarta denicq; resoluendi. ac trium duntaxat mentio facta est, quoniam hic liber est ad illas maxime utilis. de generibus enim, & differentijs uerba facit, ac docet. Etenim qui diuisionis scientiam callet, genus in species per differentias proprias recte distinguet. atq; is, qui definiet, ex genere, & differentia definitionem sumet. Demonstrationes definitionibus constant, & definitiones ex generibus, & differentijs, ut dictum iam est. Idipsum alia quocq; ratione potest probari. Illæ tres inter se colligatæ admodum sunt, ut definitio diuisione, & demonstratio utrisque utatur. nam qui demonstrat, rerum definitionem assumit, ut rei naturam comprehendat. item definitio diuisione utitur. at resolutio neutra illarum utitur, quinetiam diuisioni contraria est. quoniam diuisio unum accipiens in plura distribuit, resolutio uero uscq; eo procedit, dum in unum desinat. nam si hominem accipiat, & in partes dissoluat, partes illas in humores, hos in elementa, hæc denique in materiam, & formam partietur. elementa enim ex materia & forma sunt conflata. Alio præter ea modo sic. Qui diuidit, a simplicibus ad composita progreditur: qui resoluit, a compositis ad simplicia regreditur. & ei, qui definit, aduersatur is, qui resoluit. quoniam alter rei naturam coniungit, alter dispergit. Id alia quoque ratione firmabitur. Si resolutio diuisioni aduersa est, cum definitio sine diuisione fieri non queat, definitioni itidem aduersam esse perspicuum est, ita fit, ut demonstrationi quoque contraria sit futura: etenim si demonstratio definitione, & diuisione utitur, & his duabus aduersa resolutio est, demonstrationi nimirum erit aduersa. Sed in ijs enumerandis quid causæ fuit, cur definitionis prius, quam diuisionis, quæ prior est, mentionem fecerit? quoniã inquam, uidebat huic libro propositum esse, ut illarũ uocum definitiones traderẽtur. Compositio a dissolutione differt, quantum tamen ad subiectam rem spectat, nihil interest. nam uelut inter ascendentes, & descendentes, ita inter compositionem, & resolutionem discrimen uersatur, idque tantummodo relatione quadam. quando autem a superioribus, primiscq; principijs ad inferiora & ultima descẽdimus, compositio fit: cum ab ultimis ad prima conscendimus, resolutio. & quoniam cõpositio, cum id coagmentauerit, quod statuerat, finem construendi faciet: ita quoque resolutio efficiet, cum id, quod propositum erat, dissoluerit. nam qui resoluit, quippiam compositum resoluit. nisi fortasse uelit in eo, quod fieri nequit, laborare, secq; excruciare, dum simplex omni cura studet dissoluere. compositum e multorum simplicium compositione cõflatum est, is igitur, qui resoluit, in multa dissoluet. Siquis igitur arbitretur eum qui compositum resoluit, illud in unum simplex dissoluere, falleturne, an non? mea sententia non sane. quin id proxime ad uerum accedit. dicemus tamen compositum in plura coniuncta dissolui, & quod ultimum erit, in unum tantummodo resolui. Oportet igitur hoc nobis compertum esse, ut aperte loquar, simplex in multa componi, neque amplius resolui. atque ultimum compositum in multa coniuncta resolui, neque amplius in unum supremũ compositum iri. Neque uero quenquam moueat, quod definitio, quæ posterior est, diuisioni prepposita sit. id enim factum est, quoniam nihil nobis impedimento esse debet, quin ea, quæ nobis placuerit, in doctrina nostra priora, uel posteriora constituamus. deinde quatenus ad intelligentiam attinet nostram, composita ex definitione cognita priora sunt, quibus quidem fit rebus, ut non sine ratione definitionem diuisioni præposuerit. Resolutionem fortasse ideo prætermisit. quod eadem, ac compositio ratione subiectæ rei, affectione tantum, ac collatione, ut dictum nobis est, differre uideretur. Prœterea contemplatio apud philosophos cognitionem significat. { Institui tibi ea breuiter, & enucleate declarare. } quoniam alia quocq; docendi uia est, quæ ita coangustatur, ut tantummodo capitum commemorandorum gratia tradi soleat. dixit, breuiter, & enucleate, quatenus scilicet ad eos instituendos pertineat, qui ingrediuntur ad studium. deinde addit { Quęstiones obscuriores silẽtio inuoluam. } Tria sunt, quæ iuuenes a legendis ueterum libris dehortantur, ac reijciunt (longitudo dictorum, obscuritas orationis: qualis est in libro Aristotelis, qui de interpretatione inscribitur (ac demum reconditæ, exquisitæq; sententiæ. Porphyrius igitur, ut ad se alliceret eum, qui audit, ait hunc libellum huiuscemodi nequaquam fore. nam necq; futurum prolixũ, necq; difficiles explicatus habiturum illa uerba, breuiter, & enucleate, declarant. cum prætereа subiungit, obscuriores quæstiones silentio inuoluam, significat se reconditas, abstrusascq; sententias non tractarurũ. innuit prætereа dictata non esse difficilia, cum inquit, quæ faciliores sunt, postremo breuiloquentem se fore indicat ijs uerbis. mediocri coniectura informare conabor, quæ etiam uerba ad doctrinam referenda non sunt. philosophi enim certa scientia res demonstrant, non coniectura assequuntur. Sed Porphyrius hæc ad Chrysaorium scripsit, quasi se ea tantum dicturum spondeat, quæ ad illum instituendum attinerent: cum præsertim philosophorum sit, omnia uera scientia demonstrare, non coniectura coarguere. { Ac ne uager latius, de generibus, ac formis constent ne ipsa per se. &c. } Breuem, facilemcq;, & obscuriorum quæstionum expertem doctrinam facere pollicitus est. ne quis igitur horum disquisitionem minime inuolutam, & latentem esse diceret, philosophus esse abditam, & retrusam ex ijs clam indicauit, atque innuit. erat ergo de ijs controuersia ualde abstrusa, quæ data opera prætermissa ab eo est. atque ut apertum id fiat, & distinctius perspiciatur, quam maxime possumus, plane, ac dilucide exponamus. Ea, quæ sunt, uel per seipsa constant, uel in simplici intellectione sunt. ea rursus, quæ per se cohærent, uel corpora, uel expertia corporis existunt, illa prætereа, quæ corpore carent, ut anima rationis compos, atq; angelus, auulsa a corpore sunt, alia ut candor, nigror, & brutorum animæ a corporibus non distrahuntur. ex illis deinde quæ per se cohærent, alia ante multa, alia posterius genita, & in anima nostra sita sunt. Eorum quæ sunt, quædam constant per sese, quædam in solis animis nostris insunt, quæ cum animo comprehensa sint, constant, & minime intellecta non cohærent. sed ubi primum insistet intelligentia, ipsa quoque cessabunt: ut in hippocentauro luculenter uidentur, neque enim usquam extat, sed cum nos equum, centaurumcq; conspicimus, nostra cogitatione utrosque coniungimus, atq; ita compositis hippocẽtauri nomen imponimus. hircum prætereа, & ceruum natura produxit, utruncq; nos cogitatione cõponimus, compactumcq; hircoceruum appellamus. Antisthenes uero genera & species in solis animis hac ratione fretus esse censebat, dicere enim solebat, equum uideo, illam tamen uniuersam equi rationem, seu speciem, quam ideam uocant, non uideo: hominem itidem uideo, at non humanitatem. atque hæc quidem ille. secundum enim sensum solum uiuebat, neque rationis auxilio sese in altiorem inuentionem, & speculationem poterat extollere, atque erigere. Eorum igitur quæ constant, alia corpora sunt, alia non corpora. atqui ex ueteribus alij prorsus hæc esse dixerunt, alij uero non esse uoluerunt. ex illis postea, qui ea esse prodiderunt, nonnulli corpora, nonnulli sine corpore esse putauerunt. sed qui corpora illa esse contenderunt, in eadem sententia perstitere. qui uero illa corporis esse expertia dicebant, alij ea esse per se, sunt arbitrati, alij uero in ijs, quæ sensibus percipiuntur: id quod factum est quoniam nouerant illi ea, quæ corpore carent, de quibus feci supra mentionem, uel per se cohærere, ut angelum, Deum: uel in alijs nisi, ut candorẽ, & figuras. hæc igitur alij per se, alij uero in ijs, quæ sensu comprehenduntur, constare dixerunt. quoniam item corporis expertia, quæ in ijs inhærent, quæ sensu percipiuntur, uel per totam rem sese porrigunt, atque tendunt, ut candor in fuco, uel extremitati solum insident, ut in globosa figura cernitur: alij ea ipsa per totum se perfundi aiunt, alij uero in sola superficie residere tradiderunt. Sunt etiam, qui nonnulla cohærere in ijs, quæ cõstant, arbitrentur, nec alia ratione posse constare, quã locum, & tempus, cum ea contineant, quæ sub sensum cadũt. cum igitur tot sectæ sint, atque hominum opiniones, qui prædicta negent, & affirment, quæstio de generibus, & formis in controuersiam adduci poterat, sint ne, an in simplici quadam ratione, & intelligẽtia contineri, prout Antisthenes censuit, dicendum sit. at postquam hæc ita esse, & constare inuentum esset, existebat etiam quæstio quædam sub difficilis, corpora ne essent, an corpore carerent. huius nanque diuisionis utraque pars fautores habuit, qui eam studiose defensitarunt. uerum cum esset compertum ea esse sine corpore, poterat oriri dubitatio, utrum a materia distraherentur, an in multis essent, & a materia dirimi non possent. uerum ut hoc clarius, atque illustrius fiat, exemplum quoddam adiungam. neque enim fortuito, & nullis innixi rationibus alij corpora, alij corporis expertia esse dixerunt, sed ratione quadam utrique ducti, neque inter se contrarij iure procedunt. Intelligatur annulus, qui alicuius, utpote Achillis, imaginẽ inscalptam habeat, multæ insuper ceræ sint, & ab annulo imprimantur. ueniat deinde quispiam, uideatque ceras omnes unius annuli impressione formatas, annulicq; impressionem in mente contineat: sigillum annulo inscalptum, ante multa dicetur: in cerulis impressum, in multis: quod uero in illius, qui illo uenerat, intelligentia remanserit, post multa, & posterius genitum dicetur. idem in generibus, & formis intelligendum censeo. Etenim ille optimus, & præstantissimus procreator mundi Deus, omnium rerum formas, atq; exempla habet apud se: ut si hominem efficere uelit, in hominis formam, quam habet, respiciat, et ad illius exemplum cæteros faciat omnes. atsi quis restiterit, dicatque rerum formas apud creatorem non esse, quæso ut diligenter attendat. opifex, quæ facit, uel cognoscit, uel ignorat: sed is, qui nesciet nunquam quicquam faciet. quis enim id facere aggreditur, quod facere ignorat? necq; enim facultate quadã rationis expertę aliquid aget, prout agit natura. ex quo conficitur, ut natura etiam operetur, etsi quæ faciat, nõ aduertat. si uero ratione quadam quicquã facit, quodcuncq; ab eo factũ est omnino cognouit, si igitur impiũ non est, si dixerimus Deum more hominũ agere, quæ fecit cognouit, si cognouit, quæ fecit, in ipso rerum formas esse perspicuum est, formæ autem in opifice sunt perinde, ac in annullo sigillum. hæcque forma ante multa, & auulsa a materia dicitur. atqui hominis species in unoquoque homine est, quemadmodum etiã sigilla in ceris, & in multis, nec auulsa a materia dicetur. at cum singulos homines animo conspicimus, & eandem in unoquoque formam atque effigiem uidemus, illa effigies in mẽte nostra insidens post multa, & posterius genita dicetur: ueluti in illo quoque dicebamus, qui multa sigilla in cera uno et eodẽ annulo impressa conspexerat. poterit hęc a corpore separari, cũ non in corpore, sed in anima inhæreat: non separari uero, quoniam per sese separari nõ potest. non secus, q̃ formas ante multa posuit ille non linguæ solũ, uerum etiam animi, ac uirtutis magister Plato: negat enim has absolute opificis intelligentias esse, sed substantias quasdam, quæ animo cernantur, & ratione intelligantur, in quas opificem intueri uult, ut ea, quæ hic sunt, ad illarum primarum imaginum exemplum efficiat, ac condat. Porphyrius igitur ait se nolle quærere, num ea quæ corpore carent a materia, uelut ea, quæ in opifice sunt, separari uel non separari possint, sicut ea, quæ in multis sunt, uel post ea, quæ sensibus percipiũtur, idest ea, quæ post multa sunt. Scire quoque debemus de ijs Aristotelem a Platone dissentire. nam Aristoteles uult illas a materia non posse separari, Plato uero separari censet posse. uerum demonstrare quomodo hi principes philosophorum inter se disideant, atq; discordent, propter ea quod Aristoteles formas illas naturaliter intelligere uidetur, ad hoc nostrum institutum nihil pertinet. { At quomodo de illis, atque ijs } Promiserat Porphyrius se librum hunc utilem ad Aristotelis summa genera confecturum, quæ progressus, & uiæ quædam sunt ad uniuersam philosophiæ speculationem, quæ in differendi subtilitate uersatur. Orationis uero multæ partes sunt, enuncians, oprans, uocans, imperans, atque interrogans: ac prætereа multæ, quas nunc colligere propositum non est. In ijs enim, quæ logica appellantur, quia differuntur subtilius, non de omnibus, sed de enunciante solum oratione agitur. ea enim nũcius animæ est, quæ intelligentia prædita est, & cognitione: cæteræ uero ei animæ attribuuntur, quæ libidinum æstu fluctuat. nam qui rogat, aliqua cupiditate ductus rogat. Siquis item quempiam uocat, aliquo desiderio impulsus uocat, idẽ agit, qui aliquem alloquitur. Sola enuncians oratio uera est, aut falsa. reliquæ nec ueræ, nec falsæ sunt. ita quoque fit, si quis deprecetur. Enuncians oratio uel uera, uel falsa est, ueluti si animam mortalem, uel immortalem esse quis demõstret, semper uel uerum, uel falsum dicet. est enim enuncians oratio, quæ rem esse, uel non esse demonstrat. atque duas habet uoces, quæ termini dicuntur. quarum altera subijcitur, altera de subiecta re quippiam enunciat. sed ut planius, atque apertius id fiat, exemplum apponam, homo animal est. homo, quia de eo sermo habetur subijcitur, animal de homine dicitur. Simili quoque modo in hac propositione, Anima immortalis est, & cæteris eiusdem generis, nam anima subijcitur, & immortalis de illa dicitur. ita fit, ut huiusmodi oratio non immerito illos duos terminos habere dicta sit. Porphyrius poterat quoque de generibus, & formis differere, quatenus ad primam philosophiam pertinet, cum præsertim de formis generum, ac formarum, sint ne apud Deum, an non, oriatur plerunque magna dissensio. uera igitur Platonis opinio est, qui ideas animo cerni, & ratione intelligi, ac per se constare uult. quas & uere, & primo substantias appellat. siue etiam non uera, ut Aristoteli uidetur. naturaliter quærimus, quando consideramus, naturane in seipsa formarum, generumque rationes habeat. natura enim non facit perinde, ac nix, quæ nulla ratione frigidum reddit quippiam, uel ut ignis, qui adurit, sed omnino ratione quadam efficit, etsi quæ faciat, nõ cognoscit. potest item alio modo naturaliter quæri, utrum uidelicet hæc in multis sint, utrum inquam uniuersum animal, & uniuersus homo in multis esse dicatur. & quęnam natura ijs singulis communis spectetur, sed id, quod ita consideratur, diuidi nullo modo potest. possumus demum de ijs quærere a cratione qua solent ij, qui differunt inter se ita, ut prima illa argumentandi principia non transgrediantur, cum scilicet inuestigant, num quædam sint, quæ aliquibus subijciantur, & num qnæ dicantur de quibusdam. Genera de formis, ac

differentijs,non tamen contra,dicuntur.Dictum enim est genus,differentiam,speciem ordinem quendam seruare, siquidem genus in uocibus primas tenet, secundum locum species sortitur,ijs intermedia differentia est. Superiora de inferioribus dici debent,non tamen reciprocatur. namsi dixerimus,Omnis homo animal est,uerum dicemus, at si reciprocabitur oratio, ut dicatur,Omne animal homo est,falsum dicetur.omnis item equus rationis expers est, uerum est,sed omne rationis expers equus est,falsum est. nam rationis expers non debet equo subijci, ut nec etiam animal homini,ut recens dicebam.est igitur explicandum qui termini subijciendi, & qui dicendi sint, id quod philosophus deinceps faciet,ac propterea addidit,probabiliter, idest, ut ad eam philosophiæ partem spectat,quæ est quærendi, ac differendi { At quomodo de illis,atque ijs, quæ commemorauimus ueteres, ac præsertim Peripatetici probabiliter disseruerint } ratione differendi utetur is, qui rerum accidentia inuestigabit.natural ter disputant illi, qui substantiam inquirunt:diuine uero,qui rerum omnium ortum, & quare unaquæque constet,indagant. Cum ita quæ naturaliter agere de generibus,& formis,ut iam dictum est,sit ea, quæ sensibus percipiuntur,exquirere,ut Aristotelem fecisse uidemus:diuine,cum ea, quæ in opifice sunt, perscrutamur,ut in Parmenide Plato, hoc loco logico potius more de ijs agendum est,quoniam in logica facultate enuncianti bus orationibus utimur, in quibus nonnulla subijciuntur, nonnulla de subiectis dicuntur.Subiectus autem terminus, & qui de subiecto dicitur,aut genus,aut species,aut differentia,aut proprium,aut accidens est. { Quomodo de illis } hoc est generibus,& formis.nam subito de illis uerba facit. addens præterea, atque ijs, reliqua tria differentiam, proprium,& accidens significauit. nisi forte ita intelligendum sit,ut cum dicat,de illis,genus,differentiam, & speciem, cũ addat,atque ijs proprium,& accidens significet. { ac præsertim Peripatetici } Porphyrius horum inuentionem, ac doctrinam non sibi ascisciit,sed Peripateticis, qui omnibus, qui ea probabiliter tractauerunt, longe diligentiores fuerunt. Peripateticis id nomen hac de causa impositum est. Diuinum Platonem in Academia deambulare solitum, & cum familiaribus congredi, ut corpus exerceret, atque eo pacto ad animi splendorem suscipiendum aptum redderet,literarum monimenta tradiderunt. instrumenta enim signo sunt,quale artificium opificis sit.ita fit,ut etiam Platonis commilitones,propterea quod disputabant inambulantes in Lyceo, Peripatetici cognominati sint. Ac primo ab ipso Platone Aristoteles,& Xenocrates,quorum alter Peripateticorum, alter Academiæ nomen obtinuit, profecti sunt. Aristotelici,n. Peripatetici ex Lyceo,Xenocratici Peripatetici ex Academia dicebãtur.paulopost tempore Aristotelis studiosi actionis cognomen retinuerunt, & loci abiecerunt.at qui se ad Xenocratem applicauerant, actionis nomen exuerunt, & loci cognomen induerunt, & Academici uocati sunt. Porphyrius itaque, qui Platonis etiam sectam secutus est, institutionem quandam ad Platonis dicta, & ad summa genera Aristotelis utilem scripturus, tibi inquit, explicabo, quomodo de ijs antiquiores, & præsertim Aristotelici (nam ob hanc causam dixit, & præsertim Peripatetici.) locuti sint. Summa genera decem sunt, Substantia, Quantum, & reliqua, ex quibus sola substantia se sustentat, cætera ad substantiam annituntur.hæc generis descriptio,quæ danda est, omnibus decem conuenet.uerum non dicendum est, æque ceteris, ac substantiæ conuenire, differunt enim qua sunt, quoniam quicquid accidit substantiæ, ut uidelicet tanquam genus in species,quæ sub ipsa sunt,diuidatur,in cæteris itidem accidentibus efficietur,distribuuntur enim ipsa quoque in species, quæ sub ipsis existunt, ueluti genera: uerum aliud est,si quatenus substantiæ,& accidentia sunt: atque aliud, si prout summa genera, id quod omnibus commune est, considerabuntur.

DE GENERE.

GENVS, *& species non simpliciter dici uidetur.*

CVM Nobis indicauerit, quid libro propositum sit, quanque afferat utilitatem,& quisnam modus ac ratio habenda sit, ut eos instituamus, qui recens sapientiæ studijs operam nauant,dixeritque uelle quæstiones difficiles silentio transire,& faciliores in medium adducere, ostenderit et quæ abstrusę,& quæ faciles sint,singularum nunc quinque uocum doctrinam explanare aggreditur. de genere primũ dicit, quoniam cum uoces numerarentur, primæ ei delatæ sunt.genus etiam ob hanc causam speciei præponitur, quia multas sub se species comprehendit. & quanquam genus,& species mutuo sese referant,sunt tamen quædam ex ijs,quæ sub eandem rationem cadunt,quibus nonnulla reperiuntur cæteris antiquiora,& eorum causæ dicuntur,quẽ admodum patrem filij causam dicimus, & quatenus homines utrique sunt,priorem. atqui simul cognoscuntur, & sese mutuo constituunt eo,quod sub eandem cadunt rationem. quæ cum aliquo conferuntur, quædam substantiæ prius sint necesse est,cum igitur causam eorũ quę cũ aliquo comparantur,causam inquam priorẽ inuestigabimus eam, uel tempore,uel ordine naturæ priorem esse comperiemus. & illam per causam antiquorum dicemus.in patre igitur ac filio temporis ratione pater senior est.ipse enim substantia quædam est,quæ filij naturam efficit.igitur hoc modo patrem dicemus filio antiquiorem.Dominus quoque ac seruus, præceptor ac discipulus etsi ex ijs sunt, quæ cum aliquo conferuntur, sola tamen causa non tempore priores sunt.ac tempore quidem itidem essent,si dominus seruo,& magister discipulo senior esset.idem in genere, & specie intelligi par est.genus enim & species sub eandem rationem cadunt,quæ sub eandem cadunt rationẽ, substantias prius esse necesse est. genus ratione substantiæ ordine naturæ, quia speciei substantiam constituit, prius constat, at non tempore.genus enim in species diducitur, omne quodcunque diuiditur,prius suis partibus est, utpote quod illas constituat,genus igitur ratione substantiæ specie prius est,prior a per substantiam in ijs,quæ sub eandem cadũt rationem, per causam priora sunt, genus itaqꝫ specie antiquius est. ac merito primum locum obtinuit. Quinetiam in hominis ortu naturam eiusmodi ordinem seruare exploratum est,atqꝫ testatum.nam semen humanum accipiens primo uitale facit atqꝫ animatum,paulum procedens, sensum impertitur, & ita animal efficit,tum lib dinem,& iram adiungens,rationis expers animal constituit, postremo rationem perfectã addens hominem efficit.genera igitur propter substantiam sunt formis priora,sed prout genera & species mutua quadam relatione simul in alijs sunt,& una dimouentur,nomina tantum sunt.Quærendum hoc loco dignum putamus, quam ob causam,cum generis doctrinam nobis tradat,speciei,& non differentiæ, ac reliquarum uocum meminerit. dicendum igitur ad hoc est quam breuissime. Genus & species sub eandem cadunt rationem,ut iam dictum est nobis, species enim generis species est,genusqꝫ speciei est genus. ea re fit, ut non sine ratione in genere declarando speciei mentionem fecerit. quicunque enim ea, quæ sub eandem cadunt rationem docere uult si unius meminerit, alterum quoque silentio non transeat necesse est. Aristotelis porro regula,ac norma quædam est,qua Porphyrius utitur.eam, quia seruanda est,uobis ignoram esse non uelim. Eum inquit,qui de aliquo ambiguo nomine sit uerba facturus, illius nominis significationes prius explicare necesse est,tum dicere de qua significatione loquatur.nominis enim ambiguitas plerunque etiam errorem creat, cum aliam doctor, aliam auditor eiusdem nominis significationem capit.siquis exempli

exempli gratia de cœlesti cane sermonem habiturus sit, dicat,canis gstus facit,fructusque discriminat, nisi prius dixerit de quo cane loquatur, auditor in errorem inducetur. omnes igitur canis significationes numerandæ sunt, ut distinguatur hoc modo. canis alius cœlestis, alius terrenus, alius marinus est. dicatur postea, de cœlesti uerbum fit:ita Porphyrius philosophorum præcepta diligenter tenens omnes generis significationes enumerat, deinde de quo genere loquatur,declarat.quod autem ait, Videtur,non intelligendum est,ac siquis somniasset, diceretque sibi quippiam uisum fuisse,sed tanquam apparet,exploratum est, & constat inter omnes. Simpliciter quatuor modis dicitur. significat enim ad summam,& uniuerse, quæ significatio apud oratores in usu frequenti est proprie,ut cum inquit Aristo.simpliciter ortus, pprium ortũ intelligit.temere,& nulla de causa,ut cum dicimus,herus simpliciter seruum uerberat:ita est intelligendum perinde,ac si diceremus, perperam, hoc est cum nulla causa subsit,qua sic afficiseruus debeat. postremo significat,uno modo,qua significatione dicitur simplicis uerbum proxime ad ueritatem accedit:& ita nunc acceptum est.uidetur,inquit,nec genus, nec speciem uno modo dici debere.

NAM *& multitudo aliquorum,qui ad unum quiddam affecti sunt,atque inter se cognatione quadam iunguntur,genus appellatur. qua significatione uocatum est* Heraclidarum genus *ab unius* Herculis relatione,*ac nonnullorum multitudinis, qui ea societate sunt inter se coniuncti, quam ab illo traxerunt,qua eadem significatione a cæteris generibus secluduntur. Alio item modo genus dicitur id,a quo aliquis ortus initium ducit,siue ab eo,qui genuit, siue a loco,in quo quispiam natus est. ita enim* Orestem *a* Tantalo,*& Hylum ab* Hercule *genus duxisse: ac* Pindarum genere Thebanum,*ac* Platonem Athenienſem *affirmamus. Patria enim perinde,ac pater cuique ortus principium præbet.atque hęc significatio se nobis offerre primum uidetur. Nam* Heraclidæ *dicuntur ij,quibus* Hercules *initium dedit.* Cecropidæ *itidem,atque ijs agnatione coniuncti appellati sunt,qui a* Cecrope *sunt profecti. Prius enim genus appellatum est,cuiusque ortus initium,deinde eorum multitudo,qui ab uno principio, ut ab* Hercule,*quasi quodam fonte manarunt: quam sane multitudinem distinximus,& a cæteris disiunximus,cum uniuersam multitudinem, quæ ab* Hercule *initium sumpsisset,* Heraclidarum genus *uocaremus.*

Primam generis significationem exponit, quam ait duas habere relationes, alteram multitudinis ad multitudinem, alteram multitudinis ad unum, ut Heraclidæ ad Herculem affecti sunt,quatenus ab illo genus ducere dicuntur, & eorundem inter se quatenus sibi ipsis patrui, & nepotes sunt, aut quauis alia generis agnatione coniuncti. nam illa dictio quadam,recte addita est, quippe cum alia alteri ex ijs, qui sub eodem genere continentur,relatio sit.ut uel alij aliorum patres,liberi, patrui,uel fratres,aut consanguinei sint ita, ut huiuscemodi genus perficiant { Qua significatione uocatum est Heraclidarum genus } cum dixit, Heraclidarum, ipsum ab alijs generibus separauit,ueluti a genere Tantalidarum,& omnium reliquorum. { Ab unius Herculis relatione,ac nonnullorum multitudinis } duæ item relationes accipiuntur unius ad unum, causæ,& effecti,ut Herculis ad aliquem Heraclidarum,utpote qui causa sit, effectus uero is,qui ab illo profectus est.id quod uel a patria, uel a loco in quo natus quispiam fuerit, deriuari potest, prout Platonem Atheniensem genere,& Pindarum Thebanum dicimus.Relatio quatuor modis dicitur.ex arte,uel doctoris ad discipulum,uel ex fortuna,ut domini ad seruum, uel electione,ut amici ad amicum,uel propter naturam,ut patris ad filium.sed superiorum relatio est ordine naturæ. { Qua eadem significatione a cæteris generibus secluduntur. } Sciẽdum est res distingui alteram ab altera uocibus,& nominibus,quæ quicquam significant.natura enim nobis est comparatum,ut hũc hominem uocari,hunc canẽ,& reliqua permulta disceremus,& hoc pacto unamquanque rem a cæteris separaremus. Etenim singulæ artes cum nouum quiddã atque etiam admirandum alias artes docere uolunt, proprijs instrumentis nomina imponunt ita, ut res ipsæ declarentur,uerbi gratia,Geometræ cum multas triangulorum differentias traderent, aliud scilicet tria latera æqualia habere,aliud duo tantum,aliud tria non æqualia,proprijs nominibus usi sunt,quodque tria æqualia latera haberet,ἰσόπλευρον:quod duo tantum,ἰσοσκελές:quod uero tria non æqualia,σκαληνὸν, appellauerunt, cum præsertim ex ijs uocibus uellent unumquodque horum triangulorum significare. hac itaque ratione ex nominibus res significantur. { Atque hæc significatio se nobis offerre primum uidetur } Adhibuit latebram obscuritatis, cum nullo interiecto medio ad primam generis significationem explanandam aggressus est. fuerat enim indicandum,de quo genere haberetur sermo:ipsa tamen exempla nobis argumento sunt non de posteriori,sed priori uerba fieri. Primam enim hanc generis significationem uideri nobis in promptu,& magis ex consuetudine cognitam dicit: multorum inquam ab uno uel in multos relationem,quæ prima generis significatio est, se nobis primum offerre,atque in promptu propter consuetudinem inquit esse. Sed est hoc loco non immerito dubitandum,quare primum genus traditum, & non unius ad unũ relationem, hoc secundum genus in promptu esse dixerit, cum illud ordine naturæ notius sit, primum enim ex uno unum,multos deinceps ex multis facit.nos hanc dubitationem hoc pacto tollemus,secunda generis significatio, quæ nobis posterior est, est ordine naturæ certe prior. nam ab Hercule unus primum,multi deinde oriuntur.ac prima generis significatio,quæ natura prior est,quantum ad nos spectat,secunda est, & quæ natura posterior est, nobis prior existit: atque,ut summatim dicam, quæ ordine naturæ priora sunt,nobis sunt posteriora, quæque naturæ posteriora, nobis sunt priora.Naturæ ordine, ut res exemplo declaretur, prima sunt materia,& forma.deinde quatuor elementa,tum caro,& ossa,cæteræque partes generis eiusdem, postremo homo. natura enim sic a superioribus ad inferiora defertur. at nos, qui proniores ad inferiora, ac procliuiores sumus a propinquioribus ad longinquiora respicimus, ab ijs,quibus est maior materiæ pars, ad ea, quæ materiæ expertia sunt,ascendere uolumus.primum enim hominem cognoscimus, deinde ex ossibus, & carne componi illum percipimus, tum hæc ex quatuor elementis constare,hæc postremo a materia,& forma deriuari intelligimus. ex quo conficitur,ut quæ natura priora sunt, nobis cognitione fiant posteriora:quæqꝫ uatura posteriora sunt, cognitione nobis posteriora efficiantur. prima igitur generis significatio patentior est,atque expeditior,implicita, & abscondita secunda.id quod fuit in causa,ut Porphyrius illius significationem se nobis primum offerri,& in promptu esse dixerit: cum præsertim a facilioribus doctrinã exordiri debeamus.

ALIO *quoque modo genus illud appellatur, cui species subiicitur, eorum forsitan similitudine,*

que prædiximus. Etenim id genus formarum, quæ ei subiectę sunt, initium est, multitudinemque uniuersam, quæ ipsi subiecta est, continere uidetur.

Existit autem hoc loco quædam quæstio, quid causæ sit, cur cum aliæ multæ generis significationes sint, ipse solus has annumerauerit. nam alias generis significationes esse Plato, qui substantiam, idem, alterum, motum, & statum eius, quod est, genera constituit, planum, atque apertum fecit. at Porphyrius de his non loquitur, quoniam sicut ante dictum est, sibi propositum erat de ijs uerba facere, quæ ad Aristotelem pertinerent. uerumenimuero ipse quoque Aristoteles in physicis materiam unicuique arti subiectam genus appellare uidetur, ut in tignaria, ligna, in medicina, humana corpora, & in omnibus naturalibus, materiam primam. sed Porphyrio propositum non erat hæc proinde, ut physici solent, considerare, sed ut faciunt ij, qui differendi, & ratiocinationes efficiendi uiam, ac rationem docent. Tertiam igitur significationem connumerat eius generis, de quo philosophis sermo est, quod sane quandam habet cum prædictis similitudinem. nam ut prima generis significatio duas quasdam relationes habet, multorum uidelicet ad unum, & eorum ad sese, ita quoque species ad genus, & ipsæ species inter se referuntur. quemadmodum etiam secūda generis significatio relationem unius ad unū, & causæ ad effectum habet: sic & genus unius relationē ad unū, ut animalis ad hominem, & effecti ad cām habet. Illi fortasse, qui primi nomina rebus imposuerunt, cū diuersas hominum sapias discerni uellent, hoc Heraclidarum genus, Aeacidarum illud, & aliud Pelopidarum uocauerunt. philosophi postea illos immitati sua genera nuncuparunt. nam ut Heraclidarum genus sub se omnes continet, qui ab Hercule initium duxerunt: ita & animal, quod genus est, efficit. singulorum enim animalium, hominis scilicet, equi, canis, et reliquorum uniuersale animal appellatur. Ac sæpe etiam philosophi sua genera prius inuenerunt, illi postea, qui nomina rebus imposuerunt, ad philosophorum imitationem in hominum familijs genera nominauerunt. id enim in utranq; partem intelligi potest. id quod in causa est, ut ambigatur, utrū philosophi huius nominationis principes extiterint, an illi, qui uerba construxerunt. Signo enim est illa dictio, Forsitan, quæ addita est, Porphyrium ac de re addubitauisse.

TRIBVS *itaque generis significationibus explanatis, de tertia tantum philosophis habenda ratio est: idque nobis hac descriptione patefaciunt. Genus est, quod de multis, ijsque specie differentibus dicitur, cum quid quicque sit, rogatur, ut animal. Ea enim quæ dicuntur, cum de uno solo enunciantur, uelut indiuidua, prout, Socrates, hic, atque hoc: tum de multis, ut genera, species, differentię, propria, accidentiaque, non ea quidem, quæ proprie in uno, sed quę in multis communiter insunt. estque genus, ut animal: species, ut homo: differentia, ut rationis particeps: proprium, ut facultas ridendi: accidens, ut quod album est, quodque nigrum, sedere.*

Generis significationibus enumeratis ait philosophos de tertio genere habere tantummodo rationem, id quod etiam descriptione apertum fecerunt. Nobis igitur quid descriptio sit, quidque definitio, quæue inter utranque differentia, & quam ob causam ex descriptione, & non ex definitione genus docuerit, cum definitiones subiectæ rei uim, & naturā declarent, propriaque concludant, et nihil inferant alienum, necessario dicendum uidetur. In omnibus itaque rebus aut unum est, aut plura, & propterea unumquodque aut ex nomine, aut ex oratione significatur. per nomen, cum unum aliquid, per orationem uero quando aliquid pluribus partibus constans intelligitur. uerbi gratia, si hominem significare uelimus, & ex hoc nomine, homo, & ex oratione, quæ est, animal rationis compos, mortale, significabitur. atque ea quidem oratio rerum subiecta significans, uel ex sua sumitur ui, atque natura, uel assumitur foris. Si igitur ex rei ui sumatur, definitio dicetur, quemadmodum hæc, animal rationis particeps, mortale, quæ hominis naturam perficit: si uero ex ijs, quæ aduentitia sunt, eliciatur, descriptio nominabitur, ut, homo animal est, recte gradiens, latos ungues habens, & manibus utens. hæc enim hominis naturæ aduniunt, eam tamen non perficiunt, sed tantummodo simul eueniunt. hoc igitur inter definitionem, & descriptionem interest, quod definitio ex ui, atque natura rem apertam facit, descriptio uero ex ijs, quæ aduentitia sunt. dicitur descriptio quasi adumbratio quædam, & primæ picturæ lineamentum rude. nam uelut apud pictores adumbratio imaginis figuram ostendit, non tamen pure, & perfecte: sic descriptiones rem non tamen plene manifestam reddunt. definitio autem rem clare nobis referat. definitio igitur perfectæ picturæ, & descriptio primæ pictorum adumbrationi comparari potest. quod etiam in causa est, ut ὑπογραφὴ dicatur, quod uocabulum & descriptionem, & rudem, crassamque adumbrationem significat. Cū igitur definitiones ex genere, & formarum efficientibus differentijs assumantur, summiq; generis genus non extet, ut ne ex ipsomet genere, distē rētijsq; generis finitio traderetur (nā de summo genere nunc sermo habetur) nō poterat Porphyrius generi dare definitionē: coactus igitur est, illud nobis ex descriptione declarare. Damus. n. operam, ut eas res descriptione explicemus, quas definire nullo modo possumus. Itaque generis definitionē dare nequimus, tum, ut dictum est, quoniam de summo genere, quod reliquis omnibus conuenit, uerba fiunt, summi namque generis non inuenitur genus, desineret enim summum esse: atque ubi genus non est, definitio tradi nullo modo potest. Etenim definitio omnis ex genere, differentijsque definitam rem complentibus constat. at si genus nō sit, non erunt quoque differentiæ formarum procreatrices. Efficientes enim formarum differentiæ sunt, quarum in generum diuisionibus usus est maximus, de quibus post nobis dicendum erit. cuius igitur genus non est, differentię quoque efficientes non sunt. cum itaq; genus non sit, nec efficientes summi generis differentiæ, definitionem quoque non esse sequetur. atque id in causa primum fuit, ut generis definitio non traderetur. Deinde cum genus ambiguum sit non definitur. decē enim modis dicitur, ut in Categorijs uideri potest. ambigua enim definiri nihil est, cur putem posse: sunt enim simplices uoces, differuntque tantummodo a rebus, quæ ex ipsis significantur, & definitio rei uim, & naturam significat. quorum autem cunq; definitiones eædem sunt, res quoque eædem sint est necesse. unam igitur communem ambiguorum definitionem tradere non possumus. quo fit, ut ea per descriptionem explanentur. In ijs enim, quę in ui, ac natura differunt, esse eadem accidentia possunt, ueluti hoc in loco luculenter uidetur. Sunt enim inibi multa genera, quæ propter uim, atque naturam inter se differunt, una tamen, atque eadem omnibus inest ad comprehensas sub seipsis species relatio. Summi igitur generis Porphyrius ideo non definitionem, sed descriptionem tradidit, ut ea posset omnibus decem conuenire. Dubitabit fortasse de his quispiam, & inquier, si ambigua non definiuntur ex eo, quod tenues, simplicesq; uoces sint, definitioq; rei naturā significet, qua nam ratione describi possunt? siquidē descriptio accidentium cōuersione subiectam ipsis uim declarat, in eius. n. naturæ, cui hæc accidunt, cognitionem nos inducit. cum itaq; unam ambiguorum descriptionē tradamus, & per eandem in subiectæ naturæ cognitionē deueniamus, non modo nomina, sed res etiam easdem esse cōperietur. quę

nihil

nihil est, cur fieri posse putem, propterea quod decem genera Substantiam, Quantum, Quale, & reliqua in quibus genus ambiguum est, esse eadem inueniremus. hæc sane dubitatio reiecta, & confutata esse poterat a nobis, cum nuper diceremus, in ijs, quæ ex ui, atque natura differunt, posse eadem inesse accidentia, ex quibus assumeretur descriptio. fieri igitur potest, ut decem summa genera eandem relationē suscipiant. nam substantia cum in se corporeum, & corporis expers contineat, est eorum genus. Quale item, cum plures species comprehendat, ipsarum et genus est. idq; in reliquis eōdem modo. ita fit, ut in omnibus decem generibus una, atq; eadem relatio accidat. proinde mirum nō sit, si una eorum descriptio tradatur, quæ per uim, ac naturam differunt, & ea, quæ describantur, eadem non sint. quippe cum decem genera id cōmune habeant, ut unum eorum quodq; de multis, nō tamen de eisdem, aut totidem dicatur. ac si forte unum de quatuor formis diceretur, & de totidem aliud, hæc quidem inter se cōuenirent, quatenus de multis diceretur, sed quia non de eisdem, ac talibus, discreparent. descriptio igitur, uel ex ui nominis, ac notatione, aut ex fortuita proprietatū concursione sumitur, eaq; proprie descriptio dicenda est. ex notatione, hoc modo. homo dicitur ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦ ἀνω, καὶ θεωρῶν, quod supra aspiciat uel ἀναθρῶν ἃ ὄπωπε, id est contemplans quæ uidit, uel quod oculos altissimū locum obtinentes habeat, ex quo plurima circunspiciant. Ex fortuita concursione sic. homo animal est, recte gradiens, latos unguens habens, ut supra diximus. Definitio omnis, uel ex materia assumitur, uel ex forma. ex materia, ut cum iram sanguinis feruorem in corde definimus: ex forma, cum iram esse dicimus ulciscendi libidinem: uel ex utrisq;, ueluti cum iram sanguinis in corde feruorem, & ulciscendi libidinē definimus, ac cū ex sola materia, solaue forma sumitur definitio, imperfecta est, cum uero ex utrisq;, perfecta est. quandoquidem utrunq; significat. genus enim materiæ simile est, formæ differentia. hæc igitur definitio ad nullas alias res, quā ad eas, quæ in ermediæ sunt, transferri potest. siquidem nec prima, nec ultima genera, neq; differentias, quę generis uim naturamq; complent, sed species, uelut indiuidua, solum habeat. ex quo conficitur, ut eorum descriptiones, & non definitiones tradantur, ut Socrates est Sophronisci filius, Atheniensis, philosophus, uentre opimo & adipato, caluus, naso adunco, & siquid præterea in eo insit. Quicunq; dicunt genera, quæ appellantur generalissima differentias, quæ uim generis absoluunt, habere, non recte dicunt: quoniam eas tantum differētias habent, quibus genera in partes diuiduntur, non quæ generis uim, naturamq; cōplent. Omne enim efficiens effecto prius est, nam ut paulo ante dicebam, efficientes aliquorum differētiæ longe prius diuidentes erunt, quam summa genera. ratione igitur utens, & mortale quæ hominez efficiunt: & mortale, ac rationis expers, ex quibus equus efficitur, genus, animal. s. diuidunt, quod in ratione utens, & rationis expers, mortaleq;, & immortale distinguitur. recte igitur effectrices aliquorum differentias effectis antiquiores esse dictum est. ac nihil summo superius est. his ita distinctis cum summi generis dare definitionem nō posset, merito ex descriptione illud patefecit. Verū ut percipiamus quænam, & unde hęc descriptio sumpta sit, erit hoc pacto dicendum, ut etiam intelligamus non fortuito, & temere harum quinq; uocum doctrinam a Porphyrio traditam fuisse. quinetiam omnem uocem sub harum aliquam necessario reduci oportere, & Porphyrium hanc rationem prudentissime constituisse. Ex uocibus aliæ nihil quicquam significant, cuiuscemodi sunt cnax, blityri: aliæ significant illæ quidem, sed uel de uno dicuntur, prout sunt Socrates, Plato, & cæteri singulatim: uel de multis. Quæ de multis dicuntur, uel ex ui, atq; natura, uel per id, quod aduentitium est, dicuntur. quæ præterea ex ui, atq; natura, uel in quęstione, qua quid quicq; sit, quæritur, uel in qua qualitas inuestigatur, efferuntur. si in quæstione, qua rei natura indagatur, aliqua uox enuncietur, uel de ijs dicetur, quæ specie differunt, ut genus, uel de ijs, quæ differunt numero, ut species. si in quæstione, qua rei qualitas, & modus inuestigatur, erit differentia. quæ uero ex eo dicuntur, quod ad rei naturam annititur, uel de una specie, ut proprium, uel de multis, ut accidens dicuntur. Hæc sane diuisio quascunque uoces necesitate quadam sub illis quinq;, nec pluribus, aut paucioribus contineri demonstrat. Voces tum significare, tum non significare diximus. quæ significant, uel de uno dicuntur, uel de multis. de multis dicuntur Genus, Species, Differentia, Proprium, & Accidens. septem igitur uoces cum sint, nihil significantes, de uno dictę, & quæ de multis dicuntur, genus inquam, species, differentia, proprium, & accidens, duabus primis sublatis, quinq; superant. uoces non significantes ideo abijciuntur, quia nec grammaticis, nec oratoribus, & multo minus philosophis ulli usui sunt. Illæ præterea, quæ de uno dicuntur, remouentur, quia singularum rerum sunt. & singula infinita cū sint, comprehendi scientia non possunt. at philosophi certa scientia tradere omnia profitentur. Scientia enim, ut in Cratylo inquit Plato, dicta est, quod in quendam definitum quæstionum statum, ac metam perducat. Singulæ igitur res cū multæ sint, atq; interminatæ, scientiam non faciunt. quæ uero de uno dicuntur, de singulis dicuntur, id quod in causa esse potissimum uidetur, cur prætermittantur, & quinq; tantum restent, uidelicet genus, species, differentia, proprium, & accidens, sub quibus omnia, quæcunq; finita sunt, atq; adeo uocem unamquanq; inuenies, licet motionem, aut infinitatem quispiam nobis obijciat. Sed de ijs sit in diuisione satis iam dictum. deinceps autem copiosus agēdum est, proinde ordiar. Vocum aliæ non significant, ut cnax, blityri: aliæ significant. de ijs quæ nullam significationem habent, nulla habetur ratio, appellanturq; hæ ἀκατηγόρητοι ex eo, quod de nullo dicantur. Significantes, uel de uno dicuntur, ut Socrates, Plato, uel de multis, ut genera, species, differentiæ, propria, atq; accidentia. de singulis non loqui philosophos diximus. quæ de multis dicuntur, uel ex ui atq; natura, ut genera, differentiæ, speciesq; quæ rei naturam absoluunt, dicuntur: uel non ex ui, atq; natura, ut propria, & accidentia, quæ rei subiectæ naturam non complent. earū rursus, quæ ex ui, atq; natura dicuntur, aliæ de specie differentibus, ut genera, & differentiæ, aliæ de numero differentibus dicuntur, uelut indiuidua, quæ inter se differunt non specie illa quidem, sed materia, & numero, ut fuscus equus, & fuluus, non enim specie quicquam discriminis habent inter se, sed numero, & materia. Denarius præterea numerus ex decem non compactis, ac pene conflatis, sed distinctis componitur: ex decem enim coniunctis nunquam denarius numerus componeretur. Ex his igitur generis, speciei, & differentiæ discrimen habemus. hoc uero modo discordant inter se. species de numero differentibus dicitur, genus uero, ac differētia de multis, ijsq; specie differentibus dicuntur. quædam etiam in quæstione, qua quid quicque sit indagatur, enunciantur. in quæstione qua quid aliquid sit, inuestigari dicitur, quoniam siquis nos rogauerit, quid homo sit, animal, quod genus est, respondebimus, id quod in causa est, ut genus in quæstione, qua quid quicq; sit, quæritur, dicatur. In quæstione uero, qua rei qualitas quæritur, dici quippiam affirmamus, quia ipsa qualitas aut modus inuestigatur. si, uerbi causa, rogauerit nos quispiam, quale animal homo sit, rationis compos, differentiam uidelicet, respondebimus. ex quo efficitur, ut differentia in quæstione, qua rei qualitas indagatur, enunciari dicatur. liquido ex ijs apparet, quid inter genus, & differentiam intersit. nam hoc in utrisq; discrimen est, ut genus in quæstione, qua quid quicq; sit, differentia in quæstione, qua qualitas inuestigatur, enuncietur. Præterea ex illis, quæ non dicuntur ex ui, atq; natura, aliæ in una quadam specie insunt, ut propria, aliæ in multis, ut accidentia. quæ sane diuisio, proprij, & accidentis nobis discrimen declarat. proprium enim in una specie, & accidens in multis inest. cum igitur hæc diuisio se habeat ad hunc modum, omnem uocem sub harum quinque una constitui necesse est. perspicuum quoq; est, nos ex

BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS

propoſita diuiſione uniuſcuiuſque, uel definitionem, uel deſcriptionem tradere poſſe. modo eligamus quæ ad cuiuſq; rei explanationem utilia eſſe uideantur. quemadmodum ipſe Porphyrius fecit, cum ait { Genus eſt, quod de multis, iiſq; ſpecie differentibus dicitur, cum quid quicq; ſit, rogatur, ut animal } illa autem uerba, de multis, genus ab indiuiduis diſtinguunt, quæ de uno tantum dicuntur. cum adderet, iiſque ſpecie differentibus, genus a ſpecie, & proprio ſeparauit. ſubiungens poſtea, cum quid quicq; ſit, rogatur, genus a differentia diſtraxit, atque ab accidente. igitur cogitanti mihi uocum differentiam uelle indicare, & demonſtrare Ariſtotelem his tantum quinq; neceſſario uſum eſſe, diuiſionem amplificare, & diffundere quodammodo, ac quaſi dilatare uiſum eſt. Cum ſeptem uoces ſint, duabus reiectis, quinque tantum ſuperſunt. Philoſophus nolens nunc cauſam afferre, ob quam his ſolis uſus ſit Ariſtoteles, ſed duntaxat ſignificantium quinq; uocum differentiam declarare, arctius hoc pacto diuiſionem compreſsit. Ea, inquit, quæ dicuntur, cum de uno ſolo enunciantur, tum de multis, & ſuperiorem diuiſionis partem reliquit. ac de uno quidem dicuntur, ut indiuidua, ueluti Socrates, Plato, Alcibiades, de multis uero, uel de ſpecie differentibus, uel numero. de ſpecie differentibus genus, differentia, & accidens dicuntur. Genus enim, uelut animal, de multis formis, homine ſcilicet, equo, & cane dicitur. differentia, ut rationis compos de angelis, & hominibus dicitur, & mortale de iiſs etiam, quæ ſunt rationis expertia, ut de equo, & reliquis belluis. accidens de multis formis, ut de candore, nigrore, ſtatione, motione q; dicitur. ſpecies, & proprium ea ſunt, quæ de numero differentibus dicuntur. Quæ de multis, & ſpecie differentibus dicuntur, uel in quæſtione, qua quid quicq; ſit: uel in ea, qua modus, aut qualitas inueſtigatur, dicuntur. in quæſtione qua quid quicque ſit, quæritur, dicitur genus, in qua qualitas, dicitur accidens, quod ſeparari non poteſt, in qua uero modus, dicitur accidens, quod ſeparari poteſt: nam interrogati quomodo ſe habeat Plato, bene illum ualere, aut ægrotare, aut ſedere aut aliquid eius generis reſpõdebimus. Dubitare nunc par eſt, ſi quinque uoces memoratæ ſub uoce tanquam earum genere conſtituantur, & genus ſub ipſis conſtituatur, num ſit genus ſummi generis. hoc enim ita abhorreret, ut nihil poſſet eſſe peruerſius. dicimus igitur genera non ueluti res, ſed tanquam uoces ſub hanc diuiſionem adduci. nam ut ſummæ res nõ amplius ſub quid communius adducentur { Ea, quæ dicuntur } iiſs uerbis quomodo expoſita generis deſcriptio ipſum genus ab alijs diſtinguat, declaratur { hic, atque hoc } hæc enim ſingula ſunt, quæ de uno dicuntur, ac recte mea quidem ſententia philoſophi hunc loquendi modum a ſingulis traxerunt. nam cum demonſtramus, hoc, illud, & aliud dicimus. ſiquidem hæc & ſub demonſtrationem, & ſub ſenſum cadunt. homo enim, atq; animal ſi uniuerſe ſumantur, pari quoque modo cæteræ uniuerſæ res, quæ in opifice ſunt, neque ſub demonſtrationem, neque ſub ſenſum cadunt. recte igitur ſingulas res, non autem uniuerſas in demonſtrationem redegerunt. Indiuidua ideo dicuntur, quia nec in ſpecie ſimilia, nec diſſimilia diuiduntur, id quod genera, & ſpecies faciunt. nam indiuidua una cum diuiſione corrumpuntur, ac tolluntur. animal enim, quod in me eſt, commune non eſt, ſed mihi ſoli aſcribitur. ſimili quoque modo rationis compos, atque omne compoſitum, ex quo homo definiatur { Accidentiaque, non ea quidem, quæ proprie in uno, ſed quæ in multis communiter inſunt } ſingula de multis non dicuntur, ut candor in corpore, uel in Vlyſſe cicatrix, ex qua a nutrice agnitus eſt. in ſolo enim Vlyſſe cicatrix inerat, ſecus quonam pacto nutrix illum ex cicatrice agnouiſſet? propterea igitur dixit accidentia, quæ in multis communiter, & non quæ in uno inſunt. id eſt uniuerſam, & non ſingula { eſtque genus, ut animal } apertiſsimam doctrinam reddit, cum exemplum uniuſcuiuſque quinque uocum ſupponit.

GENERA *Igitur ab iis, quæ de uno tantum efferuntur, interſunt, quod ea de multis enuncientur: ab iis autem, quæ in multis dicuntur, a ſpecie, quoniam ſpecies etſi de multis, non tamen ſpecie, ſed numero differentibus enunciatur. homo enim ſpecies cum ſit, de Socrate, deque Platone dicitur qui inter ſe nõ ſpecie, uerum numero ſolum diſcrepant: at animal, quod genus eſt, de homine, boueque, atque equo dicitur, qui non ſolum numero, ſed etiam ſpecie ſunt inter ſe diuerſi. Præterea genus, & proprium hanc habent diſſimilitudinem, quod propriũ de una tantum ſpecie, cuius proprium eſt, deque indiuiduis, quæ ab eo continentur, enunciatur, uelut facultas ridendi de ſolo homine, ac ſingulis hominibus efferturzat genus non de una ſpecie ſolum, ſed de multis etiam, iisque differentibus enunciatur.*

Quomodo genus ex deſcriptione a reliquis ſeparetur, hęc nobis clarum, ac perſpicuum faciunt. Etenim genus de multis, iiſq; non numero ſolum, uerũ etiam ſpecie differentibus, ſpecies autem de numero differentibus tantum dicitur. una igitur quæq; uox hoc modo definienda eſt, aut deſcribẽda. Genus uox eſt ſignificans, quæ de multis, ſpecie autẽ differentibus dicitur, cũ quid quicq; ſit, quæritur. Differentia eſt uox ſignificans, quæ de multis, ſpecie autem differẽtibus, in quæſtione, qua quale quid ſit indagatur, dicitur. Species eſt ſignificans uox, quæ de multis, iiſq; numero differẽtibus dicitur, cum rei natura quærendo inueſtigatur. Proprium uox eſt, quæ ſignificans quippiam rei naturæ aduentitiũ de una tantum ſpecie dicitur. Accidens uox eſt, quæ aliquid foris adueniens ſignificat, deq; multis, iiſq; ſpecie differentibus, cum quale quid ſit, aut quomodo ſe habeat, inueſtigatur, dicitur { At animal, quod genus eſt } ſcire debemus, quæcunque differunt ſpecie inter ſe, numero quoq; differre: at quæ numero differunt, non itidem ſpecie differunt. neq; enim reciprocatur oratio. nec quenquam fugiat, Idem triplici modo dici, idem genere, idem ſpecie, idem numero. genere, ut homo, equus, bos. ſiquidem hæc omnia & animalia, & eadem ratione generis exiſtunt. Specie, Theo, Socrates, Plato. nam hi ſpecie ſunt iidem. numero, ut homo, uir, & enſis, ac gladius. igitur ſi Idem tribus modis dicitur, Aliud quoq; totidem dicetur. quædam enim genere differunt, & alia inter ſe, uel ſpecie, uel numero erunt. quæ autem genere uiciſsim differunt, ſemper uiciſsim ſpecie different, & numero, uelut homo, & candor, differunt enim inter ſe genere. nam homo animal eſt, & candor qualitas. quin ſpecie itidem different, quoniam alia eſt hominis, & alia candoris ſpecies, uel ex eo, quod homo animalis ſpecies eſt, quod genus eſt. candor autem eſt qualitatis, & coloris ſpecies. ſed numero pariter diſferent. Homo. n. qui percipi ſenſibus põt, ut Socrates, alius, ac diuerſus eſt a Platone. recte igitur ea, quę genere diſtant, ſpecie quoq; numeroq; diſſimilitudinem habere dictũ eſt nobis. Quę ſpecie diſparia ſunt, numero quoq; ſunt differentia, nõ tamen etiã genere: ut homo, equus, inter quæ ſpeciei ratione uariũ interuallum interiectũ eſt, quãdoquidem alia eſt hominis ſpecies, & equi alia. quæ numero nihilominus ſunt alia. nam alia eſt hominis, & alia equi materia. genere uero cum utraq; animalia ſint, repugnantia non ſunt. Quæ uero ab alijs numero abſunt, nec genere, nec ſpecie inter ſe omnino intereſſe oportet: ac propterea dixit { Qui non ſolũ numero, ſed etiam ſpecie ſunt inter ſe diuerſi } proinde, ut ſi compertum iam eſſet, ea, quæ inter ſe ſpecie diſcrepantia ſunt, numero quoq; ſemper habere uarietatem.

HOC *demum genus, differentię, communiaque accidentia inter ſe differunt, quod etſi differentię, communiaq; accidentia de multis ſpecie diuerſis dicuntur, non tamen in ea queſtione dicuntur, qua quid ſit, ſed qua quale quippiam ſit, queritur. Cum enim rogamur quidnam illud ſit, de quo hæc dicantur, non differentias, & accidentia, ſed genus reſpondemus. uel ex eo, quod differentię, atque accidentia non in quæſtione, qua quid res ſit, ſed qualis ſit, queritur, enunciantur. nam ſi quiſpiam roget, qualis ſit homo, rationis particeps reſpondebimus. & cum quærat, qualis coruus ſit, nigrũ eſſe dicemus: illud enim differentia, & hoc accidens eſt. ſique roget, quid homo ſit, animal dicemus, quod hominis genus eſt.*

DIFFERT, inquit, genus a differentijs, & accidentibus uniuerſis, quod illa in quæſtione, qua rei qualitas, aut modus quæritur, genus uero in ea, qua quid res ſit, dicitur. Ex iiſs, quæ in queſtione, qua quid quicq; ſit, quæritur, dicuntur, genus a ſpecie diſcrepat, quoniam ſpecies de multis, iiſque numero differentibus, genus uero de multis, & ſpecie differentibus dicitur. Eſt item inter genus & proprium diſcrimen, propterea quod proprium uni tãtum ſpeciei, & genus multis conuenit.

EA *re factum eſt, ut cum genus in multis dicatur, ab iis omnibus diſſideat, quæ de uno ſolum dicuntur. Quod autem de ſpecie differentibus enuncietur, ab iis diuerſum ſit, quę tanquam ſpecies, & propria dicuntur. quod cum quid res ſit indagatur, a differentia, communibuſque accidentibus, quę non in quæſtione, qua rei natura, ſed qua qualitas, uel modus inueſtigatur, de iis, in quibus quippiam dicitur, enunciantur.*

BREVIBVS demonſtrat, quomodo unumquodq; eorum quæ in generis deſcriptione ſumpta ſunt, conuenienter, & neceſſarie ſit acceptum. Cæteræ enim uoces non dicũtur in quæſtione, qua quid res ſit, ſed qua modus, aut qualitas inueſtigatur. id quod intelligendum eſt in differentia, communiq; accidente. Si enim quiſpiam nos roget, qualiter ſe habeat Socrates, ualere illum uel ægrotare reſpondebimus. Sunt enim aliæ quoq; præter accidentia differentię, ut repandum, caluum, & aduncum eſſe. Illud autem, quod ait { cum quid res ſit indagatur } differentijs & communibus accidentibus, quæ non in quæſtione, qua quid res ſit, quæritur, dicuntur, ſed in ea, qua qualitas, aut modus inueſtigatur, genus diſiungit. Differentia enim in queſtione, qua quale quippiam ſit, & communia accidentia in quæſtione, qua quomodo ſe quippiam habeat, dicuntur. aiunt nonnulli, cum dicat { uel modus inueſtigatur } ea accidentia ſignificare, & cõplecti, quæ proprie in aliquo inſunt. Nos autem etſi in quæſtione, qua quomodo quid ſe habeat, ea dici affirmauerimus, ex iiſs tamen eſſe aſſeruimus, quæ de uno dicuntur. Ab illis enim quæ dicta ſunt ſupra, genus diſtinxit. cum diceret, de multis, & ab iiſs, quæ de uno dicuntur, & ab indiuiduis genus ſeparauit.

IN HAC *igitur deſcriptione, quę generis notioni conſtituta eſt, neque abeſt quicquam, neque redundat.*

DEFINItiones & uni tantum rei conuenire, & totam illam rem complecti debent. Definitiones enim ea potiſſimum de cauſa ὁρισμοὶ dicuntur, quod rem definitam complexu ſuo coerceant, & contineant, eæq; a ſimilitudine terminorum, quibus poſſeſsiones a poſſeſsionibus diuiſæ ſunt, qui ὅροι dicuntur, nomen inuenere. Duo ſunt, quæ definitiones uitioſas faciunt, uel cum quippiam ſupereſt, uel cũ quippiam, quod ad eam rem, quæ explicatur, pertineat, prætermittitur. nam ut omnibus conſtat, philoſophos omnia modo & ratione feciſſe, ita recte, atque ordine factum uideatur, quod omnem uirtutem eſſe mediocritatem, & omnem mediocritatem duo uitia contraria, defectionem uidelicet, ac redundantiam habere dixerunt. Iuſtitiæ enim, ex qua una uirtute boni uiri appellantur, fraudatio, & effrenata cupiditas & auiditas habendi, atq; acquirendi adiacent. Is enim fraudat, qui minus, quam oporteat, facit. auidus, & cupidus ille eſt, qui uult, quam deceat. Fortitudo item uirtus eſt, cui timor, & temeritas utrinq; apponuntur. ſed temperantia quoque uirtus eſt, quæ in altera parte fatuitatem, in altera proteruitatem habet adiunctam. fatuus eſt, & ſtolidus, qui parum commouetur, proteruus, & impotens, qui nimium & inordinate concitatur. Prudentia ab imprudentia, & inſolentia circundatur. quemadmodum igitur in iiſs, ita quoque in definitionibus res ſe habet. illa propria definitio eſt, quæ propriam rem definiens nihil extraneum complectitur, neque quicquam, quod ad rẽ pertineat, prætermittit. Ei enim proinde, ut cæteris uirtutibus, redundantia, ac defectio, ut dictum eſt, adiunguntur. Definitiones enim, in quibus aliquid ſuperfluit, rem contrahunt, & coanguſtant. illæ uero in quibus abeſt quippiam, rem dilatant, ſit enim hominis definitio, animal, mortale, rationis particeps, quæ hominem a cæteris rebus omnibus diſiungat, omneſq; homines comprehendat. ita fit, ut definitio mutila, ac decurtata rem latius manare cogat. ſi, uerbi cauſa, hominem definiamus, & eſſe animal mortale dicamus, res amplificabitur: ſiquidem animal mortale non ſolum homo eſt, ſed bos etiam, & canis, aliaq; permulta. at ſuperuacanea definitio rem coarctat. ſiquis, uerbi cauſa, hominem definiens dicat, animal rationis compos, mortale, grammaticum, ea definitio non omnis homines, ſed grammaticos tantum, idq; iure optimo, continebit. Res quo compoſitiores ſunt, eo magis coanguſtantur, quo ſimpliciores, eo magis dilatantur, ad pluraque extenduntur, & propagantur. ex quo conficitur, ut ad primum, communeque rerum omnium principium quam proxime accedant. iccirco animal ipſum per ſe, multis, rationi uero compoti adiunctum paucis conueniet: at rationis compos animal mortali annexum, pauciora etiam comprehendet: ſi inſuper grammaticum addideris, longe pauciora continebit. Quo fit, ut diminutæ definitiones rem amplificent, & collatent, redundantes uero in exiguum, anguſtumque concludant. Cum itaque hæc uellet innuere Porphyrius, hanc generis definitionem, aut deſcriptionem ait ab illis duobus alienam eſſe, quæ definitiones depraua re ſolent. Hæc enim neque ſuperuacanea eſt, neque imminuta, ut propterea ſe propaget latius. Triplex genus eſſe diximus, unum ante multa, alterum in multis, tertium poſt multa, quod etiam poſterius genitum appellatur, & intelligentia comprehenſibile, tanquam ipſum in mente noſtra ſit, & concipiatur. igitur Porphyrio non de eo, quod ante multa, aut de eo, quod in multis eſſet, ſed de illo, quod eſt poſt multa, id eſt quod notitia comprehenditur, dicere propoſitum erat. ac propterea inquit, In deſcriptione, quæ generis notioni conſtituta eſt, hoc eſt, in deſcriptione generis, quod intelligentia, notitiaque comprehenditur, quod eſt, cum rem ex eadem notione, qua a nobis animo intellecta fuerit, definimus. ut ſi propria noſtra nos opinione conceperimus hominem, ex eadem ratiocinantes dixerimus, homo animal eſt rationis compos mortale. Porphyrius in hac generis deſcriptione neque abeſſe quicquam dicit, neque redundare.

DE SPECIE,

SPECIES *de uniuſcuiuſque forma dicitur, qua ſignificatione dici ſolet. Eſt hercle digna ſpecies imperio.*

PERFECIT ſermonem de genere inſtitutum, erat igitur ſecunda de quinque uocibus differentia. ſed quoniam genus, & ſpecies ex ijs ſunt, quæ ſub eandem rationem cadunt, & ſimul exiſtunt, ſimulq; cognoſcuntur, ſpeciem ante differentiam collocauit: non tamen naturalem ordinem ſecutus, ſed doctrinæ. ſiquidem in generis tractatione ſpeciei fecerat mentionem, ac propterea auditorem multum hæſitantem tenere nõ oportebat. Ariſtotelis norma utitur, prius enim omnes ſpeciei ſignificationes annumerat, deinde qua de loquatur, refert. nam multæ ſunt ſpeciei ſignificationes, præter has, quas nunc in medium adducere nihil opus eſt, præſertim cum ſatis ſit eas explicare, quæ ad differendi ſubtilitatem attinere uidentur. ait igitur duas eſſe ſpeciei ſignificationes. dicitur enim ſpecies de uniuſcuiuſq; forma, & pulchritudine, qua quidem ſignificationes ſpecioſos, & deformes dicimus. Species item dicitur, quæ ſub genere collocatur, & de qua genus cum quid res ſit, quæritur enunciatur. quanquam æque ultimæ, ac non ultimæ ſpeciei hæc definitio ſit. Species etiam dicitur, quæ de multis numero differentibus effertur in quæſtione, qua rei natura exquiritur. uerum quoniam horum nominum, ultimæ inquam, & non ultimę, ſignificationes communi uſui nondum cognitæ erant, ipſæ progrediens eas declarat, accipitque ſubſtantiam, tanquam præſtantiſsimum omnium genus, quippe per ſe conſtet, ſummumq; genus exiſtat, & cætera omnia ad eam ita annitantur, ut eius beneficio ſint, & ſub intelligentiam cadant, & ſine illius auxilio conſtare nullo modo poſsint. eſt igitur per ſpicuum ſubſtantiam cohærere per ſeſe, nouemq; reliqua ei accidere. Subſtantiam igitur aſſumit, ex qua catenam huiuſmodi connectit. Subſtantiæ aliud corpus eſt, aliud corporis expers. corpus aliud animatum, aliud inanimatum. animati aliud animal eſt, aliud plãta, aliud uero utriuſq; particeps, & ex utriſq; compoſitum, quod ζῶον φυτον uocant. animalis aliud rationis compos, aliud expers. rationis compotis aliud angelus, aliud homo, aliud dæmon. in ijs igitur ſubſtãtia ſummum genus eſt, ultima uero ſpecies homo. at quę his intermedia interiecta ſunt, genera, & ſpecies dicuntur: ſpecies uidelicet ſi ad ſuperiora, & genera ſi ad inferiora referantur. uerum omnes ſpecies & ultimas, & medias prior deſcriptio continet. ſic enim inquit, Species eſt, quæ generi ſubiecta eſt, de qua, cum quid ea ſit, inueſtigatur, dici genus poteſt. Vtraque enim deſcriptio ſubiecto eadem eſt, ſolaq; relatione differens. multa profecto, quæ ſubiectæ rei ratione eadem ſunt, relatione differre comperiuntur, uelut aſcenſus, & deſcenſus. idem enim ſubiectum ſcalas habent, relatione tamen differunt. Deſcenſus enim eſt a ſuperioribus ad inferiora declinatio, aſcenſus uero ab inferioribus ad ſuperiora regreſsio. Simili quoq; modo in ſemine, & fructu res ſe habet. Eis enim idem ſubiectum eſt, at relatio, ac ratio indifferens, ut igitur in his, ita etiam in duabus ſpeciei deſcriptionibus uidetur, quarũ altera a genere initium ſumens in ſpeciem deſinit, altera cum a ſpecie incipiat, in genus terminatur. ſola itaq; relatione inter ſe differunt, ratione ſubiectæ rei eædem ſunt. Sumit autem initium a notiori ſpeciei ſignificatione, quoniam cum ſpecie, de qua philoſophi loquũtur, quandam habet ſimilitudinem, ut enim ſpecies, quæ pulchritudine ſignificat, ſingulas hominis partes complectitur, ita & ſpecies, de qua philoſophi differunt, omnia, quæ ſigillatim diſtincta ſunt, comprehendit. { Species de uniuſcuiuſq; forma dicitur } ſuperius cum de genere loqueretur, prius quam de quo uerba faceret, explanauerit, uarias generis ſignificationes edocuit. ita etiam hoc in loco cum de ſpecie agat, illius ſignificationes exponit, & de qua loquantur philoſophi, palam nobis facit.

ILLVD *quoque ſpecies appellatur, quod generi a nobis iam definito ſubijcitur, ex quo hominem animalis ſpeciem eſſe, cum animal illius genus ſit, & candorem coloris, & triangulum figuræ ſpeciem dicere conſueuimus.*

Enumeratis ſpeciei ſignificationibus declarauit de qua ſermo habeatur. nunc uero ex hac ſignificatione quaſi exemplo quodam docet quomodo ſpecies ad genus referatur. Triangulum enim & figuram ſumit, ac triangulum, ut ſpeciem, figuramq; ut genus. Nonnulli uitio uertunt Porphyrio, quod figuram trianguli genus, & triangulum figuræ ſpeciem eſſe poſuerit. Aiunt enim, In quibus prius quicquam eſt, & poſterius, id, quod de ijs communiter dicitur, genus eſſe non poteſt: ſed triangulũ quadrato prius eſt, illud enim ex tribus lineis, hoc uero ex quatuor conficitur, & tria priora ſunt quatuor. alio item modo argumentantur ſic, omne quadratum in duo rectorum angulorum triangula diuiditur. nam ſi in quadrato ex A, B, C, D, confecto mediam lineam ab A, ad C, duxeris, quadratum in bina triangula rectorum angulorum ſecueris. alterum ex A, B, C: alterum ex A, D, C, conſtat. quo fit, ut quadrato ſublato triangulum non deleatur. ſed ſi auferatur triangulum, fieri non poterit, ut quadratum remaneat. quare triangulum naturæ ordine prius eſt quadrato. idem quoque in cæteris rectarum linearum figuris demõſtrabitur, in ea uidelicet, quę quinq;, eaq;, quę ſex angulis conſtat: in reliquis quoque quarũ unaquæq; in triangula diuiditur. triangulum igitur ijs omnibus prius eſt, figura ergo, quæ de ijs communiter dicitur cum illorum genus eſſe nullo modo poſsit, neque illa eius ſpecies erunt. ſequitur igitur Porphyrium minus proprie triangulum figuræ ſpeciem dixiſſe. qua quidem in re omnes, qui Porphyrium defendere nituntur, hallucinantur, & improprie, ſed exempli gratia id dictum eſſe aiunt. nos uero ueritatis ſtudioſi omnem dubitationem his uerbis tollemus. Si triangula quadratorum elementa eſſent, ut quadrata nunquam niſi ex triangulis componerentur, uelut in Timæo dicere uidetur Plato, cum omnes rectarum linearum figuras in triangula ueluti in ſimpliciſsima elementa diſſoluit, uerũ eſſet, quod dictum eſt, & primæ in figuris ſine ulla dubitatione triangulo deferendæ eſſent. neq; figura eſſet ipſorum genus, modo illud quoq; uerum foret, non eſſe genus, quod communiter de ijs, in quibus prius, aut poſterius ineſt, dicitur. Nos enim nulla nunc neceſsitas cogit, ut ex ea cauſa fieri quadratum dicamus, quod triangulum prius ſubijciatur. nã Euclides Megaricus philoſophus acutus ſane homo, & probatus in ſexto, & quadrageſimo præcepto abſq; triangulo ex rectis lineis effici poſſe quadratum docet. Nihil enim obſtat, quin ſine triangulo ex quatuor lineis rectis fieri quadratum poſsit. quare falſum illud eſt, quod dicebatur, ſublato triangulo fieri non poſſe, ut quadratum ſupereſſet. quid? ſi mediam lineam adijcientes quadratum in duo triangula diuidimus, iccirco prius, & ut elementum, uel partẽ eſſe triangulum dicent? cum prꝓterea poſsimus ipſum quadratum in duo quadrata, quorum altera pars longior ſit, diuidere, & oppoſita latera coniungendo, & ſeparando, ut ab A, ad B, efficere duo quadrata, in quibus altera eorum par longior ſit, quæ ſeparabunt C, & D: quadrata ita affecta ipſo quadrato priora eſſe dicentur? nam hac ratione contrarium quadratum eo quadrato, cuius altera pars longior eſt, prius exiſteret, ſi quadratum, cuius altera pars eſt longior, quod unum latus habet alterius duplum, bifariam in duo quadrata diuideremus. Atqui ſi in circulo media linea ducatur, circulum in duos ſemicirculos ſecabit, hic erit A, hic uero B. & perſpicuum erit unumquenque ſemicirculum figuram eſſe ex extremitate lineæ ſemircirculi, & recta linea media

conflatam.

conflatam. ita fiet, ut ſimplex circulorum figura ex miſtis ſemicirculis conficiatur, ſimplicique circulo miſtus prior ſit ordine naturæ. Quemadmodum igitur in ijs cogitatione noſtra hanc diuiſionem facimus, nec tamen neceſſe eſt quadratum, cuius una pars longior eſt, prius eſſe quadrato per naturam, præſertim cum quadrata longiora in duo quadrata diuidi poſsint, ſi alterum e lateribus duplis alterius ſit, ac inſuper ſi miſtæ circuli figuræ ex rectis lineis, & extremitatibus confectæ priores ſunt: ita etiam quadratum a media linea in duo triangula diuiditur, nec ob eam cauſam quadratum ex triangulis componi, & triangula quadrato priora eſſe natura neceſſe eſt. recte igitur Porphyrius figuram eſſe quadrati genus ſcripſit.

QVOD *ſi in genere definiendo, ſpeciei fecimus mentionem, cum genus eſſe diceremus, quod in multis dicitur uſque ſpecie differentibus, cum rei natura quæritur, & ſpeciem nunc eſſe dicimus, quæ definitio generi ſubijcitur: illud percipiendum eſt, quoniam genus alicuius genus, ſpecies alicuius ſpecies eſt, neceſſe eſſe, ut in utrorunque definitionibus explicandis utriſque utamur.*

Cum hæc uere, & ſedulo Porphyrius dixiſſet, reciproca demonſtratione ſe uti oportere exiſtimauit, quæ a philoſophis uel ex eo damnatur, quod eadem priora, & poſteriora faciat, propoſitionumq;, ac concluſionum ordinem ita inuertat, ut illud, quod primum eſt ſecundũ, quodque ſecundum, primum efficiat, eademque ſibi ipſis notiora, & obſcuriora reddat. quemadmodum ſiquis a me quæreret, anima ne immortalis ſit, dicerem, etiam. quid ita? quoniam, inquã, anima a ſe mouetur, quod ſeſe mouet, nunquam ne moueri quidem deſinit: quod finem non habet motus, æternum eſt, anima igitur æterna eſt. Si rogauerit præterea quomodo patet, animam a ſe moueri, demonſtrarem hoc pacto, anima æterna eſt, quod æternum eſt, nunquam moueri deſinit, quod finem non habet motus, ſeſe mouet, anima igitur a ſe ipſa mouetur. Huiuſmodi demonſtratio reciproca dicitur, cum enim animam æternam eſſe uellem demonſtrare, quod a ſeipſo mouetur, primæ propoſitionis loco, æternum autem pro concluſione ſuſcepi: cunque mihi demonſtrandum eſſet, animam a ſe moueri, æternum, quod primum concluſio fuerat, prius accepi, & a ſe moueri, cui ſuperius princeps dabatur locus, concluſionem feci. atq; ita id, quod prius erat, poſterius effeci. ita fit, ut demonſtratio reciproca, quæ propoſitiones in concluſionem, & concluſionem in propoſitiones mutat, explodenda ſit. ſiquidem omnis demonſtratio propoſitiones apertas, & manifeſtas aſſumit, concluſionemque obſcuram ex propoſitionibus claram, & perſpicuam reddit. illa igitur criminanda eſt, quæ hunc ordinem peruertit, utpote quæ obſcuram concluſionem in propoſitionis ordine accipiens claram faciat, propoſitionẽq; iam pro conceſſa acceptam, concluſionem faciens incognitam reddat. Mulierem præterea lac habere cum demonſtrare uolerimus, dicemus, mulier hæc peperit, quæ peperit habet lac, mulier igitur hæc habet lac. Si præterea demõſtrare uelimus illam peperiſſe, dicemus hoc modo. mulier habet lac, habens lac peperit, mulier igitur peperit. hic etiã eadem eiſdem & priora, & poſteriora, notioraque, & minus cognita præſumuntur. nã peperiſſe quod magis liquet, ac prius eſt, accipimus, obſcurum autem, & poſterius lac habere, deinde apertum, & prius, lac habere, de quo poſtea minus conſtat, poſteriuſque eſt, peperiſſe. in hac igitur mutua demonſtratione eadem ijſdem priora, & poſteriora, apertioraque, & inuoluta accipiuntur. Omnis enim demonſtratio uel ex re cognita rem cognitam declarat, uel rem obſcuram ex clara reſerat. at illa eſt una omnium optima demonſtratio, quæ re aperta rem opertam aperit. reliquæ uero demonſtrationes uel falſæ ſunt, uel omnino demonſtrationes dicendæ non ſunt. quoniam nec rem cognitam ex inuoluta, nec abſtruſam ex latente poſſunt ullo modo declarare: neq; res notæ demonſtrationis egent, ut uidelicet ab alijs cognitis explicentur. multo itaque abſurdius eſſet confiteri manifeſta explanari ab occultis poſſe. una igitur ſola uera demonſtratio eſt, quæ ex cognita re incognitã claram reddit, merito ergo demonſtratio, qua de agimus, in qua uidelicet propoſitiones & concluſio uicisſim retro cõmeant, damnatur, cum efficiat, ut ea quæ clara, & priora ſunt, obſcura & poſteriora ſint, idq; uicisſitudine quadam. ſed quoniam philoſophus hac ſe uſurum cognouit, in genere explicando ſpeciem, & in ſpecie declaranda genus accepit. quod cum quiſpiam ei uitio dare poſſet, ita ſe defendit. Genus inquit, ſpeciei eſt genus, & ſpecies generis ſpecies eſt: is igitur, qui genus docet, ſpeciei, & qui ſpeciem, generis mentionem faciat eſt neceſſe. illa enim, quæ ſub eandem cadunt rationem ſimul exiſtunt, & una cognoſcuntur: ſed genus alicuius, ſpeciei ſcilicet, genus eſt, & ſpecies alicuius, uidelicet generis eſt ſpecies: horum igitur alterum abſque altero cognoſci nequit. ergo qui unum docere uult, alterius quoque meminiſſe oportet. nam ſiquis alterum eorum, quę cũ aliquo conferuntur, ignorarit, alterum quoq; nunq; ſciet.

HOC *etiam modo ſpeciem definiunt. Species eſt, quæ generi ſubiecta eſt, de qua cum quid ea ſit, inueſtigatur, dici genus poteſt.*

Duplices ſpeciei deſcriptiones ſubiectæ rei raitone eaſdem tradit. nam utræq; de multis dicuntur, ſed relatione differunt, ut aſcenſus, & deſcenſus, qui ſubiectæ rei, ratione ſunt ijdem, & relatione differunt. a ſuperioribus enim uenientes deſcenſum, ab inferioribus ad ſuperiora nominamus aſcenſum. ſic hic duæ relationes ſunt ſpeciei ad genus, quatenus ſub illo collocatur, & generis ad ſpeciem, quantum ipſam comprehendit. generis autem ad ſpeciem relatio deſcenſui ſimilis eſt, & ſpeciei ad genus aſcenſui, & hæ quidem maxime opportunæ deſcriptiones ſunt. perfectam deinceps deſcriptionẽ ex uocũ diuiſione acceptã ita tradit.

TVM *ita ſpecies eſt, quę de multis numero differẽtibus dicitur, cũ rei uis, ac natura exquiritur.*

Interpretes hoc loco quæſtionem attulerunt, quid nam cauſæ eſſet, cur Porphyrius ſpeciem deſcripſerit, qua quidem in quæſtione ratio, quæ de genere allata eſt, non habet locum, propterea quod ſpecies ipſa genus habet. exploratiſsimam igitur, & communem cauſam afferemus. Definitiones inquam rerum ſunt, quarum naturam declarant genera, & reliqua neque res ſunt, neque definitam naturam habent, ac propterea ſub nullum genus ſummum reducuntur, ſed in omnibus conſiderantur. nã in ſubſtantia, quali, & quanto ac reliquis genera, differentiæque, & ſpecies inſunt. ob eam cauſam res non ſunt, ſed relationes, quibus res ſignificãtur. cum igitur, ut diximus, definitiones rerum ſint, & uoces res non exiſtant, iure definiri uoces nequeunt. alterã itaq; ſpeciei deſcriptionem in medium affert perſimilem ei, quæ a genere tradebatur.

VERVM *hęc eſt ultimę ſpeciei definitio, quæ tantummodo ſpecies eſt, non etiam genus. aliæ uero earum omnium, quę ultimæ non ſunt, ſed quo planius, atque expeditius accipias, diſtinctius, atque enodatius explicabo. In unoquoque ex ſummis generibus quiddam primum eſt ac quiddam ultimum, inter hęc quæ iacent, genera, & ſpecies ſunt. Primum genus eſt, quo ſuperius eſt nullum: ultima ſpecies, qua nulla inferior eſt. quę inter hęc intercedũt, ea*

dem & genera sunt, & species, si tamen cum alio, & alio sint collata.

Hæc, inquit, posterior descriptio non omni speciei, sed ultimæ tantum congruit. ut autem quasdam species ultimas esse cognosceremus, hac diuisione deinceps usus est. substantia partim corpus est partim corporis expers: corpus partim animatum, partim inanimatum: animatum partim animal, partim planta, partim & animalis & plantæ particeps. planta tres uires habet, nutriendi, augendi, gignēdiq; animal præter has sensus capax est, atque se alio transferendi facultatem habet. illud uero quod planta est, & animal, inter hæc medium sortitur locum. nam præter tres illas uires tactu etiam præditum est: locum tamen non mutat, ꝗ in ostreis, & spongijs in saxis nascentibus uideri potest. illa enim siquid contrarium aduenerit sese contrahunt, atque illud propulsant: si uero quid iucundum, se dilatant, illudque appetunt. præterea animal partim rationis compos est, partim expers rationis, compos partim homo, partim Deus: homo partim Socrates, partim Plato, & singuli, de quibus philosophi, ut sæpe dictum est, non loquuntur. in hac igitur diuisione substantia prior est, posterior homo, cætera horū intermedia dicuntur, quæ si cū alio collata sint, genera erūt, si cum alio, species. dicitur ergo substantia primum genus, homo uero species ultima. alias enim & genera sunt & species, prout cum alio conferuntur. corpus enim substantiæ species est, animati genus. animatum corporis species, genus animalis: animal animati species, hominum genus: homo animalis species, genus nequaquam est: quoniam non de specie, sed numero differentibus, ut de Socrate, Alcibiade, & Platone dicitur. genus igitur non est, neq; indiuiduū, propterea quod singula indiuidua continet. erit itaque homo species ultima. Ait posteriorem speciei significationem omnibus non congruere, utpote quæ nec animali, nec animato, sed solum ultimæ speciei, ut homini, cani, boui, leoni, qui tantum species sunt, conueniat.

IDQVE *in uno e decem summis generibus explicabitur. substantia genus est illa quidem, sub qua corpus, sub corpore corpus animatum, sub corpore animato, animal: sub animali, animal rationis particeps: sub animali rationis participe, homo: sub homine, Socrates, Plato, & singuli homines constituuntur: ita tamen ut substantia eorum omnium primum genus sit, ac solum genus. homo uero, & species ultima, & tantummodo species: corpus uero & substantiæ species, & corporis animati genus sit. atque animatum corpus, species quidem corporis, & animati genus: animal rursus animati corporis species, & animalis ratione utentis genus: animal ratione utens, species animalis, & hominis genus existat. sed homo est animalis ratione utentis species, atq; hominum singulorū itidem species, non ēt genus.*

Genera, et species in omnibus summis generibus insunt. at substantia genus summum est, quæ corpus complectitur, & corpus, animatum: (hanc solam diuisionis partem accepit, & corporis expers silentio transiuit, quoniam quę sub sensum cadūt, nobis sunt notiora) aīatum, animal: animal, animal rōnis particeps: aīal rōnis particeps, hominē: sed substātia summū genus est, & mō genus. nullum. n. genus antiquius substantia est. homo uero ultimæ tantum speciei nomen obtinet. nam in uniuersalibus nulla species est, quæ sit homine posterior. corpus genus est, & species, sed species substantiæ, & animati genus. animatum corporis species, animalis genus. animal animatum dicitur, & sensus particeps. animatum illud est, quod incrementum capit, ac nutrimentum, & sui simile gignit. plantæ igitur sunt harum uiriū participes: anima enim præditæ sunt, animalia tamen non sunt. ostrea præterea, & spongiæ præterquam quod animam habent, sensus uim habent. nam siquid aduenerit nocuum, illud abijciunt. & contrahuntur: ubi uero illud abierit, gaudent, siquid frugiferum senserint, illud ascisciunt: quę tum plantis, quatenus radicibus continentur, tum animalibus, quia nutriuntur, & sentiunt. similia sunt. animal etiam animati species cum sit, ratione utentis genus est: ratione utens mortalis genus, animalis species, mortale ratione utētis species genus hominis: homo ratione utentis species, non etiam Platonis, & Socratis genus.

ET *omne, quodcunque ante indiuidua proxime dicitur, species erit, atque ita, ut genus esse nequaquam possit. quēadmodum igitur substantia, quę supremo loco sita est, ob eam causam summum est genus, quod genus ea prius est nullum: sic homo, quia species est, qua nulla posterior sit, neque quicquam, quod in species diuidi possit, sed sola indiuidua, qualia sunt, Socrates, Plato, & hoc, quod album est, species tantum erit, eaque ultima, atque ut dictum est nobis, infima. quę uero interiecta intermedia sunt, superiorum species, & posteriorum genera erunt. ita fit, ut duas habere comparationes dicantur, alteram, qua ad superiora affecta sunt, ex qua eorum species appellantur: alteram, qua ad inferiora, ex qua eorum genera dicuntur. extrema uero uno tantum modo comparantur. nam genus summum ad ea affectum est, quę sub ipso sunt constituta: cum prioribus autem, quoniam summum est, primumq; principium, atque id, prout diximus, cuius nullum esse genus potest, nullam habet rationem. ita quoq; species infima unam comparationem habet, eam scilicet, qua affecta est ad priora se, quorum species est. neque enim aliam habet, qua cum inferioribus comparetur, sed eam ipsam, qua species indiuiduorum appellatur. ac propterea indiuiduorū species dicitur, quod ea complectatur. at superiorum species appellatur eo, quod ab illis contineatur.*

Dixit, proxime, quod ita accipiendum est, quasi dicatur, nullo intermedio interiecto, propterea quod ante indiuidua animal est, non tamen medio uacans, interiacet enim homo. igitur homo, quia proxime de indiuiduis dicitur, species erit tantum. { Ita fit, ut duas habere comparationes dicantur. } substantia, quia nihil ea superius est, uno tantum modo comparatur. affecta enim ad ea solum est, quæ inferiora sunt. ac species itidem comparationem modo habet ad ea, se quæ sunt superiora, non etiam ed ea, quæ inferiora sunt, quoniam specie posterius est nihil. inter hæc quæ interiecta sunt, duas comparationes habent. unam ad ea, quæ antecedunt, ex qua illorum species sunt: alteram ad ea, quæ subsequuntur, quorum genera dicuntur esse. ex prima igitur comparatione species, ex secunda, genera nominantur. { Extrema uero uno tantum modo comparantur } summum

mum uidelicet genus, & infima specie { ac propterea indiuiduorum species dicitur. } infima species relationem quandam habet ad indiuidua, nō tamen eandem, quam ad ea habet, quæ ante ipsam sunt. homo Socratis, & Platonis genus non dicitur, sed species, a qua indiuidua continentur.

DEFINIVNT *uero primum genus sic, cuius eē genus non potest. speciem aūt ultimam hoc modo, quæ ita species est, ut non etiam genus sit. atque ita, quæ species est ita, ut in species diuidi nullo modo possit. & hoc pręterea modo, quæ de multis, ijsque numero differentibus dicitur, cum rei notio indagatur. quæ uero inter extrema sunt collocata, genera, & species uocant. & unum eorum quodque esse genus, & speciem ponunt, si tamen cum alio, atque alio conferatur. Ea enim omnia, quę superiora sunt ultima specie ascendendo usque ad summum genus, genera, & species altera sub altera constitutæ nominantur. ut* Agamemnon Atrides, Pelopidesque, *ac* Tantalides, *& extrēmum* Iouis.

Verba fecit de summo genere, ultima specie, & ijs, quæ inter summum & ultimum interiecta sunt: nunc, quod reliquum erat, ad ea describenda aggreditur. Summum, inquit genus est, quod etiam species esse nullo modo potest, & quo nullum antiquius. infima species est, quę nunquam est genus, & quæ non amplius in species distribuitur. Ea quæ inter extrema statuuntur, tum genera, tum species sunt. de quibus cum uellet differere, adiunxit exemplum a genealogia, quo res clarior fieret, atque apertior. quemadmodum, inquit, in ortu, & familiarum descriptione Iupiter quoddā principium est, & quasi caput, & supremus omnium parens, filius esse non potest, ita Orestes solum filius erit: at Agamemnon Orestis pater, Atrei filius, Atreus Agamemnonis pater, Pelopis filius: Pelops Tantali filius erit. in generibus, & formis, de quibus philosophi loquuntur, uno & eodem modo res se habet. nonnulla enim sunt, quæ solum genera sunt, ut substantia: nonnulla, uelut homo, esse tantum species possunt.

VERVM *in genealogijs cætera ad unum fere principium, uerbi causa, ad Iouem referuntur. in generibus uero, ac formis eadem ratio non est: quoniam id, quod est, non est commune genus omnium, neque omnia, quæ sunt, ut inquit* Aristoteles, *ad unum primum genus referuntur.*

Huiusmodi exemplum in aliquam forte dubitationem nos uidetur adducere, quam Porphyrius suis uerbis ex animo nobis euellit. Suspicaretur enim quispiam, nunquid ut in prosapijs coniunctiones ad unum fere omnium initium, exempli gratia ad Iouem referuntur, nam Iupiter a poetis pater diuumque hominumque dicitur: hoc quoque loco ita se res habeat, ut uidelicet omnia genera summa ad unum aliquod principium, ad id scilicet, quod est, referantur. nam substantia est id, quod est, & quantum, & quale, ac reliqua genera. quod si ita est, decem summa genera non erunt, sed id quod est, erit commune genus omnium. id quod innuens philosophus ait id, quod est, generum summorum genus non esse, nos rē ita habere demōstrabimus hoc modo. Quęcunque diuiduntur, uel tanquam genera in species diuiduntur, ut cum animal in canem, equum, & bouem diducimus: uel totum in partes, idque dupliciter: uel in ea, quæ similibus partibus constant; uel in ea, quorum partes sunt dissimiles, quæ in similes partes secantur, sunt uenæ, arteriæ, caro, & ossa. hæc enim diuisa easdem habent partes, & inter se, atque uniuerso similes. in dissimiles uero, quando corpus in caput, manus, & pedes partimur. uel ut ambigua uox ī diuersas significationes. ut canis partim terrestris est, partim marinus, partim cœlestis. Si igitur id, quod est, neq; ut genus in species, neque ut totum in partes in summa genera partiri probabimus, oportebit, ut tanquam ambigua uox in uarias significationes distribuatur. non diuidi igitur tanquā genus in species, est ex hoc perspicuum. Genus cum in formas distribuitur, in omnibus formis æqualiter inest. neque in formis, quatenus generis participes sunt, prius, posteriusue cernitur. homo. n. nec magis, nec prius equo animal est. item una specie sublata, reliquas auferri necessum non est. quoniam etsi homo dimouetur, animal tamen, & reliquæ species, ut equus, leo, canis, & arbores non abijcientur. Si uero id, quod est, in decem summa genera, ut genus in species diuiditur, in ipsis nec prius esse, nec posterius, nec unum ipsorum magis, aut minus ex eo, quod est, assumat oportet. sed prius, & posterius in summis generibus omnino apparet: siquidem substantia prior est, ac reliqua posteriora. qua inquam substantia sublata accidentia quoque auferuntur, ex quo conficitur, ut eius, quod est, magis particeps uideatur esse. Ea enim substantię uis, ac facultas est, ut efficiat, quo accidentia sint, utpote quæ in ipsa annitantur: uerum ut substantia ipsa sit, accidentium non eget auxilio. accidentia sane non essent, nisi substantia foret, cui acciderent. cum enim aliquid alicui accidit, prius intelligendum illud est, cui accidat. id igitur, quod est, ut genus in species in summa genera non distribuitur: quoniam etsi ablata sit una species, non auferetur genus, ut dictum est: nunc uero substantia reliqua genera ad nihilum recident: illius enim beneficio sunt. id ergo, quod est, non ut genus diuidetur. fieri itaque nequit, ut id, quod est, in decem summa genera, ut genus in species, atque ut uniuersum in partes, hasque uel similes, uel dissimiles diuidatur. Similibus partibus constans est, cuius partes uniuerso similes sunt ita, ut partes a toto nominentur, nec quicquam inter se differant. uelut lignum, & ligni partes, ligna dicuntur, nec inter se differunt. simili quoque modo neru pars, carnisque, ac uenæ ex totius appellatione nominantur, & inter se nullum habent discrimen. id igitur, quod est ut similibus partibus constans in decem summa genera diuidi nullo modo potest: quia si diuideretur, partes, hoc est summa genera ex toto appellarentur, & ea, quæ sunt, dicerentur. sed magnum & in nominibus, & in rebus inter ea discrimen uersatur. aliud quippe substantia, aliud quale, aliud quantum significat. rursus id, quod est partium diuersarum cum diuiditur, partes ex toto non appellantur, differunt. n. inter se, ut in uultu facile uideri potest, cuius partes sunt nasus, oculi, quæ nec a toto appellantur, nec inter se similes sunt. nasum enim nec uultum, nec oculum dicemus. sequitur igitur, ut id, quod est, in decem summa genera non ut id quod est dissimilium partium diuidatur. etsi enim partes & nomine, & re differunt, non tamen id quod est, dissimilibus partibus constare dicetur, quoniam a totius nomine partes appellantur. id enim, quod est, substantia est, & quātum, & quale, & ea, quæ dissimilibus partibus e partibus sunt compacta, a totius nomine minime sunt appellata. Si itaque neq; ut similibus neque ut diuersis partibus constans id, quod est, in decem summa genera diuiditur, nam tanq; genus in species diuidi non posse demonstrauimus, reliquū erit, ut tanq; ambigua uox in diuersas sigñationes diuidatur.

SED *Ponenda sunt, ut in decem summis generibus decē prima genera, quasi decē capita rerū.*

Nunc inquit, rerum primordia ueluti decem genera ponamus. decem principia tantum esse, quia subtiliori eget disputatione, nunc non demonstrabimus. in summis enim generibus decem esse probatur. in præsenti uero pro concesso ac cognito accipiatur, ac statuatur.

QVAE *siquis omnia esse dicat, ambigue inquit, non una ratione appellabit. nam si id, quod est, esset commune rerum omnium genus, una ratione dicerentur: at cum decem prima sint, est nominis tantum, & non definitionis, quę nomini constituta est, communio. prima igitur decem sunt: infimę uero species aliquo sane numero illæ quidem, sed non infinito continebuntur.*

Ambigua sunt, quæ idem nomen habent cōmune, non tamen eiusdem nominis rei, quę significatur, sunt consortia. ut canis terrestris, aquatilis, et cœlestis. omnibus enim canis nomen commune est, sed differunt, quantum ad res nomine significatas attinet. Res cognomines sunt, quæ & nomē, & definitionem habent cōmunem. ut homo & equus, utriq; enim animalia sunt, & communiter animalis nomen possident, eandemq; ex animali definitionem sumunt, ea hæc est, Natura animata sensus particeps. ait igitur si omnia appellauerimus ea, quæ sunt, ambigue, non una ratione dicemus. Ambigua sunt, ut paulo ante dicebam, quæ tantūmodo nomen habent commune. συνώνυμα uero .i. uerbum e uerbo: res cognomines dicuntur, quarum & nomen commune est, & eadem nomini attributa naturæ definitio. illud igitur, quod est, solius nominis societatem eorum, quæ sub se sunt, continet. ea enim quæ sunt, prima genera dicuntur. definitio tamen naturæ nomini congruens, alia atq; alia est. nam unumquodq; summū genus est ab alio diuersum, qua est, qua noīatur, quaq; definitur. q̄bus quidē fit rebus, ut id, quod est, in decē prima genera, in Substantiā, Q_uantum, Quale, Quæ sub eandē rationē cadunt, Vbi, Quādo, Facere, Pati, Sitū esse, atq; habere, tanq̄ uox ambigua diuidatur.

INDIVIDVORVM, *quæ secundum formas infimas sunt, infinitus. quamobrem iubebat Plato eos, qui a summis generibus ad infimas species descendissent, insistere: eos uero, qui ys differentys, quæ speciem absoluunt, diuiderent, per media descendere, indiuiduaq; omnino prætermittere: propterea quod comprehendi scientia non possent.*

Indiuidua non ideo infinita dicuntur, quod sint, sed quod iterum, atq; iterum fiant. { Differentijs, quæ speciem absoluunt. } Idest, quę substantiæ participes sunt: ut animal in rationis compos, & expers. sunt. n. quædam differentiæ, quæ substantiæ expertes sunt. { Indiuiduaque omnino prætermittere } quia. s. sub scientiam nō cadunt. id Plato in libro, qui est de summo bono, scriptum reliquit. scientia. n. suis finibus continetur, quos egredi non licet. illud igitur, quod cōprehensibile non est, percipi scientia non potest. Ad summā in libro de demonstratione singularum rerū definitionē, & scientiam non esse, sed solū uniuersarū demonstratum est.

NECESSE *igitur est, ut ij qui ad infimas species descendunt, multitudinē diuidendo ꝓcurrāt.*

Dixit id, quod est, non esse genus primorum, quæ suapte natura definita sunt, & sub cognitionem nostram cadunt. nunc autem utrum infimæ species ita se habeant, ut prima genera, perscrutari uult. Nonnulla inquit, sunt, quæ summū, & definitum numerum habent, nobisque non ignotum, siquidem genera summa decem sunt. infimæ uero species, ut homo, bos, equus, canis, uitis, olea, post quas indiuiduorum diuisio statim collocatur, suapte natura terminatæ sunt illæ quidem, sed incognitæ nobis, cum aliæ aliȳs in locis fiant. multæ enim sunt animalium, arborum, metallorumque species, quæ nos latent, eas tamen, quæcunq; sint, definitas esse, ac terminatas sumptione quadam efficaci, atque euidēti demonstrabimus. Eo, quod infinitum est, multitudo maior est nulla. hoc assumpto statuatur infimas species īfinitas esse. cum itaq; in unaquaque specie multa indiuidua sint, humana species una cum sit, in mille fortasis indiuidua, homines uidelicet singulos diuidetur: simili quoq; modo equina species, quæ una est, multa indiuidua continebit. idque in reliquis omnibus eodem modo. multo maiorem esse indiuiduorum, quam formarum multitudinem omnibus cognitum est, ac perspectum. Si uero indiuidua multo plura sint formis, sub quibus locantur, formarumque infimarum sit numerus infinitus: indiuiduorum numerus maior erit, & latior, quam numerus formarum, quem infinitum posuimus. Sed si infinito infinitius est nihil, uel oīno maius, formarū numerus infinitus esse non potest. nam cum numerum numero maiorem dicimus, minorem terminis concludimus, ac definimus. quod enim aliquo maius est, exuperantia quadā maius sit necesse est. exuperantia amota, reliquum finibus concludetur, & determinabitur. hac itaque ratione ultimas species infinitas non esse fuit affirmatum. eodem modo indiuidua, quæ sub infimis sunt, etsi formis plura sint infinita non esse demonstrabimus. si quis enim indiuidua infinita dixerit, ea, quæ sub unaquaq; specie sunt, infinita dicere cogetur. uerbi gratia, indiuidua, quæ sub humana specie sunt, equinaq;, & reliqua, quæ sub alijs omnibus formis sunt, per sese infinita esse dicet. uel indiuidua, quæ sub unaquaq; specie sunt, natura definita esse, omniumq; indiuiduorum, quæ sub formis sunt, congregatam multitudinem infinitam esse confitebitur. quod si ea indiuidua, quæ sub unaquaq; specie sunt, infinita dicet: aliquid iterum infinito maius, & amplius esse sequetur. singuli enim homines, & singuli equi infiniti sunt. quod igitur ex utrisq; componetur, erit duplum eius, quod infinitum est, quodq; ex omnibus, multo magis. quo quid dici potest obtusius? nullo igitur pacto indiuidua sub qualibet specie constituta infinita esse poterunt. quæ si definita sunt, ipsę quoq; infimæ species, atque ex omnibus composita multitudo definita erit. quod enim ex definitis componitur, ipsum quoq; definitum est. definitus igitur, & terminatus est numerus indiuiduorum. quod enim semper fit, si semper est æternum, infinitione præditum est. qua et ratione numerus infinitus dicitur, quoniam augeri semper potest, & non interit, re tamen ipsa acceptus, semper definitus est. Sic etiam arenam definitam esse probabimus. id quod Apollo Pythius oraculo edidit,

Noui ego arenarum numerum, pelagiq; profundum.

etenim si numerus arenæ infinitus esset, adiecto hominum numero ex utrisq; maior redderetur, & sic aliquid infinito infinitius esset, quod fieri nequaquam potest. infimæ igitur natura determinatæ sunt, tamen nihilominus nobis incognitæ. indiuidua uero natura definita non sunt, propterea quod iterum, atque iterum generentur. nobis tamen dum species re ipsa effectæ sunt, si principio fuerit origo, cognoscentur, & si quot sint ignoremus, ita tamen cognitæ erunt, ut illarum natura, prout infimæ species sunt, se nobis intelligendam præstabit. quandoquidem illarum numerum terminis præfiniri probauimus.

QVI *uero ad summa genera contendunt, multitudinem in unum concludant necesse est. nam species multa in unam naturam colligit, ac multo ēt magis genus. singulę uero res unum in multa diducunt. Siquidem speciei societate unus homo ex multis efficitur, & singulorū natura ex una, & cōmuniter multę fiunt. ea enim est singulorum uis, ut distrahant, ac dissipent, communium uero, ut cogant, unamque naturam constituant.*

Hoc

Hoc in loco dicere uult Porphyrius, quid eueniat ijs, qui ab infimis ad summa genera nituntur. & qui a summis ad infimas descendunt. { ac multo etiam magis genus } species singula tantum indiuidua, genus uero & ipsas species, & indiuidua comprehendit. inferius enim ab indiuiduis ad summa conscendendo res multitudine coangustantur, & potestate augentur. Species quantum ad multitudinem spectat, sunt indiuiduis pauciores, potestate tamen & accretione plures. eodem pacto species a generibus superantur, donec ad unum summum peruentum sit. id quodiure factum censetur: quoniam rerum omnium una sola causa est, & origo, & propterea, quæ ad eam propius accedunt, multitudine coarctantur, facultate uero augentur. at quæ longius absunt, numero augentur, potestate diminuuntur.

SED *cum explicatū nobis sit, quid genus sit, quid species, cumq; genus vnū sit, species multę (genus enim semper in multas species diuiditur) restat, vt dicamus, genus semper de specie, & de inferioribus dici superiora omnia. Species uero neq; de genero vltimo, neq; de superioribus vllis dicitur, propter ea quod non reciprocatur. Oportet enim, vt vel paria de paribus dicantur, quemadmodum id quod ad hinnitum natum est, de equo, vel de minoribus maiora, vt de homine animal. at minora de maioribus dici non par est. neq; enim vt hominem esse animal, ita animal esse hominem commode dices.*

Porphyrius harū quinq; uocum doctrinā probabiliter. .i. quantū ad differēdi subtilitatē spectaret sese tractaturū pollicitus fuerat. explicata itaq; generis, spēiq; natura, qūo horū cognitio ad sermocinandū nobis afferat adiumentū, uult demonstrare. Qm̄ omnis differendi facultas in demōstratione uersatur, & demōstratio quædā ratiocinatio est, in ratiocinationibus uero propōnibus opus est, propositio duobus e terminis cōstat, quorū alter subijciē, alter enunciat. Subiectus est, de quo loquimur, alter autē est, qui de eo, de quo sermo habetur, dicitur. ut Socrates ambulat, subijcitur. n. Socrates, de quo est oratio, enunciat ambulat, utpote quod de Socrate dicat. Si dicatur præterea, aīa a se mouetur, subijciet aīa, & a se mouet, enunciabitur. si item dixero, homo aīal est, homo subiectus terminus erit, aīal uero de hoīe dicetur. & in quacunq; propositione eodē modo. Vult simili ratione demonstrare de genere, aliqua. s. de aliquibus dici, & quædam subijci. atq; ut cognoscamus qūo cōplicitas propōnes faciant, ex quibus fit ratiocinatio, in qua ratio differēdi uersat, ait, genus semper de specie dicit, ut aīal de hoīe, & de aīali substātia. uerū spēs nō etiā de genere dicit, qm̄ minime uerū est, siquis substantiā esse animal, & aīal esse hoīem dixerit. hinc igitur genera semper de formis dici perspicuū est, at species de generibus nunq̄. & ut summatim dicā, oportet terminos, qui de alijs dicunt, latius patere subiectis, ut aīal homine, uel pares esse, ut ridēdi facultas homini. pares ij dicuntur, quod uicissim retro cōmeent. nā ut oēm hoīem ridere, ita & omne, qd̄ ridet, esse hoīem dicemus { De inferioribus dici superiora oīa } substātia de corpore, corpus de corpore animato, corpus animatum de aīali, animal de hoīe dicetur.

DE *quibus autem species dicitur, de ijs itidem speciei genus, & generis genus vsque ad caput generis necessario dicetur. nam si vere dicitur, Socrates est homo, homo animal, & animal substantia: Socratem quoq; esse animal & substantiam vere dicimus. cum enim superiora de inferioribus dicantur, species de indiuiduo, & genus de specie, deque indiuiduo dicetur. primum uero genus & de genere, seu de generibus, si multa media interiecta sint, & de specie, & de indiuiduo dicetur.*

Aliud præceptū utile ad differēdi facultatem tradit, si inquit, species de aliquo dicatur, de eodē speciei genus ad summum usq; dicet. uerbi causa de Socrate homo, de hoīe animal, igitur animal de Socrate. animatū quoq; de aīali, ergo de hoīe, deq; Socrate pari modo. pręterea corpus de animato, igitur de hoīe, animalq;, ac Socrate. postremo substantia de corpore, & ob eam causam substātia de corpore, corpus de animato, animaliq;, atq; homine, & Socrate dicetur.

ETENIM *primum illud genus de omnibus generibus, formis, atque indiuiduis inferioribus dicitur: genus uero, quod infima specie prius est, de omnibus formis infimis, & indiuiduis. ea uero, quæ tantum species est, de omnibus indiuiduis, indiuiduum de vno singulorum tantum.*

Nam si superiora semper de inferioribus dicunt, summū de oībus generibus, quæ ei subijciuntur, deq; formis, & indiuiduis, & speciem de ipsis solis indiuiduis dici constat.

INDIVIDVVM *Socrates dicitur, & hoc, quod album est, & hic accedens Sophronisci filius, modo ei solus filius Socrates sit. hęcque vel ex eo indiuidua appellantur, quod vnumquodque ex proprietatibus constet, quę omnes in alio reperiri non possunt.*

Addens, hoc, illi dictioni, albū, quod vſe erat, singulare fecit. quod autē, quæ omnes, & non quarū unaquæq;, dixerit, hoc fuit in causa. nā unaquæq; illarū proprietatū in alijs inesse potest, oēs uero eædem simul in nullo reperiuntur.

QVAE *enim in Socrate sunt, in alio eædem esse nullo modo possunt. verum proprietates hominis communis, ac vniuersi eædem in multis, atque adeo in omnibus singulis hominibus, quoniam homines sunt, esse possunt.*

Hominis proprietates in singulis quoq; hoībus esse poterūt. Genera, spēs, atq; indiuidua qualdā proprietates habere sciendū est. generis tamē, & speciei proprietates in multis insunt: at indiuidui, si collectæ sint, illi soli indiuiduo sunt accōmodatæ. generis proprietates, aīalis inquā, erunt substantia, aīans, sensus particeps: & hæ multis, homini uidelicet, equo, cani, & reliquis sigillatim aīalibus sunt attributæ. homo cū spēs sit, has proprietates habet, aīal, rationis particeps, mortale, ad sciētiam & cognitionē natū esse, quæ multis hoībus insunt. sed ad indiuiduū, uerbi gratia, ad Socratē accedendū est, cuius ꝓprietates sunt, phs, caluus, simus, obesus, Sophronisci filius, Atheniēsis, et eiusmodi, quarū unaquæq; per sese inesse alijs potest, ppea qd̄ alij sunt & calui, & simi, & præpingues, philosophiq;, ac Athenienses, & forte Sophronisci filij: sed oīum collectio, philosophū dico esse, caluū, simū, adipatū, et in eodē tēpore fieri, soli Socrati, neq; alij cuiq; inerit.

ITA *fit, ut indiuiduum a specie, & species a genere contineatur. siquidem genus quoddam totum est, pars indiuiduum. species uero, & totum, & pars ita, vt alterius pars sit, totum nō alterius, sed in alijs existat, quod totum ex partibus constet.*

Species, si ad indiuidua referat, totū est, si ad genus, pars; sed quoniam totū, & pars sub eandem cadunt rationem, ex ijs, quæ sub eandem rationē cadunt, nōnulla in recto casu, & nōnulla in obliquo efferuntur, ut pater filij pater, id in secundo casu dicetur. in tertio uero sic, amicus amico amicus, in quarto hoc modo, uerberās uerberatū uerberat. quod cū ita sit, partem alterius, & totū in alijs dixit. dicimus enim recte partem totius, & relatio in secundo casu fit, sed totū partis totū dicimus nequaquā, quoniam totū ex una parte conflatum non est, sed multis. dicimus tamen totū partibus totum, ac relatio per tertiū casum efficitur. totum enim in partibus est. recte igitur totū non alterius, sed in alijs a Porphyrio dictum est. Scire quoq; debemus in secundo casu numeri multitudinis dici posse totū partium totū, sed Porphyrius cōmunem loquendi morem secutus, in alijs, dicere maluit.

AC *Genus quidem, & speciem, quidque summum genus, quid infima species sit, quæ eadem genera, & species sint, quę indiuidua, ac quot modis genus, & species dicantur, aperuimus.*

Cum ait, quæ eadem genera, & species sint, intermedia intelligit, quæ generis pariter, ac speciei subeunt rationem {ac quot modis genus, & species dicantur} genus tribus modis, & speciem duobus dici nobis indicauit.

DE DIFFERENTIA.

DIFFERENTIA *autem communiter, proprieq; ac maxime proprie dicatur. aliud enim ab alio differre cōmuniter dicitur, quoniam vel a se, vel ab alio varietate quadam differt. Etenim Socrates a Platone differebat distinctione, & a se ipse cum esset puer, & in media ætate: cum quid ageret, & cum ociosus esset. ac semper in ijs commutationibus spectatur, in quibus rei modus consistit. Proprie inter aliqua interesse dicitur, quando accidens, quod separari non potest, varietatem facit: accidens fixum, & immotum est, veluti cæsius oculorum color, nasi aduncitas, & cicatrix ex vulnere obducta. Maxime proprie differre dicuntur ea, quę differentia speciei procreatrice differunt, vt homo quia rationis particeps est, ab equo distat.*

QVID causæ fuerit, cur cū differentia specie prior sit, de specie prius fuerit disputatū, iam reddita est ratio. nūc de differentia uerba facturus, utitur Aristotelis regula, de qua feci supra mentionē, differentiæq; significationes enumerat. sed quo facilius intelligamus ea, quæ sunt nobis dicenda, ita sermonē ordiar. Differētia est aliquarū rerum inter se uarietas, ac cōmutatio, quæ uel separari potest, & ex aliquo accidenti est, atq; ei natura est cōparatum, ut ab illis, in quibus inest, auelli possit, uel nō possit. uerbi gratia, differunt aliqui inter se, si unū sedere, stare alterū contingat. potest enim qui sedet, stare, quiq; stat, sedere, atq; ita differunt inter se. eaq; differentia separabilis esse dicitur, quam Porphyrius cōmunem uocat. id quod fit, qm̄ nō alicui præcipue, sed omnibus cōmuniter inest, separabilisq;, ac fortuita differētia est. Verum si differētia separari nō poterit, uel per se inerit, hoc est, rei naturā absoluet, uel fortuito, id est, nihil quicq; ad rei naturam cōferet. Differentia, quæ auelli a re, in qua sita est, nō potest, est ueluti aduncas, uel pressas nares, uel oculos cæruleos habere. interest enim inter aliquos eo, quod alter simus, alter repandus sit. Fortuitæ differentiæ sunt, quæ rerū subiecta non cōplent, potest quidē Socrates simus non esse, & tamen esse Socrates. quæ separari a subiecta re non queunt, a Porphyrio propriæ appellātur. nam alicui determinatū est, ut simus sit. Differētia autē, quæ nec separari potest, nec fortuita est, substātiam cōplet. eiusmodi est rationis particeps, & mortale. ratio. n. nos a belluis distinguit, quia illæ rationis sunt expertes: quā differentiā maxime propriā uocauit. Differētiarū igitur alia cōmuniter, alia proprie, alia maxime proprie dicitur. quæ cōmuniter dicitur, fortuita est, ac separari ab re, in qua sita est, potest: quæ proprie, fortuita est, nec abstrahitur a re, cui inhæret: quæ maxime proprie, nō seiungitur, & rei subiectę naturam complet, ac per se inhæret. Qm̄ omnis philosophus in ijs uersatur, quæ ad perdiscēdæ philosophiæ uiam, & rationē spectant, quę et diuidēdi, & definiendi ars est, cumq; diuisio, ac definitio nunquā foris, sed ex ijs, quæ ex ui, & natura sunt, assumatur, merito de differētia maxime propria, cū illa substantiæ particeps sit, uerba facit. prima itaq; differentiarū diuisio hęc est. easdē rursus diuidit hoc modo. Ex differētijs aliæ diuersum subiectū faciunt, aliæ uero aliud. cōmunis. n. propriaq; differentia diuersam rem facit, atq; tantūmodo immutat. Sedere. n. stare, simum esse, & aduncum, immutant, at maxime propria aliud efficit. aliud sane est rationis particeps, & aliud rōnis expers. porro diuersum in eorū, quæ ex re sunt, immutatione uersatur. aliud uero rem oino alteram facit. rationis. n. cōpos, animal aliud facit ab eo, quod ratione careat: sedens aūt a stante, nō aliud, sed diuersum. simili quoq; modo repādus, atq; aduncus. cū igitur differētiæ tribus modis dicantur, cōmuniter, proprie, & maxime proprie, de ijs, quę maxime proprię sunt, philosophi loquuntur. cōmunes autē, & proprię ad genera diuisionem nihil faciunt. quis. n. ita abhorrebit, & erit absurdus, ut aiat, aīal aliud sedet, aliud stat? neq;. n. oīa assumimus, neq; alia sima, alia adūca esse ob ipsammet causam affirmamus. Sed si ad genera diuidenda nullū afferunt adiumentū, multo minus ad definiendū afferent. illæ igitur solæ, quæ maxime proprie dicuntur, nobis sunt adiumēto {Maxime proprie dicatur} addens, dicatur, significauit se id nomē posuisse. antiqui. n. cū aliquo trito uocabulo uterētur, dicere cōsuerant, dicitur, cū uero ipsi imposuissent, dicatur, uel uocetur, addebant. Socrates a Platone quantū homines non differt, sed quatenus ille ambulat, hic sedet {ac semper in ijs cōmutationibus spectatur} hoc loco differētiæ fortuitę intelligendæ sunt {in quibus rei modus consistit}. i. quæ ex accidenti sunt, siquidē accidens in quæstione dicitur, qua rei modus, & qualitas indagaī {speciei procreatrice}. i. qualitate quæ speciem perficit. animal enim si rationis cōpos, & mortale suscipiat, hominem: si mortale, & rationis expers, equum, & reliqua animalia ratione carētia efficiet. ipsę igitur differētiæ si ad genera addantur, species efficient, id quod in causa est, ut differentiæ formarum efficientes appellentur.

OMNINO *igitur omnis differentia alicui adiuncta dissimilem alij facit: sed cōmunes, & proprię diuersum faciunt: maxime uero propria eum, in quo sit, aliū efficit. quę igitur alium efficiunt eum, in quo insint, efficientes formarum appellantur. quę uero diuersum, absolute differentiæ. Si rationis particeps ad animal adiungatur, aliud efficiet: at motus id solum diuersum ab eo facit, qui non mouetur. quare hæc aliud, illa diuersum solum animal facit. ijs itaque differentijs, quæ aliud genus faciunt, & genera in partes diuiduntur, & definitiones ex genere, & huiuscemodi differentijs traduntur. ex illis autem*

autem, quæ diuersum tantummodo faciunt, uarietates solum, & commutationes eius, quod aliquo modo se habeat, ortum trahunt.

Alteram differentiarū diuisionem tradit. Ex differentijs, inquit aliæ eum, in quo sint, dissimilem alij faciunt, aliæ omnino alium efficiunt. quæ alium efficiunt, per se: quæ cōmutant, fortuitæ, & separabiles dicuntur. Separari posse dico propriam, & cōmunem. siquidem propria cogitatione separari potest ab eo, in quo sita sit. nam Socratem absque aduncitate, comatum, gracilem, Socratem tamen intelligere possumus. illa uero, quæ maxime propria est, ab eo, in quo inhæret, ne cogitatione quidem auellitur. nunquam enim hominem, si rationis particeps ab eo auferemus, intelligere poterimus, quod non esset homo. omnes enim homines & rationis participes, & mortales sunt. quare simum hominem possumus cogitare aduncum esse ipso etiam homine remanente, at homo, si rationem, & mortalitatem amiserit, non cognoscetur. differentiæ igitur propriæ, cōmunesq; separabiles sunt. cum enim aliquis stans sederit, non factus est alius, sed diuersus. id quod poeta de Vlysse a Pallade ex euentis commutato significauit, apud quem ita dicitur,

Hospes diuersus mihi nunc, atq; ante, uideris.

non enim alium poeta dixit, sed diuersum. attamen si quispiam simus, aduncus esse intelligatur, non alius, sed dissimilis, ac diuersus fiet. poterit nanq; ille idem, & non aduncus esse {Quæ igitur alium efficiunt eum, in quo insint, efficientes formarum appellantur} rationis particeps nō diuersum hominem ab equo, sed alium facit. illa enim alia dicuntur, quæ propter uim, & naturam differunt, ut homo, & equus, de quibus ante dixi. ratio enim est qua una præstamus belluis {ijs itaq; differētijs, quæ aliud genus faciunt, & genera in parteis diuidunt} animal enim tum rationis compos, tum rationis expers esse dicimus, ac præterea mortale, uel immortale. atq; ita postea hominem definimus. homo animal est rationis particeps, mortale, animum aptum habens ad scientiam percipiendam.

VT *igitur rem a capite arcessam, perspicuum esse uelim, differentias alias separari posse, alias non posse. nam moueri, stare, ægrotare, ualere, & cætera generis eiusdem, separantur: nasum uero aduncum, uel simum habere, & particeps, atque expers rationis reuelli a subiectis non possunt. earum uero, quæ distrahi non queunt, aliæ rebus per se insunt, aliæ fortuito. particeps enim rationis, mortalisque, & quod ad scientiam, & cognitionem natum est, homini ex se conuenit: aduncæ autem, & simæ nares non vi sua, sed casu.*

Perfectiorem diuisionem exorditur, & aliud quoddam initium sumit, ut omnes differentiæ distinctæ inter se sint. Differētiarū igitur aliæ separantur a rebus in quibus insunt, aliæ non separantur. hac diuisione differentiæ communes a proprijs, & maxime proprijs distinguunt. aliæ rursus aliud, aliæ uero diuersum faciunt: atque ex hac diuisione maxime proprie a cōmunibus, & proprijs discernuntur. Ex ijs itaq; repugnantijs, quibus differentiæ uicissim seiungantur, coniugationes fiunt, quarum duæ sine dubio non cohærent. non enim esse simul queunt, quod separari potest, & quod non potest. uel diuersum esse, & aliud. ex reliquis quatuor, hæc separabilis & aliud faciens non constat, cæteræ tres apte cohærent, quandoquidem separabiles, & diuersam rem efficientes cōmunes sunt. quæ autem non separantur, & aliud faciunt, sunt maxime proprię. quę uero nō separantur, ac diuersum faciunt, fortuitæ sunt. ac communes quidem, ut sedere, proprię, ut aduncitas, maxime proprię, ut rationis participes. Videbitur etiam quædam esse distincta coniugatio earum, quæ separari possunt, quęq; aliud efficiunt, re tamen uera ipsa quoque coniugatio ratiocinatiua non est. rationis enim particeps per sese homini attributum est, & quatenus homo est, rationis particeps est, ob eamq; causam omnes homines rationis participes sunt: sed aduncum, nigrumque esse, sedere, ac stare, non per se, quoniam homo, quia homo, aduncus nequaquam est, uel omnes homines aduncos, uel nigros esse oporteret. etsi enim aliquis nec aduncus, nec niger est, homo tamen est. nulla igitur harum differentiarum aliam rem facit, sed diuersam. at rationis cōpos cum per se aderit homini, aliud faciet. hac igitur causa cū ea differentia, quæ diuersam rem facit, constare non potest.

ITA *fit, vt eæ, quæ per se adsunt, ad rerum naturas definitione explicandas assumantur, resq; alia efficiatur. quæ autem fortuito, neque ad rei definitionem adhibeantur, neque aliam rem faciant, sed immutent. quæ item per se adsunt, nec contentionem, nec remissionem capiunt.*

Differentiæ, quæ per se insunt, ad rei uim explicandam, ac definiendam adhibentur. siquidem definitiones ex generibus, & differentijs formarum efficientibus assumuntur. {nec contentionem, nec remissionem capiunt} neq; enim quisquam magis, aut minus mortalis, magisue, aut minus rationis particeps dicetur. Pueruli enim etsi propter ætatem ad eas actiones, quæ in ratione uersantur, apti non sint, nihilo tamen minus sunt rationis participes. illa preterea magis, & minus suscipere dicuntur, quæcunq; aduersa sunt, & in eodem subiecto consistunt, quæq; inter se commiscentur, ut album albo magis, minusue album dicitur. & nigrum magis, uel minus nigro: quippe cum eadem res subiecta tum alba, tum nigra fiat, & alba cum nigris commiscentur: atque aliquando puriora, nonnunquam magis mista & confusa euadant. in substantijs autem nec intentio est, nec remissio. quoniam substantiæ nihil aduersatur. nec rationis particeps, & rationis expers consistere in eodem subiecto possunt. at si quis diceret, cur Aristoteles in summis generibus aiat, Substantia, quæ proprie, & primum, & maxime appellatur, cum illud maxime, uideatur significare substantiam amplificari & imminui. ei nos responderemus, hoc ab Aristotele dictum fuisse, utpote quod magis esset ad cognitionem nostram accōmodatum. primam enim, & maxime dixit indiuiduam, qm̄ & magis a nobis cognoscitur, & prior cōprehēditur. ab illa enim tēpore, & sciētia educti ad secundam, quæ ex generibus, & differētijs est, deuenimus. uerū si aliquis cōcederet magis, & minus in substantijs esse, non in latitudine, sed altitudine pcederet. homo. n. nō magis homo, ac rationis particeps hoīe est. nec equus magis animal boue. nec homo magis boue, atq; equo. sed in altitudine, ut dixi, potest hoc sic cognosci. Superiora iferioribus perfectiora sunt, idq; quatenus a melioribus lōgius absunt. uerbi grā, rationis particeps magis in mente est, quā in anima. & magis in angelis, minus autem in cœlestibus corporibus. siquidē ipsa quoq; animata sunt, habentq; rationem: atq; id magis in ijs, quam in nobis situm est. Alio quoq; modo probatur. Substantia magis in animali est, quam in homine, ac magis in utrisq;. Simili etiam ratione animal magis in homine, quam in Socrate est, quoniam substantia nō inest Socrati sine ullo interiecto medio, animal enim intercedit. ea postea per hominem ad plantas progreditur. Perspicuum igitur est, id quod primū, proximeq; alicuius rei particeps est, maiorem eius rei partem habere, quā quod secundo, & aliquo interiecto medio est. recte igitur substantias non in latitudine, sed altitudine magis, minusq; suscipere dictū nobis est. nam si in latitudine amplificarentur, aut minuerentur, eadē distantia eorum, quæ sub genere sunt, rationis inquam participis, ratione carentis, mortalisq;, & immortalis non esset.

AT QVAE *Casu, etsi seiungi non possunt, contentionem tamen, & remissionem capiunt, neque enim genus magis, minusue de eo, cuius genus sit, dicitur. neque differentiæ generis, quibus genus ipsum in parteis distribuitur.*

Contentio, & remissio magis, & minus significant. hæc enim nomina a chordis per translationem sumuntur. illę.n. admodum intentæ uehementiorem sonũ, remissæ uero minorem reddunt. philosophi igitur uehementẽ rei impressionem, cõtentionem: leuiorem uero, remissionẽ uocauerunt.

QVANDOQVIDEM *hæ sunt, quæ cuiusq; rationem absoluunt. & nullius rei vis, quæ una eademque est, nec amplificari, nec minui potest. at aduncis & simis naribus esse, colorarique, magis, & minus dicitur. Cum igitur tria differentiarum genera habeamus, aliæ quæ separari a rebus possunt, alię quę non possunt: atq; ex ijs, quæ separari non possunt, quędam, quę per se insunt, quędam quę fortuito: rursusque earum differentiarum, quę vi sua adsunt, alię sunt, quibus genera in formas diducimus, alię quę speciem efficiunt, cuiuscemodi sunt animatum, sensus, rationisq; particeps, & rationis expers, mortale, & immortale: ex quibus cum omnes per se animali inhereant, hę duę animatum, & sensus particeps animalis naturã absoluunt. animal enim est natura animata. sensus particeps. hæ vero mortale, & immortale, rationis cõpos, & expers, genus in species partiuntur. ijs enim genera in species diuidimus. sed quę genus in partes distrahunt, eę species perficiunt, vel ex eo, quod his differentijs particeps, & expers rationis, mortale, & immortale, animal in species diducatur. id quod fit, vt particeps rationis, & mortale, hominis: rationis cõpos & immortale, Dei: expers rationis, et mortale bestiarũ genus constituant. Simili quoq; modo cũ hę differentię animatum, et inanimatũ, sensus particeps sensus expers summę substantię sint, duę ex ijs animatum, & sensus particeps ad substantiam adiunctę, animal: animatum vero & sensus expers, plantam complent. cum igitur eędem differentię alio, atque alio modo sumptę & efficientes formarum, & diuidentes sint, omnes formarum effectrices appellantur.*

Quę rei naturam cõplent, eędem definitiones perficiunt, definitiones uero eiusdem semper eædem sunt. homo nõ est aliquando animal rationis particeps, mortale, & quandoq; nõ est, sed semper eodem modo se habet, nec amplificatur, nec minuitur. neq; enim tum magis particeps rationis, tum minus est {colorariq; magis, & minus dicitur} hoc est album, uel nigrũ esse. intenditur enim, & remittitur. quippe cũ aliquid magis album alio sit, magisq; nigrũ, aut simum, atq; repandum. Cũ igitur tria differentiarũ genera nobis cognita sint, ex quibus aliæ separari ab eo, in quo insint, possint, aliæ autem nõ possint, atq; ex ijs, quæ nõ separantur, aliæ ui sua adsint, & aliæ casu ac temere: Porphyrius magna ratione adductus uoluit de eis differere, cũ præsertim ea, quæ ad definitionẽ, & diuisionem pertineant, in mediũ proferre uelit. ait igitur ad hunc modũ, Ex differentijs formarũ efficientibus aliæ constituunt, aliæ diuidunt. eæq; nõ aliæ, atq; aliæ, sed eædem sunt. partim enim diuidẽtes, & partim cõstituentes fiunt, si tñ alio, atq; alio modo sumantur. rationis nanq; particeps, & expers, mortale, & immortale animalis differẽtiæ sunt: eædemq; ipsę sunt, quæ diuidunt, & in quas animal diuiditur. Si uero illæ, quę coniugari simul possunt, accipiantur, ueluti mortale, & rationis particeps, differẽtiæ fient, quæ hominis naturam absoluent, quod ex ijs humana natura sit constituta. Est igitur ex hoc perspicuũ diuidentes differẽtias ad diuidendũ magno nobis esse adiumento: qm̃ hac ratione generũ in partes diuisiones fiunt. illæ uero, quæ cõstituunt, ad definitiones utiles sunt. siquidẽ ex genere, & hmõi differẽtijs definitiones traduntur. scire aũt debemus, ex ijs simul coniunctis quatuor fieri cõiugationes, quarũ tres ratiocinatiuæ sunt, una uero nequaq; cõstat. ut exẽplo ponatur, rationis cõpos, & rationis expers, mortale, et ĩmortale, ecce rationis cõpos, et mortale simul stant, est enim homo. rationis uero particeps, & ĩmortale, Deus. rationis expers, & mortale, equus. fieri.n. nõ potest, ut quid rõne careat, ac ĩmortale sit. qua de coniugatione, rõnis expers dico, & ĩmortale, disputatur, cõstet nec ne. & num aliquid rõnis expers ĩmortale sit. quod fieri posse Poeta de Scylla dicere uidetur, cum ait,

- Monstrum immortale, malumq;.

Nonnulli esse genus quoddam dæmonũ immortaliũ, ac ratione carentiũ sunt opinati, quod inferiorem ordinem sortitũ est: quos inquã dæmonas deuitamus, & auersamur. alij hoc genus esse mortale dixerunt, qm̃ id, quod æternum sit, idem rationis esse particeps cõtendant. sed ut eo, unde egressa est, referat se oratio, ad substantiã reuertamur, & eadẽ inueniemus. atqui cũ illæ duæ repugnãtię sint, animati inquã, & inanimati, sensum habẽtis, & non habẽtis, tres tantũ coniugationes quæ cohæreant, oriũtur: reliquæ tres nõ cõstant, animatũ, & sensu prediti animal est: animatũ, et sensus expers, planta: inanimatũ, & sensu uacans, lapis: inanimatũ uero, & sensus particeps, nihil: quod.n. sensum habet, multo etiã magis naturalẽ animam habet. id tñ non reciprocatur, qm̃ ubi naturalis anima est, illic nõ erit omnino sensus: at ubi sensus erit, illic naturalem esse animã necessitas omnino cogit {ijs enim genera in species diuidimus} nã quemadmodũ quædam solũ species sunt, quædã & generis, & speciei subeunt rationẽ, ita etiam in differentijs euenit. ex differẽtijs formarũ procreatricibus alię tantũmodo diuidẽtes sunt, hæq; summorũ generũ sunt: aliæ solũ constituẽtes, hæq; infimis sunt attributæ. quæ uero utrunq; faciunt, ad intermedia, quę genera, & spẽs sunt, illæ pertinẽt. Etenij substãtię differẽtiæ corpus, & corporis expers substantiam solũ diuidunt, nunq̃; n. efficient. Hoĩs uero differentiæ rõnis particeps, & mortale, sunt hominis tantũ effectrices: at mediorũ uelut animalis mortale, & ĩmortale, rationis cõpos, & expers diuidunt, & efficiũt, qm̃ aliquid ipsis superius habent. Differentiæ uero aduersæ animal partiũtur, quod ipsę quoq; in alias partes diuidãtur, ueluti sunt mortale, & immortale, in quæ animal diuiditur. ac rationis particeps, et expers eodem modo. quæ uero sunt alia sub alia cõstitutæ, species constituunt: nam rationis particeps, & mortale hominẽ faciunt: ratione utens, & immortale, angelũ. ratione uacans, & mortale bouem, ac differẽtiæ rõnis expers dico, & mortale sunt omniũ reliquorũ brutorũ: rõnis expers, & ĩmortale tanq̃ dubia substãtię sint nec ne, Porphyrius omisit. Sunt enim quidam dęmones, de quibus ante dixi, qui cũ rationis expertes sint, inferiores orbis terræ partes incolũt, meritasq; illic animarũ pœnas sumunt, hiq; a quibusdã ĩmortales, & a quibusdã mortales esse existimanẽt.

QVARVM *maximus usus est in genere diuidendo, & rebus definiendis. earum autem, quæ*

fortuito separari nequeunt, non ita: ac multo etiam minor earum, quę auelli possunt.

Hoc loco cum dicat, in rebus definiendis, quonam pacto illæ differentiæ sumantur, considerat, ac significat uoces in accidentium definitionibus substantiæ participes esse debere. siquidem definitiones ex uocibus, quæ substantiæ participes sint, componuntur, ut candor color est, quo uisus noster dissipatur, ac dispergitur. præterea addidit, maximus, quoniam sæpenumero propter humanam imbecillitatem huiusmodi differentijs caremus, & definitiones ex accidentibus assumimus: ut in coruo manifesto apparet, in quo explicando nigrorem pro differentijs accipimus, & in olore candorem. ac cum equum definimus, animal esse dicimus rationis expers ad hinniendũ natum, proprium, quod substantiæ aduentitium est, differentiæ loco, quæ substantiæ ẽ particeps, suscipimus. id quod fit, quoniã differentiã substantiæ participem equi, & asini reperire nullo mõ possumus.

EAS *autem definiunt hoc modo, Differentia est, qua genus a specie superatur. nam animal ratione, & mortalitate ab homine superatur, quoniam animal nihil horum est. unde enim formę differentias habeant? nec uero omnes contrarias habent, propterea quod in eadem re formæ concurrerent contrariæ: sed ut arbitrantur, omnes differentias, quę in eis subiectæ sunt, facultate complectuntur, re uera nullam. quo circa neque de nihilo quippiam fit, neq; formę contrarię in eadem re simul insunt. Eam hoc quoque modo definiunt, Differentia est, quæ de multis, ijsque specie differentibus dicitur, cum qualia sint, quæritur. nam rationis particeps, & mortale de homine dicuntur. & qualis homo sit, non autem quid sit, explicant. cum enim rogamur, quid sit homo, recte animal respondemus: cum uero quale animal sit, interrogamur, rationis particeps, & mortale congruenter respondemus.*

Cum differentiæ significationes numerauerit, & de qua philosophi loquantur, dixerit: hanc præcipuã descriptionem tradit. Differentia inquit, est qua genus a specie superatur. Ex hac definitione Porphyrius dubitationẽ mouet, & eam postea dissoluit, duo quædã perspicua dubitationis effata suscipit, quæ sic a Peripateticis appellantur, quod per se credẽda sint, ex quibus hoc primum est. Nihil ex nihilo oritur. ut abacus ex ligno confectus partim fuit, quia lignum erat, partim uero non, quia non erat abacus: nã si fuisset, artifice, ut fieret, non indiguisset. lapides pręterea sunt, tũ uero nõ sunt, quia nondũ domus est. quo nã igitur mõ ex penitus nihilo quippiam fiet? Alterũ effatum est, Aduersa in eadem subiecta re in eodẽ tempore simul esse non possunt. aduersa.n. sibi ipsa mutuũ interitum asserũt. his præpositis ita oritur dubitatio. Differentiæ uel ex genere, in quo prius erant, formis insint, uel ex nihilo fiant necesse est. horum utrunq; absurdum est. nã si in generibus tãquam in corporibus differentiæ sint, aduersa simul erunt in eadẽ subiecta re, mortale uidelicet, ac immortale, rationis cõpos, & expers. quod ita abhorret, ut nihil supra. ac nisi in generibus sint differentiæ, quonã pacto in formis esset. n. aliqd, quod ex ijs, quæ nulla sunt, factũ esset, quod itẽ a ratione alienũ est. ex nullo.n. alio fieri poterunt, cũ inter genera, & formas nihil mediũ interiectum sit. paret igitur hunc sermonẽ esse maxima dubitatione inuolutũ. Porphyrius itaq; dubitans peripatetico more controuersiã soluit. aduersa, inquit, in unamet re, & eodẽ tẽpore actu inesse non possunt, at potestate queunt. atq; ut ea quæ diximus, clara fiant, non est ignorandum aliud esse potestate qppiã existere, & aliud actione. id nanq; potestate eẽ dicitur, quod imperfectum est, neq; deductũ ad rẽ ipsam, cõmode tamen traducitur ad actum. ut puerulus facultate grãmaticus est, quandoquidẽ fieri grãmaticus põt. & aqua gelida, potestate calida est, cũ possit calida reddi. hoc igitur est, quod potestate esse dicimus. re ipsa grãmaticus dicitur, qui grãmaticam scientiã sit plane consecutus, ipsamq; reliquos doceat. & frigida aqua potestate calida dicitur, quæ cũ calefacta sit, actu calida dicetur. ait igitur, aduersa, calidum inq̃;, & frigidũ actu simul alicui non adesse, potestate tamen posse. tepida quidem aqua, neq; actu calida est, neq; gelida, potestate tamen utrunq;, atq; infans potestate uirturẽ habet, & uitiositatẽ. materia item potestate omnia aduersa possidet. Si igitur genus materię rationẽ habet, ut post dicetur, clarum est ipsum potestate omnes differentias aduersas habiturum. id quod aliter etiã probatur hoc mõ. Aduersa in uno esse possunt: si uero alterũ aduersorum actu habeat, alterũ potestate habebit. quod re ipsa frigidũ est, facultate calidum est, quoniã suapte natura ei est cõparatum, ut calidum fiat. hoc.n. dictum est, ꝓpterea quod quædã sunt, quæ alterũ aduersorũ tantũ suscipiunt: ut crystallus, quæ frigida cum sit, calesiet nunq̃;, atq; ignis nunq̃; frigidus redditur. aer, & aqua utrunq; admittunt. aduersa.n. facultate in eodẽ esse possunt. nã si duo aduersa potestate quippiam non habuerit, nunq̃; actu in horũ utrunq; cõmutabitur. sed quoniam duo aduersa potestate continet, propterea in utraq; transfertur. hoc itaq; mõ genera aduersas differentias habere ait. non enim ex nihilo penitus fiunt: neq; aduersa in eodem esse re ipsa possunt. Peripatetici hac solutione utuntur, qua Porphyrius, quoniã librũ ad summa Aristotelis genera utilẽ se scripturũ, ꝓmisit, usus est. Nec clam me est, Platonis studiosos huic solutioni repugnare. uolunt.n. differentias generibus actu inesse. nec dubitandũ, quin rationis compos, & rationis expers, mortale, et immortale generibus subiciantur. ad cuius rei demonstrationẽ hisce rationibus utũtur. aiunt enim mortale, & immortale, particeps, expersq; rationis aduersa non esse. quod aduersa sese uicissim interimant, hæc aũt tantũ abest, ut sibi mutuum interitum parẽt, ut etiam sese conseruent. rationis.n. particeps & immortale seruant mortale, & rationis expers. nam Deus cũ rationem habeat, immortalisq; sit, mortalia omnia seruat, et custodit. præterea homo ratione carentium curator est, & conseruator. angeli uero immortales, homines mortales curant, et custodiunt. quare rationis particeps, & ratione carens aduersa non sunt, nec item mortale, & immortale. quod si aduersa non sunt, quid obstat, cur generibus non insint? quandoquidẽ uires, quæ rationis expertes sunt, irã dico, cupiditatẽq;, & sensum, atq; animã, quæ rationis particeps est, simul in uno hominis corpore inesse conspiciantur. dicunt rursus. sint licet inter se cõtrariæ, nihil tamen absonum est, eadem in eodẽ genere actu inesse, quoniam non in corporeo subiecto, sed in eo, quod corporis expers est, existunt. genus. n. corpore uacat. nã in subiecto corporis experte aduersa inesse possunt. quod uero duo aduersa in subiecto corporeo simul inesse non possint, causa est, quod utrũq; uult esse subiecti particeps. Singulare corpus per sese ea quæ se inuicem perimunt, nõ admittit. at in ijs, quæ non corpora sunt, id nõ ualet, ꝓpterea quod natura aduersorũ omniũ in ijs habeat rationẽ ita, ut oculus, qui candoris, & nigroris rationes admittit. anima quoq; simul, & eodẽ tẽpore aduersorum, boni.s. & mali, frigidi, ac calidi rationẽ habet. una igitur est aduersorũ scientia. quare a rõne non alienũ uidetur, siquis dicat aduersas differentias generibus inesse. Similiter ẽt in abaco, atq; in eadẽ eius parte triangulũ, quadratũ, turbinem, & globosam figurã fingere simul non possumus, quoniam inter se confunderentur figuræ omnes, cũ in re corporata essent collocatæ. at in anima hæc omnia habemus, & ea non

confusa.ex quo fit,ut ea ēt distincte ꝓponamus. & primā secundamq;,ac tertiā speculationē demonstremus.secus uero de turbine,triangulo,& quadrato,ut diximus.ita fit,ut in ijs,quæ concreta,& corporata non sunt, aduersa re ipsa insint,alia præterea ratione ꝓbatur. Si differentiæ generibus potestate insunt,quid est,quod illas cū formis actu cōponit & inserit.omne,quod potestate est,a quodā quod tum actu est,ad actū traducitur.aqua frigida cū potestate calida sit, actu fit calida ab igne,qui tū calidus est.& puerulus potestate grāmaticus,redditur grāmaticus ab eo, qui tū est grāmatices peritus.si igitur potestate esse possunt in generibus differentiæ,si ad actū traducantur,aliquo quodam,quod actu differentias habeat indigebunt:sed nihil aliud in ijs est, potestate igitur in generibus non erunt differentiæ.rursus sic ꝓbant.Omne,quod esse potest, imperfectum est, quod uero actu est,perfectū est:si itaq; species actu differentias habēt, & genera potestate,ultimæ species erūt omnibus perfectiores,& digniores,prima aūt genera oībus imperfectiora, atq; indigniora.id quod a uero sensu maxime abhorret.sequeretur.n.effectas res suis causis esse & perfectiores, & prestabiliores.oportet igitur differentias in generibus actione inesse.est ne igitur ob eā causam Peripateticorū ratio,atq; omnino explodenda sententia?id equidē ne unq; quidē censuerim:ꝓpterea quod cū triplex genus sit, de eo genere, quod ante multa esse diximus,Platonici loquebantur, in quo differentiæ actu sunt,omniumq; rationes re ipsa inesse possunt: Peripatetici uero de eo, quod in multis est, uerba faciunt. Naturā ab uniuersis ad singulas res proficisci, singulasq; in uniuersis potestate cohærere sciendū est.Semen si in concipientem,cōprehendentemq; naturā inciderit,primū carunculā quandā in matrice finget & efficiet, ut medici inquiūt, quæ sane caro corpus erit,ac corpus uniuerse sumptū. hoc tamen ut corpus,re ipsa est:ut animatū,potestate. quia nec dū animatū actu est.ubi uero aletur,augebiturq;,animabitur,ac tunc animatū uere dicetur,& potestate animal. non enim adhuc sentit,& mouetur,quæ cū nactum sit, actu animal erit,potestate particeps rationis. cum uero auditionis, ac rationis particeps fuerit,actione animal ratiōis particeps erit,potestate grāmaticum.differentias igitur inesse potestate in generibus, quæ in multis sunt,uidemus.simul ēt patet physicos hoc mō recte dicere.ex quo conficitur,ut cū Porphyrius librū hunc nō ad Platonicā, sed Aristotelicā doctrinā utilē scribere uellet,ꝓipatetica solutione usus sit. Sed cum supra diceremus quinq; uoces corpore uacare,neq; id probatū adhuc sit,restat ut id rationibus affirmemus. Corpus,ut hinc initium sumam, nunq; in maiori æque,ac in minori consideratur,uelut in elephante,& formica: at quinq; uoces pari ratione & in magnis, & in paruis considerantur.Deinde omne corpus corpori adiunctum accessionem affert ei,quod additamentū capit:sed genus & species,ac reliquæ uoces ad Socratem additæ nihil amplificant, nec ullā ei accessionē faciunt. præterea nunq; idem corpus in eodē tēpore in multis uidebitur,licet simile uideatur,idem tamen non erit, ut in Platonis crure os elephantis esse uidebitur, non tamē idem erit cū illo,quod Orestes habebat:at genus, & species eodē tempore in multis considerantur.Tum corpora diuisa nunq; speciem,& eandē quantitatē seruant.stater.n.nūmus in multas partes diuisus unā formam,unamq; stateris quantitatē non seruabit:genera uero & formæ eandem formā & quantitatē seruant si in Socratem, & cæteros distribuantur.Aliter etiam demonstrari potest. Omne corpus ex materia,speciesq; cōponitur, genus & species eo mō non fiunt, nunq;.n.species ex specie cōponetur, igitur quinque uoces corporis expertes sunt.Omnia iam percepimus. id quod sequitur,per se apertū est, tamen nihilominus legēdum esse existimamus, ut si in obscuri quippiam incideri mus,a nobis declaratū sit. { Animal nihil horum est }.i.expers,quippiam.n.tale subaudiendum est.Si.n.animal particeps non esset eius,quod rationis particeps est, & mortale, unde has differentias species habeat;nec uero omnes contrarias habet,quoniam res concurrerent contrariē. { Vt arbitrantur } quoniam Porphyrius Platonicus, ea dicebat, quæ sibi recta non uidebantur, sed, inquit, ut Peripatetici putarunt.illi.n. naturaliter loquūtur, atq; ita recte sunt opinati,uniuersas.s.res singulis priores esse,& eo pacto ad actū traduci { eam hoc quoq; modo definiunt } perfectā differentiæ descriptionem ex earum uocum diuisione sumptā tradit.ita enim erat,uocum aliæ significant,aliæ non.

ETENIM *res omnes e materia,& forma, uel ex ijs, quæ materiæ,et formæ proportione dicūtur,sunt conflata.nam ut statua ex ęris materia, et ex figura tanquā ex forma efficitur: sic homo cōmunis,quiq; species est,ex genere,quod materiæ rationem habet,& ex differentia,quæ formę ratione quadam respondet,conficitur.ex quibus totum quiddam quod efficitur, animal rationis particeps, mortale, homo perinde est,atque illic statua.*

Reddit nunc rationem,quanā de causa genus in quęstione,qua quid res sit,indagatur,& differentia in ea, qua qualis sit,dicatur.Res omnes inquit uel proprie ex materia speciesq; constant,uel ex ijs,quæ materiæ,& speciei ratione dicuntur.Omnibus igitur naturalibus rebus res quædam subiecta est,quam proprie materiē uocant turpem & informē: forma uero proprie est,quæ suo ornatu materiam, quodq; ex ea fit,ornat.atq; ita propria materia, & propria forma in rebus naturalibus spectatur. in artificiosis aūt quædam proportio est materiæ,& formæ:ut cum ex ære fiat statua, æs materia dicatur non proprie illud quidē,sed promiscue,et ꝓportione quadam.æs.n.non est forma uacans:sed ꝓpterea quod artifici substratum est,statuæq; formā accepit, tanq; proprie materia,ea de causa materia dicitur. figura itē formæ proportionem habet,quandoquidem æs imprimit. nā cum naturalibus rebus una quędam materia tributa sit, ob id omnes reciprocantur.neq;.n.omnia uicissim retro cōmearent,si non una quædam omnibusq; cōmunis materia subiecta esset.ænea quidē uasa mutari ita possunt, ut ex lebete statua efficiatur at quibus eadē materia non est,inter se cōmutari non queunt.ex lebete.n.nunq; abacus fiet.atqui ex terra aqua,ex aqua oritur aer, & ex aere æther:deinde retrorsum uicissim ex æthere aer,& ex aere aqua,ex aqua terra infima.id quod fit,quoniam materiem habent eandem, quod.n.frigus,humoremq; suscipit,aqua fit,quod siccitatē, & calorem,æther:ita quoq; reliquæ duæ naturæ,ex quibus omnia constant. omnes igitur naturales res, uelut homo, equus,& cætera generis eiusdem ex materia proprie,& forma constant.ea uero,quæ arte constructa sunt ex ijs conflantur,quæ eandē habēt cū materia ꝓportionē.atq; ex ijs, quæ figurā habent formę respondent.genus igtiur materię, & differētia formæ rōne quadā respondet.Nā ut in substantia nihil inter se differt,ueluti materia,sicut ænea uasa,differentia tamen in figura fit:sic quoq; in genere, quia homo, equus,canis animātes sunt,nihil differunt illi quidē, sed propter differentias magnopere distant. Si rationis particeps, mortaleq; ad animal additū sit,fiet hō:si rationis expers, & mortale,equus.quare genus materiæ,& differentia formæ cōparatur.cū igitur materia unicuiq; naturam, forma uero qualitatē tribuat,meritissimo genus in quęstione,qua quid sicque sit exqritur,ut materiæ cōparatū dicitur:dria aūt,utpote quæ formæ similis esse comperiatur, in qua rei qualitas indagatur. { communis } idest uniuersi homines. { quique species est } idest homines singuli.

EAM *hoc quoque modo definiunt,Differentia est,quę suapte quadā natura separat ea,quę sunt sub eodem genere cōstituta.nam rationis particeps,*

& rationis

& rationis expers hominē,& equum,qui sub idē genus subiecti sunt,inter se distinguit. Demum ita describunt,Differentia est,qua unumquodq; differt,ac discernitur.homo enim,& equus genere inter se nō differunt,quoniam & nos, & equi animalia sumus: sed cum rationis particeps adiunctum fuit,nos ab illis distinxit.sumus item nos,& angeli rationis participes,sed mortale interiectum nos ab illis disiūxit.

Rationis particeps,& mortale cum accedunt,hominem ab equo seiungunt.

QVI *uero differentię rationes exquisitius colligunt,eamq; ad uiuum resecant,nō quoduis eorum, quæ separant ea,quæ eodem genere continentur,differentiā esse dixerunt:sed quod ad rem, eiusq; notionē,qd sit,explicandā ualeat,quodq; rei pars existat.*

Non,inquit,quiduis eorū,quæ separant omnia,quæ subiecta sunt sub idē genus,in differentiarū numero habetur ab ijs,qui differentiæ rationē subtilius perspiciūt,& accuratius persequuntur,quandoquidē nec cōmunis,nec ꝓpria:ut stare,sedere,ac repandum esse, sed maxime propria differētia separat,ut rationis,atq; intelligentiæ particeps, quæ hominem efficit.Soli.n.homini attributum est.in Deum aūt, utpote qui omni intelligentia præstet, non cadit, multo etiam minus in bruta,quibus id natura insitū non est.hō præterea non alicuius scientiæ,ueluti grāmaticæ tātum capax est,sed omnium. { quid sit. } hoc est,quod ad eius uim, & naturā definiendā pertineat.nā hæc dictio,Quid, apud Aristotelē definitionē significat,non secus,quā apud grammaticos ira iracūdiā: propterea quod definitio, quid quæq; res sit,explicat.quod igitur definitionis pars est,illud est,quod rē distinguit,rationis.n.& intelligētię participē esse,definitionis pars est.quæ differentia hominē a cæteris animantibus disiungit.

NON *enim aptum esse ad nauigandum,hominis differentia est,licet sit hominis proprium. nā si dixerimus animantium alios ad nauigādum aptos esse,alios non esse,hominem quidem ab aliis distinguemus,aptum tamen ad nauigandum esse, neq; hominis naturam absoluet,neq; eius pars erit,sed habilitas quædam,cum earum differentiarum numero non habeatur,quæ speciem procreant.Quapropter formarum effectrices differentiæ sunt, quæ aliam speciem efficiunt, quæque ad rei naturam aperiendam assumuntur.quare dē his satis.*

Ad nauigandū,inquit, non natandū, aut ut super aquis feratur,siquidē hac ratione bruta,inanimaq; ad nauigandū apta essent,sed nauigare intelligendū est hoc loco,nauē gubernare,quod est hominis propriū: homo tamen non efficitur,aut formatur ob nauis gubernandæ facultatē,quoniam eo pacto ij qui naues non gubernarent, homines nō essent.

DE PROPRIO.

PROprium diuidunt in partes quatuor. *primum dicunt esse proprium, quod uni soli,neq; toti speciei cōuenit,ut homini mederi,uel terram metiri:deinde quod toti,sed nō soli, ut homini bipedem esse:tum quod soli speciei, totiq;, & interdū inest,ut homini cuicunq; canescere in senectute: postremo in quod hæc concurrunt omnia, quod in sola,totaq; specie,et semper inest,ut in homine ridendi facultas,qui etsi non semper ridet, ad risum tamen aptus dicitur.idque non quod semper rideat,sed quod semper sit ad risum natus. id quod ei proinde innatum est,utiequo habilitas ad hinnitum. hæcque quoniam uicissim retro commeant,uere propria appellantur.si.n.equus sit,ad hinnitū quoq; aptus existet:et siqd ad hinitū aptū sit,equus itidē erit.*

Cum de differētia finē habuerit oratio mea, restat ut de ꝓprio differat:atq; ita,nō modo ordinē nō inuertemus, sed ēt seruabimus diligenter:propterea quod cū de ijs,quæ substantiæ sunt,disputatū sit,sequitur necessario, ut de illis loquamur,quæ rerū naturæ aduenunt. atq; a proprio initiū sumemus,quia intermedium quiddam sit. nam quia maxime ꝓpriū soli,totiq;,ac semper speciei conuenit,substantiæ particeps est:siquidē ea, quæ substantiæ sunt consortia,in omnibus,quibus conueniunt,semper intelliguntur.accidētibus porro cōparatur,quod non secus, ac illa a subiecta re cogitatione diuellitur.in eadē præterea docendi forma perseuerat,quam usq; ante hac seruauit.nā prius quam dicat de quo proprio philosophi loquantur, eius significationes enumerat.Proprium igitur diuidit quadripartito, atq; ait, proprium uel uni soli speciei, uel non soli inest si soli,uel i tota, uel non tota intelligitur: si itē non soli,uel toti, uel non toti speciei,uel semper,uel non semper conuenit. hæcq; diuisio est.primo autem ꝓpriū est,quod in una sola specie, & non tota reperitur,ut in homine medicinam facere, uel philosophi,aut astronomi, geometræue, aut alterius cuiusq; sungi munere:deinde quod toti speciei, etsi non soli conuenit, ut homini bipedem esse:omni.n.homini conuenit,ut bipes sit, non tamen soli,quoniā id ē est uolucribus attributum: tum quod toti,soliq;,at non semper,sed aliquando,ut homini in senectute canescere:soli.n.omniq; conuenit,sed hō canos in senectute tantum,nō semper emittit.postremo in quod hęc omnia concurrunt,& conueniunt,quod in sola,totaq; specie semper intelligitur,ut in homine ridēdi facultas, & equo aptum esse ad hinniendū,caniq; ad latrandum. horū autem unumquodq; re ipsa non est,sed ptāte. nō.n. quia homo risui aptus est,& equus hinnitui, ridens est, uel hinniens, sed quia huic ad ridendū,illi ad hinniendū suapte est natura cōparatū. Vere autem,& maxime propriū est,quod soli,& toti speciei,ac semper conuenit.quare Porphyrius reliquas significationes omittens, omninoq; cōmunius propriū accipiens,in quatuor diuisit. cum itaq; tres repugnantiæ sint, ex quibus proprij significationes accipiuntur,ijs inter se coniugatis multæ relationes fiunt,ex quibus nonnullæ constant, nonnullæ non constant,ut picturæ exēplo clarum fecimus. cū diceret,innatū,potestatē,& facultatem hominibus insitā significauit,non actionem.nā etsi semper non ridemus,aptū tamen ad ridendū sumus,quippe qui ridendi facultatem sic habeamus,ut ridere semper possimus,cū prēsertim semper aptū animū habeamus ad risum.nō tamē semper ridemus, aliud quippe est ridere,aliud ad ridendum aptum esse: atq; aliud est hinnire,& aliud habere hinniendi facultatem.

DE ACCIDENTE.

ACCIdens est,*quod adest,& abest sine interitu rei,ad quam annititur,quod bipartito distribuitur,alterum, quod separari potest,alterum,quod non potest.ac dormire quidem separari potest,nigror uero a coruo,& æthiope auel*

li non poſeſt: tamen & coruus albus, & æthiops intelligi poteſt, ſi colorem mutet, resque ſubiecta incolumis remanebit.

In iis, quæ ad doctrinã pertinent, accidens extremum locũ nactũ eſt. ac ꝓterea reſtat, ut de illo diſſeramus. in quo primũ non ignorandũ puto, Porphyriũ ſolitã regulã nõ ſeruaſſe. nã in reliquis uocibus explanãdis cũ prius illarũ ſignificationes enumeraſſet, de qua poſtea philoſophis habenda rõ eſſet, indicabat. qua ſane regula nũc uſus nõ eſt, ſed multis accidentis ſignificationibus ſibi ꝓpoſitis, cepit de prima primũ diſputare, id qd iure optimo factũ puto. habebat. n. exploratũ nullã accidentis ſignãtionẽ eẽ, de qua philoſophi non diſſererent. Accidens aũt adeſſe, & abeſſe ſine interitu eius rei, in qua ſitũ eſt, rõnibus firmabo. Accidentia corpora non ſunt, nã ſi corpora eſſent, corporibus adiuncta augerent, & ablata minuerent: ſed neq; addita amplificant, neq; remota diminuunt, corpora igitur non ſunt. Præterea ſi corpora eſſent, unus locus multorũ corporũ eſſet capax, quod fieri nequit. nã in pomo eſt dulcedo, ac color, odoriſq; ſuauitas, quæ ſi corpora eſſent, unũ non haberent locũ, fieri id quidẽ nullo mõ poſſet, cũ corpus aliud corpus nõ penetret. ea inſuper accidentia, quæ a ſubiecta re ſegregari poſſunt, ſeu aduenianꝫ, ſeu recedant, ſubiecta illa res incolumis manet. ſiquidẽ ſedere, ſtare, refrigerari, calefieri adſunt, abſuntq;, neq; rẽ, in qua inhærent, interimunt. quid eã ne ob cãm ea, quæ auelli a ſubiecta re nõ queunt, ut naſi aduncitas, & nigror, qui in coruo eſt, abſunt ſine rei, in qua ſita ſunt, interitu? hæc nos ſeparari cogitatione dicimus poſſe, actione autẽ, & reipſa non poſſe. nã ſi uel repandus, uel directus, aut retortus naſus intelligatur, naſus nihilominus erit. Ex accidentis ꝓterea definitione dubitationes quędã oriuntur. aiũt. n. nõnulli, ut paulo ante nos quoq; dicebamus, traditã definitionẽ, adeſſe inq;, & abeſſe, oĩbus accidentibus non cõuenire, ſed iis tantũ, quæ ſeparãtur. nigrorẽ. n. in æthiope, et coruo ſine ſubiectæ rei interitu & adeſſe, & abeſſe non poſſe. quibus reſpondemus, etſi reipſa non poſſit abeſſe, cogitatione tũ æthiops, & coruus erunt albi. at aĩal ab hoĩe ne cogitatione quidẽ ſeparari poterit, qm̃ niſi una hominẽ, aĩalq; intelligemus, hominẽ ipſum perdemus: coruũ uero æthiopẽq; nigros non eſſe cogitantes nihil ab eorũ natura detrahemus. auferat quiſpiam, auellatq; a coruo plumas, nihilo tũ minus coruus erit. æthiopẽ ẽt ſiquis cogitarit albũ eſſe, hominẽ tũ remanſurũ nemo ignorat. ea igitur, quæ nequeũt ſeparari, etſi actu non abſint, cogitatione tũ abeſſe poſſunt. In hac ẽt definitione quærũt, quomõ adeſſe, & abeſſe quippiã præter ſubiectæ rei interitũ dicatur, cũ febris animal, quod in febrim incidit, corrũpat. iis ita reſpondemus, non mõ de febri dubitandũ eſſe, ſed ẽt de frigore ĩmoderato, ſiccitateq; uehementi, & humore: qm̃ hæc oĩa cũ aduenĩunt, aĩali interitum afferunt. dicimus igitur in iis ſic fieri, quẽadmodũ in fidibus contentis, & incontentis concentus ſeruari poteſt, neq; ſubiecta res corrumpitur. nam ſi calor, aut frigus immoderatum, aut aliud quicquam ſuperuacaneũ aduenerit, corporis conuenientiã, cõcinnitatẽq; in aĩali peruertet, ſubiecta tũ res, corpus uidelicet ſeruabitur. quod uero calefiat, & refrigeretur, non omnino animal, ſed corpus eſt: ex contrarijs. n. calore, frigore, ſiccitate, atq; humore eſt concretũ. Etenim (ut in prima pagina libri, qui eſt de humana natura, ſcriptũ his ipſis uerbis reliquit Hippocrates uir & arte, & facundia inſignis) ſi hõ una re conſtaret, nullo unq; morbi genere afficeretur. nã ſi unũ exiſteret, nihil quicq; eẽt, quod ei dolorẽ inureret, ſicq; afflictaretur. una quoq; neceſſario eſſet adhibenda curatio. nunc uero cũ altera qualitatũ alteri dominetur, & inter ſe magno amicitiæ uinculo teneantur, non mõ ex prædictis qualitatibus inter ſe contrarijs aĩalis corpus cõponetur, ſed ex ſubiecto ẽt quodã triplici mõ dimenſo ex ꝓpria rõne corporis, quod qualitate careat, in quo qualitas oĩs conſiſtat, at nulla qualitas ꝓprio ſubiecto repugnat, neq; id in quo eſt, corrũpit. nã ſi ſubiectũ corrũperet, ſeipſam una perimeret: interẽpto autem eo, in quo uitã habet, ipſa quoq; interimat. eſt omnino neceſſe, cũ per ſeſe cohærere nõ poſſit: uerũ nihil eſt, quod ſibimet interitũ parare ſtudeat. qualitas. n. qualitati, & non corpori ſubiecto repugnat. quare fieri non põt ut febris, aut alia quæuis qualitas rẽ, cui inhæret, corrũpat. ſi quidẽ omnia in rerũ natura eſſe deſiderãt. cũ igitur ex iis cõtrarijs, ex quibus corpus cõponitur, aliquod paulo nimiũ redundarit, totius corporis concinnitudinẽ peruertet. nã cum materiã quãdã qualitas expetat, ut incolumis in ea ſeruetur, repugnantẽ, ſibiq; aduerſam perdit, ut ea expulſa, & eiecta illius occupet locũ. nã uelut de iis, qui de cõmuni agro certant inter ſe, cũ feſtinat unuſquiſq; aduerſariũ reijcere, ipſeq; in agri poſſeſſionẽ poniſic de calore, frigoreq; de eadẽ ſubiecta re inter ſe pugnantibus dicere poſſumus. nã materia, in qua neutrũ horũ ſuperarit, in moderatione erit, atſi alterũ excedat, contrariũ a potentiori corruptũ propulſabitur, ſubiecta tũ res nihil patietur. quinẽt a ſuperante qualitate non perdetur. cõcinnitas igitur, uel earũ qualitatũ, quę in corpore ſunt, tẽperatio a febri peruertetur, ipſumq; corpus ueluti qualitatibus ipſis ſubiectũ eſſet, non perimetur. Poſſet quiſpiã nobis ex dictis obĩjcere, corpus abſolute febri non eſſe ſubiectũ, ſed animãtis corpus, quod eſt ex illis qualitatibus cõpactũ, quod cũ febris, nimiũue frigus, aut aliud huiuĩmodi acceſſerit, cõrrũpetur. non. n. quiuis ĩmoderatus calor febris eſt, ut manifeſto apparet in ferro calefacto, & igni, ſed calor, qui animantibus inhæret. quorũ corpus ſi perdatur, febris quoq;, utpote quæ in illo ſita ſit, interimetur. hunc nodũ nullo negotio nos diſſoluemus. Mutatio quadripartito diſtribuitur, unũ. n. genus ad ſubſtantiã pertinet, alterũ quãtitatis eſt, tertiũ in qualitate uerſatur, quartũ oĩa locorũ ſpatia cõprehendit. & primũ quidẽ genus conſtituit generatio ſimplex, et interitus. eſt. n. generatio ex eo, quod nõ eſt, in id quod eſt mutatio: interitus aũt ex eo, quod eſt, ad id, quod non eſt: ſecundũ accretio, & diminutio, tertiũ alteratio, candor itẽ, & tepor, & quæcunq; mutationes ex aliis qualitatibus fiunt. quartũ ea, quã Græci φορὰν uocant, nos lationẽ, loci inq; mutationẽ appellamus. ſi igitur ortus a ſubſtantia procedens id, quod non eſt, efficit, ut ſit, interitus uero contra, id quod eſt, nullũ facit, & mutatio in ſubſtantia fit, ſi febris ſubiectũ corpus interimet, non erit accidens, ſed ſubſtãtiæ mutatio, quã interitũ uocant, qm̃ ortus, & interitus immutationes non ſunt, etſi abſq; imutatione fieri non queant. cũ igitur calor, & frigus ex tã tẽperata immutatione fiant, ut cõcinnitatẽ animalis non corrũpant, ea qualitas accidens erit, quæ ſine interitu eius rei, cui inhæret, abeſſe poterit, cũ uero ex uehementiori ita, ut conformationis, ac moderationis tẽperationẽ ĩmutẽt, mutatio non dicenda erit alteratio, nec temeraria, & fortuita, ſed ſubſtantiæ ipſius cõmutatio. omnis igitur febris non corrũpit, ſed intẽperata, quæ accidens non eſt illa quidẽ, ſed mutatio eius, quod nihil eſt, in id quod ſit. Eſt præterea quiddã, quod dubiũ, cõtrouerſumq; eſt, ac plenũ diſſenſionis inter multos. aiunt. n. caluitiũ id, quod ei ſubiectũ eſt crines dico, corrũpere, qua in re explicãda ſciendũ tantũmodo eſt, caluitio non capillos ſubijci, ſed caput, cui ab eo interitus nõ affertur. { A coruo, & æthiope } hęc non niſi magna de cauſa dicta ſunt. qm̃ multa nigra poſſunt dealbari. ſed quod ipſe dixit, auelli non poſſe, cogitatione ſeparari poterit. uerum maxime proprie differentiæ ne cogitatione quidem amouentur, cum hominem remoto rationis participe intelligere non poſſimus. homo enim non eſſet, ac neq; etiam angelus eſſet, ſi immortale ab eo auferretur. angelus enim eſſe deſineret.

HAC *quoq; definitione illud explicant. Accidens eſt, quod in eadẽ re & eſſe, & nõ eſſe poteſt. tũ quod nec genus eſt, nec differẽtia, nec ſpẽs, nec proprium, & ſemper in re ſubiecta annititur. Explicatis his, de quibus diſſerere mihi propoſitũ erat, quid videlicet genus eſſet, quid differentia, quid ſpecies, propriumq;, & accidens. quid cõmune, quidq; proprium habeant inter ſe, deinceps perſequar.*

Tradit accidentis deſcriptionem longe diligẽtius, quam prius. multo enim melius hæc uerba, in eadem re & eſſe, & nõ eſſe, accidentibus, quæ ſeparari nõ poſſunt, conueniunt, quam adeſſe, & abeſſe { Tum, quod nec genus eſt } Hæc accidentis deſcriptio unicuiq; reliquarũ quatuor uocum peculiariũ amotionem attribuit etiã poterat. eſt enim accidẽs, inquit, quod neq; genus eſt, neq; ſpecies, neq; differentia, neq; proprium, ſemperq; in ſubiecta re inhæret. idem porro de cęteris diceret quiſpiam, ac primũ de genere, Genus eſt, quod nec differentia eſt, nec proprium, nec accidens, ac ſemper in ſubiecta re cõſiſtit. & de omnibus eodẽ modo. quas ita non definiuit, quoniã uoces, quę deinceps ſequebantur, nondum cognitæ nobis erant, nũc uero omnibus declaratis hanc merito accidẽti tribuit definitionem. Præterea cũ aliarum uocũ ademptio non ſolũ accidens inferat, ſed etiam hippocentaurum, & chimæram, res quæ nunquam eſſe potuerunt, addit, & ſemper in ſubiecta re inhærer, quibus uerbis accidens ab iis, quę nunquã omnino fuerunt, quæ nõ conſtant, ſed ſolaui cogitatione cõprehendũtur, ſeparauit. ſed quoniam quid accidens eſſet nondum explanauerat, deſcriptionem a negatione ſumpſit hoc modo, Accidẽs eſt, quod nec genus eſt, nec differentia, nec ſpecies, nec proprium: explicat poſtea quid ſit, & ait, & ſemper in re ſubiecta inhæret.

DE COMMVNITATIBVS & differentijs quinq; uocum.

COMMVNE *quidem omnũ eſt, quẽadmodũ iam dixi, vt de multis dicantur, ſed ita, vt genus ac differẽtia de formis, et indiuiduis, quę eis ſubiecta ſunt, enunciẽtur: ſpecies vero de ſuis indiuiduis: propriũ de ſpecie, cuius proprium ſit, tũ etiam de indiuiduis, quę ſpeciei ſint tributa. accidens & de formis, & de indiuiduis. animal enim de equo, & boue, quæ ſpecies ſunt, & de hoc equo, & de hoc boue, quæ ſunt indiuidua, dicitur. expers vero rationis & de equo, & boue, & de ſingulis dicitur: ſed ſpẽs, vt homo, de ſingulis tantũ hominibus: propriũ autem de ſpecie, cuius eſt propriũ, nec nõ de indiuiduis ſub eadem ſpecie cõſtitutis, velut habilitas ridẽdi & de homine, & de ſingulis hominibus enunciatur: nigror uero de ſpecie coruorũ, et de coruis ſingulis dicitur, propterea quod accidẽs eſt, quod auelli nõ poteſt: moueri quoq; quod ſeparabile accidens eſt, de homine, deq; equo dicitur, ac de indiuiduis quidẽ primo, tum etiam de his, a quibus indiuidua continentur.*

In omnibus rebus tria conſiderantur, ſubſtantia, conuenientia, & diſcrimen. Subſtantiam nunc uoco, nõ illam quidem, quæ accidentibus cõtraria eſt, ſed uniuſcuiuſq; rei naturam, ex quo cõficitur, ut res omnes eſſe dicantur. habent præterea conuenientiam, quoniã cum unũ omnium ſit principium, cuncta cõmunitatem quandam inter ſe habeant neceſſe eſt. inſuper quoniã ea, quę ſunt, multa reperiuntur eſſe, diſcrimen quoddã habere coguntur, ut multa ſint. nam ubi multitudo, ibi & diſcrimen eſt. In propoſitis igitur quinque uocibus uim, & naturam, cõmunitatemq;, ac differentiam quæramus oportet. uerũ de ſubſtãtia ſupra dixit: uocũ enim uim & naturã nobis aperuit: nunc de cõmunitatibus & differentijs diſſerit ita, ut in quibus differant, & conueniant, perquiſitius cõſcribat. Adoleſcentes uero, qui maiore ad uirturem indole, quã cæteri ſunt, quicq; excellenti ingenio doctrinæ ſeſe dediderunt, poſſunt hæc omnia ex prædictis edoceri: ſed quoniã liber hic ad imitationem alicuius ex ueteribus ſcriptus eſt, aut certe exceptus, ut ex plurimis, iiſq; antiquis præceptis, quę in eo traduntur, cognoſci poteſt, ipſemet philoſophus ea, quæ ſequunẽ, ex iis quæ ante dicta ſunt, elegit. prius autẽ quæ omnium cõmunia ſint, & referat, ut uniam quanq; uocẽ cæteris quatuor cõparantur in quibus cõtruunicent, in quibuſq; diſcordent, oſtẽdit. Sciendũ autem eſt, ſi ex differentijs quoquo modo ſubiectis diſcere uoluerimus, quæ cõplexionũ inter ſe diſcriminã conficiantur, hac rõne, & uia utendum nobis eſt. Numerus uno minor ſumendus eſt, deinde cũ eo multiplicandus, qui principio fuerat conſtitutus. tum numerus ille, qui factus ſit, bifariam diuidendus erit, dicendũq; tot oriri cõplexiones, ut hac exẽpli appoſitione clarũ fiet. Voces, quæ in præſentia inter ſe cõparantur, quinq; ſunt, accipito numerũ uno minorẽ, quatuor ſcilicet, cõponitq; quater quinq;, & uiginti fient: dimidia horũ pars eſt decẽ, totidemq; inter ſe e quinq; uocibus coniugationes fieri dices. accipimus autẽ numerum uno minorẽ, quoniam aliud alij, nõ idem eidem cõparatur. multiplicamus poſtea numeros inter ſe, quandoquidẽ mutuam uocum cõparationem, deinde differentiã inuęſtigamus. conſecti demũ numeri dimidiũ capimus, quoniam ex multiplicato bis eadẽ mutuo cõparari ſequeretur. una quæq; earũ quinq; cæteris quatuor cõparata multiplicat, exẽpli cauſa, genus reliquis quatuor, ſpecies generi, & reliquis tribus, & bis cuiuſque uocis euenĩet cõparatio, & differentia, quo numero cõfecto dimidium ſumimus { Ac de indiuiduis quidẽ primo, tum etiam de his, a quibus indiuidua cõtinentur } Præceptũ maxima referũ utilitate in iis Porphyrius tradit. dicit enim genera, & differẽtias de formis, deq; indiuiduis dici. animal quidem & homo dicitur, & Socrates. ſed ita, ut primũ de formis, ſecũdo uero propter formas de indiuiduis: ꝓpterea quod ſi homo animal eſt, Socrates itidem animal: cumq; homo rationis particeps ſit, Socrates quoq; rõnem habebit. Propria, & accidentia de formis & indiuiduis dicuntur, dicitur enim riſui aptus homo, & Socrates, albus homo, & Socrates. Sed primũ de indiuiduis, ſecũdo de formis. nõ. n. ꝓpterea quod uniuerſalis homo ad ridendũ aptus dicitur, uel albus, oĩs ſigillatim riſui aptos, albosue dicemus. uniuerſus. n. homo corporis expers eſt, neq; facultatis ridẽdi particeps eſt, uerũ ex eo, quod ſinguli homines ad riſum apti, uel albi ſint. Vniuerſa autem de iis, quę in multis, aut poſt multa ſunt, dicuntur.

DE GENERIS, ET DIFFERENTIÆ communitate.

GENERI *cũ differentia cõmunis eſt formarũ cõprehenſio. Differẽtia. n. etſi nõ oĩs, quas genus, formas tamẽ continet. nam rationis particeps quanq; nõ cõplectitur ea, quæ ratione uacant, ut animal, hominẽ tamen & angelũ, qui ſpẽs ſunt, cõtinet.*

Comparatis inter ſe quinq; uocibus, communitatibuſq;, ac differentijs illarũ explicatis, unamquanq; ſeparatim aſſumere uult, & cum reliquis quatuor conferre, atque indicare quanam ratione una uox cum multis conueniat, uel differat { Formarũ comprehẽſio } hinc collationem exorditur, ac primũ confert genus cum differentia, & quid hæc cõmune habeant, quidq; differens diligenter declarat.

Quæcunq; de genere, qua genus ſit, dicuntur, ea quoque de iis formis, quæ illi ſubiciuntur, dicentur.

quæq; de differentia, quia differētia sit, omnia etiam de illa specie, quam efficit differentia, dicuntur. quoniam enim animal genus est, substantia, quodq; animatum est, et sensus particeps de eo, quasi genere dicentur. quæ etiam de formis, quæ animali subiectæ sunt, ad indiuidua vsq; enunciabuntur. ac quia particeps rationis differentia est, de eo, ut differentia, ratione utens efferetur, idq; quod ratione utitur non solum de eo, quod particeps rationis est, sed de formis etiam, quæ a rationis participe continentur.

Quæ dicuntur de animali, ea etiā de formis animalis, atq; indiuiduis enunciantur, eadē quoq; modo fit in differentia. An propterea quod genus de animali dicitur (dicimus.n. animal genus esse) de formis etiā, & indiuiduis dicetur? id si ita est, necessitas cogit, hoiem, & Socratem genus dicere, quod falsum est, cumq; genus duarū syllabarum uox sit, ita & hominem dicere necesse erit. Dicemus igitur Porphyriū ea de causa generatim, quia genus sit, adiecisse, hoc est, quia res sit, non autem quia relationem habeat, genus.n. duabusq; e syllabis constans, & huius generis permulta animalis affectionem declarant, quęcunq; igitur de animali, quia animal sit (hoc enim ipsum ut genus dici patet) eadē semper de formis, indiuiduisq; dicuntur. genus quidē de animali, non quia animal sit, sed quia relationē declaret, enunciatur. Animal non modo hominis, equi, & reliquorū genus appellatur uerum & color genus candoris est, & nigroris, necnon omniū reliquorū. quod in aliis quoq; summis generibus haud secus inuenietur. quo fit, ut genus de aīali, non ut animali, sed quod affectionē quandam eorū, quæ sub ipso sunt, accipiat, dicatur. quod in causa est, ut de formis, deq; indiuiduis nō dicatur. habere quoq; eandem de differentia rationem debemus. quæcunq; enim de differentia tanquam differentia, & non relationem indicantia, omnia etiā de formis omnibus, quæ differentiæ subiectæ sunt, deq; indiuiduis dicuntur.

Illud præterea cōmune illorum est, quod genere, differentiisq; sublatis, ea, quæ illis subiecta sunt, nusquam manent. ut enim si animal tolleretur, nec equus, nec homo superesset: ita si nihil rationis particeps sit, animal ratione utens constare non poterit.

Duæ regulæ eorum sunt, quæ priora censentur, tollere, & non tolli, inferreq;, & non inferri, quas nunc generi, differentiæq; communes ascribit.

DE GENERIS, ET DIFFERENTIÆ DISCRIMINE.

PRoprium generis est, de pluribus dici, quā differentia, species, propriū, et accidēs dicantur. nam animal de homine, equo, aue, & angue dicitur: quadrupes uero de ijs tantum, quæ quatuor habent pedes, homoq; de solis indiuiduis. quod ad hinniendum aptum est, de solo equo, & singulis, eodemq; modo accidens de paucioribus enunciatur.

Cum exposuerit, quam similitudinem inter se habeant genus & differentia, ad declarandum nunc eorum discrimen aggreditur. hic dupliciter, & bipartito sumere differentias oportet (nam bifariam capi, ac considerari differentias diximus) uel ut efficiunt, & absoluunt speciem, uel ut genus in partes secant.

Eas sumere differentias oportet, quibus genus diducitur in partes, non quæ generis naturam perficiunt, sed quæ dispertiunt.

Sumendæ, inquit, sunt differētiæ, quibus genera in partes diuiduntur, nō quæ generis uim, naturamq; cōplent, quandoquidē illæ generū, non quia genera sint, sed quatenus species, eiunt differentiæ. oportet inquam differētias, quæ diuidunt, accipere, quæ generis sunt. animal enim magis, quam hæ patet. cū tamen minus serpat, quam differētiæ, quæ perficiunt. nam quod supra dixit, accidens de paucioribus dici, absurdum uidetur, cū præsertim accidēs de pluribus, quam genus dici uideatur, id enim, quod nigrum est (ut hoc exemplo utar) non tantum animantibus, uerum etiam inanimatis conuenit, quanam igitur ratione de paucioribus? hunc nodum ita dissoluemus. Siquid sit sub eodem genere constitutum, ut accidens in animalibus, angustius serpet, quam animal. id nanq;, quod nigrum est, omnibus animalibus nō est attributum. & quod in plantis est, planta minus est.

Genus item ui sua differentiam cōtinet, quoniam animaliū aliud rationis particeps, expers aliud. differentiæ autem non continent genera. deinde genera priora sunt differētiis, quæ sunt eis subiectæ. quocirca si tollantur, differētias secum adiment. at illæ sublatæ genera nō tollunt. sublato enim animali, rationis compos, & expers auferuntur, at genera a differentiis nō tolluntur. nam etsi tollerētur omnes, natura tamen animata, sentiens, quod animal est, intelligeretur. genus pręterea cum rei natura quæritur, differētia, cum qualitas, respōdetur, ut supra dixi.

Differentias in generibus facultate priores esse, quā species, quæ sub illis sunt, supra diximus, Peripateticos imitati.

Præterea genus in unaquaq; specie unum est, ut animal in homine, differētiæ uero multæ. ut quot rationis cōpos, mortiq; obnoxium, & mentis particeps est. quibus homo distat a cęteris animantibus.

Hæc est altera generis, & differētiæ uarietas. genus enim in unaquaq; specie unum est, differentiæ autem multæ.

Demum genus materiæ persimile est, formæ autem differentia.

Genus, quod in multis est, præsertim naturale, materiæ simile est, & differentia formæ.

Sed cū multa sint, quæ generis, et differētiæ propria, ac cōmunia sunt, hęc tamen dixisse sufficiat.

Alia his esse propria ac cōmunia dicit, tamen ait hęc esse satis multa. cōmunis enim ijs est substantiæ impartitio, quoniam ut genus conficit substantiā, ita etiam differētia. commune præterea habent, ut eadē ratione, & definitione dicantur. nam ut genus de ijs, quæ sub se sunt, una ratione, ita etiā differentia dicitur. eorum item proprium est, ut genus, uelut animal, cū alio genere ad aliquid efficiendum, non coniungatur: differentiæ contra, ut connectantur, & aliquid efficiant. nam rationis particeps cū mortali, & mentis ac scientiæ capaci si coniungatur, hominem efficiet.

DE GENERIS, ET SPECIEI COMMUNITATE.

GEnus, & spēs cōmune habēt, ut de multis dicantur, ut iam diximus. Speciē sumi uolo, quę solū species est, nō etiam genus, ut spēs & genus idē existat. horū quoq; cōmune est, quod priora sunt ijs, de quibus dicuntur, & quod utrunq; est quidem totum.

Cum genus cum differentia cōpararit, dixeritq; quid cōmune habeant, quid propriū, ipsum genus hoc loco cū specie confert. quidq; cum specie cōmune habeat, palam facit. { quæ solum species est } hęc uerba maxima ratione adductus philosophus adiunxit. ne infimam, quæ de multis non dicitur, aut eam, quæ tum genus, tum species est, accipiemus. genus præterea inueniemus, quod etsi mediū sit, ut species tamen, non ut genus sumatur, ut generis, & speciei, & non utrorumq; generum fiat cōparatio. eam deinde cōmunitatem, ut de multis dicantur, ob eam causam præposuit, ut hæc illis, de quibus dicuntur, priora esse significaret.

QVID COMMVNE SIT GENERI CUM PROPRIO.

GEnus, & propriū cōmune habēt, spēs ut sequantur. nam ut siquid sit homo, idē animal sit, ita si quid sit homo, statim ad risum est natū. Genus etiam æque de formis dicitur, ac ppriū de indiuiduis suis. homo.n. & bos æque animātes sunt, & Anytus, & Melitus ęque apti ad ridēdum. Illud etiam cōmune est, ut genus una ratione de suis formis, & propriū de ijs, quorum proprium sit, dicatur.

Genus cum specie cōparauit, id ipsum nunc cū proprio confert. aliquid porro sequi dicit, cū maius necessario sequitur id, quod minus est, ut animal hominē. nam si homo est, animal quoq; est. uel cū æquale aliud æquale cōsequitur, ut hominē ridendi facultas. si homo sit, ridendi etiam facultas erit { Illud etiam cōmune est } Id causæ fuit, ut propriū in ijs, quæ substantiā participant, & ijs, quæ substantiæ aduentitia sunt, mediū habere locū dixerimus. propter tamē hanc cognationem ad ea quæ substantiæ sunt, propius accedit.

DE GENERIS, ET PROPRIJ DIFFERENTIA.

INter genus, et propriū interest, quod genus prius est, posterius propriū. primū.n. animal sit, differentijs deinde, et proprijs diuidatur oportet. Item genus de multis formis, propriū de una sola, cuius propriū est, dicitur. Propriū præterea cum de eo, cuius proprium est, dicitur, reciprocatur: genus uero de nullo uicissim dicitur. neq;.n. si quid sit animal, id cōtinuo sit homo, neq; si quid animal sit, cōtinuo ad ridēdum aptū sit. atqui si aliquid sit homo, mox ad risum aptū sit, idq; uicissim retro cōmeat. propriū etiā toti speciei, soliq; ac semper, cuius est proprium, inest. at genus etsi toti, & semper, cuius genus sit, ei tñ soli non inerit. si pręterea propria tollātur, nō una auferent genera, at generibus sublatis formæ, quarū sunt propria una tolluntur. ita fit, ut si spēs, quarū sunt propria, euertantur, ipsa quoq; propria simul corruant.

In quibus cōueniant cū reseruerit, in quibus discordent deinceps declarabit. prius dicitur nō tempore, sed natura. si propria tollantur, genera nō tollentur: at si genera deleanē, species ad nihilum omnes recident, quibus sublatis propria nusq; manent. generibus itaq; sublatis propria tolluntur, id quod fit, qm̄ species, quarum propria sunt, simul cū generibus adimūtur. homine.n. sublato ridēdi habilitas una perit, hocq; iure factū uidetur. nam si ablatis formis propria auferuntur, & generibus sublatis tolluntur & spēs, si genera adimantur, propria itidem euertentur, & ad mortē impellētur.

DE GENERIS, ET ACCIDENTIS CONUENIENTIA.

HOc maxime inter genus, & accidens, ut supra diximus, cōuenit, ut de multis dicantur. idq; siue in ijs accidētibus sit, quę separari possunt, siue quę non possunt. etenim moueri de multis dicitur, & id quod nigrum est, de coruis, Aethiopibusq;, & alijs nonnullis, quę inanimata sunt.

Generi cū accidente unicam tantum cōmunitatem attribuit, ut scilicet de multis dicantur. genus uero ab accidente plurimū differt, atq; eorū quæ maxime disiuncta sunt, uelut genus, & accidēs, difficile est ostendere cōmunitatem, utpote quæ nulla fere sit: at differentiā certe facile, quandoquidē quę plurimū distant, in multis sunt dissimilia, ita arduum est opus discrimen eorū afferre, quę proxima sunt, & quasi coniuncta, cōtra uero cognatio nobis in promptu est. ut siquis lupi, canis, equi, palumbiq;, ac columbę cōmunitatem dice-

re uoluerit, facile expedietur: si uero quid differant explicare tentarit, difficiliter faciet. nullo item negotio dicet, quid homo a formica differat: at in quibus conueniant, ægre, & difficulter. atq; ut summatim dicam, quæcunq; multum inter se absunt, parũ ad modum cõmunitatis habent, ac differẽtię plurimũ. contra quęcunq; parũ distant, proximaq; sibi ipsa sunt, paruum habent discrimen, magnamq; conueniẽtiam.

DE GENERIS, ET ACCIdentis differentia.

DIffert ab accidẽte genus, quod genus prius formis sit, accidẽtia uero formis posteriora. nã etsi accidẽs id, quod auelli nõ potest, statuitur, id tamen cui inhæret, accidente prius est. quę pręterea genus participant, æquam illius partem sumunt, quę accidens, nõ item. Accidentiũ enim cõmunio contentionem, & remissionem capit, at generum cõmunio id nequaquam fert: deinde accidentia in indiuiduis primo insident, genera, et species priora sunt indiuiduis substantiis ordine naturæ. Item genera de iis, quæ eis subiecta sunt, dicuntur in quæstione, qua natura: accidẽtia aũt, qua qualitas, aut cuiusuis rei modus inuestigatur. qualis. n. Aethiops sit interrogati, nigrũ esse respondebimus, aut quomodo Socrates sit affectus, ægrotare eum, aut bene ualere dicemus.

Genus quidem, & accidens inter se distant plurimum, & parua nimirum alteri cũ altero similitudo intercedit, discrimen uel maximum. quod effecit, ut Porphyrius unam tantum illorum cõmunitatem, uarietatesq; cõplures exponat {Contẽtionem & remissionem capit} homo. n. equusq;, atq; aliæ præterea species uno, & eodẽ modo animalis sunt participes, æque enim animantes sunt. at corpora non pari ratione cãdorem, uel nigrorem participant. quicquam enim magis, aut minus album dicitur.

Iam quid genus a reliquis quatuor differat, exposuimus. cętere autem omnes poterunt etiã a quatuor differre. quare cũ quinq; sint, & unaquęq; a cęteris quatuor differat, efficitur, ut quater quinq; ducta, uiginti differẽtias omnes cõficiant. sed alia nunc ineunda est ratio, quoniã semper deinceps enumerantur. et ex duobus una differẽtia delinquitur, quod ea iam sumpta sit, ex tribus duæ, ex quatuor tres, ex quinq; quatuor differẽtię colliguntur. nam ex quatuor, tribus, duabus, una, decẽ fiunt. genus enim quid a differentia, specie, proprio, atq; accidẽti differat, iam dictum est, ex hoc itaq; quatuor differẽtiæ nascuntur. Quid aũt differẽtia a genere distaret, tunc explicauimus, cũ quid genus ab ea distaret, exprimeremus. quo nunc a specie, proprio, atq; accidẽte discrepet, dicendum restat, ex quo differẽtię tres oriuntur. quid pręterea spẽs a dria differat, exposui, cũ quid differẽtia a spẽ interesset, exponerẽ. quid itẽ spẽs a genere differret, dixi, cũ quid genus a specie differret, dicerem. Reliquũ est, ut aperiamus, quid inter speciẽ, propriũ, & accidens intersit, ex quo duę nascuntur. deinde quid proprium ab accidẽte differat, nobis explicandum sumemus. quo enim pacto a specie, differentia, & genere distaret, supra dixi, cum mutuum illorũ discrimen explanarem. cũ igitur quatuor generis, differentiæ tria, speciei duo discrimina, atque unum proprij ab accidente in unum conferantur, ex omnibus decem fient. quorũ quidem quatuor, quibus genus ab alijs distinguebatur, iam demonstrauimus.

Hoc loco Porphyrius demonstrare uult, quot relationes fiant ex mutua uocum cõparatione. relationes inquit fiunt, non ut siquis uiginti accipiat, propterea quod unaquæq; uox bis reliquis comparetur, sed uiam quandam & rationem docet, de qua feci supra mentionem, qua quidẽ uia, quot comparationes ex mutua uocum propositarum collatione nascantur, reperiemus. ait enim, id quod nos quoq; paulo ante dicebamus, debere nos propositũ uocum numerũ per aliũ uno minorem multiplicare, numeriq; effecti dimidiam partem sumere, quod tot relationes oriantur. si uerbi causa quinq; per numerum uno minorem, quatuor uidelicet, multiplicemus, uiginti reddentur. id si in bina media diuidas, eorum alterum erit decem, & tot erunt huiusmodi quinq; uocũ inter sese relationes. quid uero causæ sit, cur hoc modo faciamus, in promptu est ratio. una enim quæq; uox reliquis cõparetur est omnino necesse. ac propterea quinquies quater ducimus, & uiginti omnes relationes fiunt, sed quoniã comparationes bis fiunt, dimidiũ tantummodo sumimus. quandoquidem si genus cæteris comparatur, cæteras quoq; cum differentia conferri perspicuum est, sicq; differẽtiam reliquis, genus ad differẽtiam bis accipitur. de reliquis eadem est habenda ratio. Alter modus tradi solet, ex quo quot relationes ex mutua cõparatione terminorum propositorũ oriantur, cognoscimus. Si aliqui termini sint, alijq; ad illos addantur, ex unoquoq; terminorũ totidem fient relationes, uerbi gratia quinq; sint propositi termini, primi non erit relatio: si alter apponatur, una oritur, quandoquidem terminus propositus unus erat. si alius adiungatur, duæ, quot scilicet propositi termini fuerant. omnes igitur relationes tres fiunt. Si alius terminus ijs accedat, relationes tres emanant, omnesq; sex omnino reddũtur. addito præterea illis termino quatuor relationes nascuntur. quare quinq; terminorum relationes decem fiunt. id quoque probatur hoc modo. Vnaquæq; ex quinq; uocibus cęteris quatuor comparãda est. genus itaq; cæteris comparatum quatuor relationes efficiet. Differentia uero generi comparabatur, cum ei compararetur genus, quod idem est, atque si generi cõpararetur differentia: at cæteris tribus comparata treis relationes faciet. fiunt itaq; septem. species præterea generi, differentiæq; comparata est, quando ei genus, differentiaq; comparabantur. reliquis itaque duabus cõparata duas relationes creat, ex quo nouem redduntur. proprium deinde generi, differentiæq;, ac speciei comparatum fuit, quando ea ipsi cõparabantur, accidẽtiq; comparatum facit unam relationem, quo fit, ut decem omnino fiant. Accidens nihil habet, qui cum conferatur, sed ipsum cæteris comparatum fuit, cum omnes cum eo conferrentur. omnes ergo relationes quatuor, treis, duas, unam oriri iam constat. generis quatuor, differentiæ tres, speciei duas, unam proprij, quæ omnes decem sunt. proprium amplius generi comparatum non fuit, quandoquidem id factũ est, cum genus cum eo coniungeretur. Superest ut ante oculos ponamus, quomodo a specie differat. eadem enim relatio est generis ad differentiam, quæ differentiæ ad genus. at genus non amplius differentiæ comparatur, sed cæteræ tantum uoces, quæ eam sequuntur.

DE SPECIEI ET DIFFERENTIAE Communitate, & discrimine.

DIFFErentiæ cum specie cõmune est, ut ęqua sit utriusq; cõmunio. nã singuli homines ęque participes sunt hominis, & eius, quod rationis particeps est. Illud ẽt cõmune est, ut nunq; seiungatur ab ijs, quæ ipsarũ partẽ capiunt. nã Socrates & semper homo est, et rõne pręditus. Differentiæ ꝓpriũ est, ut in quæstione, qua qualis res sit quęritur, dicatur, speciei uero, qua quid sit. nã etsi hõ aliqua affectus qualitate sumatur, non absolute qualis erit, sed quia differentiæ generi coniunctæ eum talem reddiderint. in multis itẽ formis differentia sępe spectatur, uelut quadrupes in uariis animãtibus, quæ specie differãt: at species in solis indiuiduis, quæ ei subiecta sunt, reperitur. Differentia itẽ prior est ea specie, quã ipsa creat. nã si id, quod rationis particeps, ẽ tollatur, homo statim tolletur. homine uero sublato id, quod rõnis est particeps nõ adimetur, cum angelus cõstet.

Ad communia, propriaq; differentiæ, ac speciei, reliquarumq; uocum declaranda aggreditur, atque ita paruũ hoc suum opusculum ad finẽ perducet. Differentię quidẽ, & speciei cõmunitates duas, discrimina plura nos docet. primo itaq; differentiæ ꝓpriũ est, dici in quæstione qua quale quicq; sit: speciei uero in ea, qua qd quicq; sit, qritur. ipse quoq; clarum facit id, quod nos in dubitationẽ adducere posse uidebatur. nã cũ posset quærere quispiã, quã ob causam speciẽ in quæstione qua rei natura, & differẽtiã, in qua rei qualitas indagatur, dici asseruerit, cum præsertim hõ quadã ẽt qualitate sit affectus (nam si rogamur quid Socrates sit, aãl esse respondemus: si quale aãl, hominem dicimus ita, ut species quoq; in ea quæstione dicatur, qua rei qualitas quæritur) ait {Non absolute qualis erit, sed quia differentiæ generi cõiunctæ eum talẽ reddiderint} Species. n. a generibus fortiuntur, ut in quæstione qua uis & natura indagatur dicantur, & a differentijs, ut in ea, qua quæritur qualitas. etenim si quis nos roget, quale animal sit, rationis particeps, mortale que respondemus. quibus quidem sit rebus, ut differentiæ suapte natura in quæstione ea dicãtur, qua inuestigatur qualitas, species autem id a differentijs acquirant.

Pręterea differentia cum alia differentia coniungitur. nã quod est rationis particeps, quodq; mortale ad hominẽ efficiendũ in unum conferũtur. Species uero cũ specie nõ cõnectitur, ut alia inde species fiat. aliquis enim equus cum asina coniungitur, ut mula inde nascatur, at si omnino equus asinæ copuletur, ex illa cõtrectatione nunquã mula gignetur.

Aliud differentiæ, & speciei discrimen ostendit. differentia, inquit, cũ alia differentia coniungitur, ut aliquid aliud efficiatur. si quidẽ quod rationis est particeps quodq; mortale in naturam hominis concluduntur. Sed uniuersus hõ, atq; uniuersus equus nihil efficiunt, cũ tũ uniuersum id, quod rationis particeps est, quodq; mortale hominẽ faciant. nã etsi mulus ex equi & asinæ contrectatione nascatur, non tũ ex omnino equo & asina, sed ex singulis, aut qbusdã. nã equus asinam si contrectet, mulũ gignet. isq; equus aliquis erit, & asina itẽ aliqua, non uniuersa aut equi, aut asinę species. Differentiæ quoq;, q̃ ad cuiusq; spẽi ortũ cõueniũt, nihil quicq; inter se patiũtur, quãdoquidẽ singulæ naturã seruant suam, ueluti in homine, pcreando, specie inq; efficienda, id quod mortale est, quodq; rõnis ac mentis est particeps cõcurrũt, & nihil horũ quicq; patitur. at equus & asina congrediẽtes, mulũq; generantes, suã in mulo naturã syncerã non seruãt. id quod fit, quoniã non species sunt, sed indiuidua. nã cum utrisque natura corrupta sit, aliquid ab utrisq; diuersum effectum est. quocirca species cum specie non copulatur.

DE COMMVNITATE, ET Discrimine proprij, & differentiæ.

DIFFErentia, & propriũ cõmune habent, ut ea, a quibus assumũtur, ęquã illorũ partẽ capiant. rationis. n. participes ęque rõnis cõpotes sunt: ac ij, qui ad risum nati sunt, ęque nati sunt oẽs. Hoc ẽt cõe est, ut semper, & omnibus conueniant. nam et si bipes uno sit claudus pede, semper tamen id habebit, ad quod natum est. idque quod ad ridendũ natum est, quanuis non rideat semper, tamen ꝓpterea quod ad id natũ est, semper intelligitur. Propriũ aũt differentiæ est, ut de multis formis sępe dicatur, ut rationis particeps in homine, & angelo: & proprium de una sola, cuius propriũ sit. pręterea differentia ex ijs consequitur, quorum differentia est, ita tamen ut non reciprocetur. at ꝓpriũ uicissim retro cõmeat, ex eo, quod ipsum, et ea, quorũ ꝓpriũ est, retro dicãtur.

Differentiæ, & proprij duas conuenientias tradit. altera est, ut ea, a quibus assumũtur, æquã illorũ, proprij inquã et differentiæ partẽ capiant. altera est, ut ijs, quibus ipsorũ conuenit cõmunicatio, semper adsint. Socrates nõ magis rõnis particeps ẽ, quã Plato, neq; magis ad risum aptus. at siquid alio magis, minusue rationis cõpos esse dixerimus, illud tũc: ex eo, quod rationis sit particeps, magis ẽt particeps indicabimus. hoc. n. in loco quærimus non naturã rationis participẽ, sed habitũ, aut artis perceptionẽ alicuius, aut scientiam. qui sane habitus aĩ affectio, atq; habilitas dici pót. semper. n. homo rationis particeps est, semperq; aptus ad risum, nõ quod semper rideat, sed quod ad ridẽdũ natus sit. Geminas ꝑterea dissimilitudines declarat. Differentia. n. multas species cõplectitur, ꝓpriũ aũt in una tãtũ cernitur. differentia itẽ quanq; ex ijs consequens est, quorũ est differentia, eis tamen ex altera parte non respondet. nã si quid homo sit, id rationis particeps sit: at si quid rationis cõpos sit, non semper hõ existat. propriũ aũt & sequitur, & reciprocatur. nã si hõ est, ridendi habilitas est: si ridendi habilitas est, hõ itidẽ est.

DE COMMVNITATE, ET Discrimine differentiæ, & accidentis,

ET differentiæ, et accidenti conuenit, ut in multis dicantur. cum accidentibus quoque, quę separari non queunt, differentiæ cõmune est, quod semper, & omnibus adsint. nã bipes semper & homini, & coruis adest, nigror itẽ omnibus coruis. differunt uero, quod differentia ita formas continet, ut a formis non cõtineatur. id. n. quod rationis particeps ẽ, & angelum, & hominẽ comprehendit. accidẽtia uero quia in multis sint, quodãmodo complectuntur: ac quia ea, quibus inhęrent, nõ unũ aliquod accidẽs, sed multa recipiant, quodãmodo continẽtur. Differẽ

tia neque intenditur, neque remittitur. accidentia intentionē, & remissionem capiunt. præterea differentiæ contrariæ misceri inter se non possunt, accidentia contraria miscentur quandoque, ac coniunguntur. Differentiæ igitur cum alys uocibus communitates, & proprietates hę sint, species. n. quid a genere, & differentia differret, explicauimus, cū qd genus ac dřia a cęteris discreparēt, doceremus. superest qd a ꝓprio et ab accidēti differat nobis dicēdū.

Duæ sunt differentiæ atq; accidentis cōmunitates, una ut de multis dicātur, altera ut formis semper adsint. sed prima & separabilibus accidētibus, & ijs etiā, quæ separari nō possunt, conuenit. secunda uero ijs tm̄, quæ nequeunt amoueri, hō. n. non semper sedet, at coruus semper niger est. Sūt aūt tria discrimina, siquidē differentia species continet, quā doquidē rationis particeps plura, quā homo cōplectitur. accidentia & continēt, & cōtinentur. nā quia nigror nō Aethiopi mō, uerum ēt coruo, cæterisq; conuenit, continet: quia uero Aethiops alia accidētia potest recipere, cōtinetur. { Quo dāmodo } id adiectū est, quoniā nec ꝓprie continet, nec cōtinetur. etenim Socrates nō est magis rationis particeps alio homine, nisi id ex scientijs acquirat, quæ aī habitus, ac proprietates sunt. sed nec ēt ex substantia, quæ rōne constat, ut diximus. Accidens cōtentionē, & remissionē suscipit. siquidē Aethiops alio Aethiope, & coruus coruo nigrior inuenitur. Cōtrarię differentię misceri, iungiq; inter se nō possunt, qm̄ rationis cōpos, & expers non coniunguntur. id uero, q; albū est, quodq; nigrū mista fuscū faciunt. ita fit, ut contraria accidentia misceri inter se, coniungiq; possint.

DE COMMVNITATE, ET discrimine Speciei, & Proprij.

SPE cies cum proprio cōmune est, quod vicissim retro cōmeant. nam siquid hō sit, ridendi etiā habeat facultatē: ridendi facultatē siquid habeat, homo sit. Sępe. n. dictū est, quod aptū ē ad risum, intelligēdū esse ex eo quod ad risum natum sit. Hoc etiā commune est, ut ijs æqualiter conueniant, a quibus aſſumuntur. nam species illis, quæ se participant, æque insunt, ac propria ijs, quorum propria sunt.

Sermonem de differentia institutū cū perfecerit, ad declarandam speciē aggreditur, aitq; dictū iam esse quid species a genere & differentia differat, quidq; cū illis commune habeat, cū illa speciei cōpararentur. quomō itaq; species a ꝓprio differat, & accidenti, quidq; cōmune habeat, dicetur. species quidē & proprium in duobus cōueniunt, tum ut reciprocentur, ut si homo est, ridendi facultas est: si ridendi facultas est, hō est. ridendi facultatē dicit, non quod rideat, sed quod suapte natura est comparatum, ut rideat. tum ut eque insint formis, quę sunt ipsorum participes. omnes enim quā tum ad substantię rationē spectat, rationis participes sunt, ac ridendi habilitas est omnibus æqualiter impartita. differentiæ multæ sunt, nam species aliorum genus esse potest, ut animal animati species cū sit, hominis, & equi genus est.

DE DIFFERENTIA speciei, & proprii.

SPE cies a proprio differt, quod species aliorum genus potest esse, propriū aliorū esse propriū nequit. ac species prius, quā ꝓpriū cōstat. ꝓpriū speciei accidit. necesse. n. est hominē eē, vt sit aptus ad ridē dū. Præterea spēs in re subiecta inest re ipsa, ꝓpriū uero nonnunquam potestate. homo enim semper re ipsa Socrates est, uerum non semper ridet, etsi semper est aptus ad risum. Quorum item definitiones diuersæ sunt, ea inter se differunt. cumque speciei sit, sub genere constitui, deque multis, & ijs numero differētibus dici in quæstione, qua rei natura quærēdo inuestigatur, propriy est in una sola, totaque, ac semper reperiri.

Speciem hic intellectam uult eam, quę media est, nō aūt ultima. ꝓprium alterius esse propriū non pōt, species prius, quam proprium cohæret, sit. n. prius hō necesse est, ut postea sit aptus ad risum. at propriū posterius specie est. cūq; species in subiecta re insit re ipsa semper, nā Socrates semp hō est, propriū interdū potentia. nō. n. semper hō rider, semper tamen potest. { Quorū item definitiones diuersæ sunt, ea inter se differunt } hoc etiam cæteris quatuor conuenit. idē. n. de genere, & reliquis dicere possumus, quorum si differunt definitiones, ipsa quoque inter se discrepabunt.

DE COMMVNITATE ET differentia speciei, et accidentis.

CONuenunt inter se species, et accidens, quod de multis dicuntur. raræ admodum sunt horum communitates, quoniam accidens, & id cui accidit, inter se plurimum distant.

Vnam speciei, & accidentis communitatem, multaq; discrimina tradit. quid uero causæ sit, cur unā tantū conueniētiā nobis explicauerit, nos paulo ante declarauimus, id quod ipse nunc ait, quæ. s. plurimū distant, in paucis conueniunt, & differunt plurimū: contra quæ uicina sunt, & proxima, parum differunt, in multisque conueniunt. utrisque commune est, ut in multis dicantur. nam homo de Socrate, & Alcibiade, nigrorque de coruo, & Aethiope dicitur.

Hæc utrisque sunt propria, speciei, ut in quæstione, qua quid res sit, quæritur, de ijs, quorum species est, dicatur: accidentis uero, in qua qualis sit, aut quo modo affecta sit, indagatur. item quod unaquęq; substantia unius speciei particeps est, accidentis autem, q; multorū separabilium inquam, & quæ seiungi nō possunt. species quoque ante, quam accidentia, licet ea secerni non queant, intelliguntur. res enim subiecta sit, ut ei quicquam accidat necesse est, accidentia uero posterius fiunt, & suapte natura substātię sunt inhęrentia. speciei item communio ęqualis est, accidentium, atque adeo eorum, quæ auelli non possunt, non ita. nam Aethiops magis aut minus alio Aethiope nigro colore infici potest. Restat nunc, ut de proprio, atque accidente uerba faciamus, quid enim proprīū a specie, dřia, et genere differret, explicauimus.

Speciei proprium est, ut in quæstione qualis, & natura quæritur, dicatur: accidentis uero in ea, qua quale qd sit, aut quo modo affectum sit. nam si quis nunc me roget, quo modo Aethiops affectus sit, ualere illum, aut ægrotare respondebo. species. n. etsi in qualitate indaganda dicatur, id tamē a differentijs, ut dictū est, nanciscitur. uniuscuiusq; itē

rei natura unius formę, & multorū accidentiū est particeps, uelut albedinis, nigroris, & cādoris. species ēt prior est, accidens posterius, quod prius esse hominē, quā nigro colore imbui & infici oporteat. ac speciei cōmunio par est, et equa, cum & Socrates, & Plato æque homines sint, non tm̄ æque alb, aut nigri: inuenietur enim Aethiope coloratior. Nunc philosophus ad propriy & accidentis ꝓprietates, ac cōmunitates declarādas aggreditur, & dicēdi finē facit. propriū quidē qd a genere, differentia, & specie differret, diximus, cū illa ei compararentur. quid autem cum accidenti commune habeat, quidq; ab eo differat, in præsentia dicemus.

DE PROPRII ET ACcidentis communitate.

COmmune est proprio, atque accidenti, quod separari non potest, ut ea, in quibus esse spectantur, sine ipsis non constēt. ut enim sine ridendi facultate hominem, ita sine nigrore Aethiopem non reperies. & quemadmodum proprium & semper, & in ijs omnibus, quorum proprium est, inest: ita accidens, quod separari non potest.

Non sine ratione addidit { quod separari non pōt } quoniā hæc distinctio facit, ut non intelligatur separabile, cui cū ꝓprio nulla ferme cōmunitas intercedit. igitur cōmune est illud ꝓprio cū accidenti īmobili, quod illa, in quibus cernūtur, constare sine ipsis non possunt. nā si id, quod ad risum aptū est, non sit, non erit hō perinde, ac coruus non erit, si nigror non existat. Accidens uero discretū non semper inest speciei, quoniam homo non semper sedet & fieri etiam potest ut homo absque illo constet, cum præsertim Socratem non sedentem animo concipere possimus. quatenus igitur ꝓprium, & accidens immotum cōmune quid habent inter se, accidens mobile nihil habeat, at quatenus differunt, accidens quod seiungi potest, a proprio differat plurimum.

DE PROPRII ET ACcidentis differentia.

DIFFErunt, quod proprium uni tantum speciei conuenit, ut homini ridendi facultas, accidens, quod amoueri non potest, ceu niger, non solū Aethiopi, sed & corno, & carboni, & ebeno, atque alijs nonnullis rebus. Ita fit, ut proprium de sua specie uicissim dicatur, inqua omnibus ęque insint, accidens autem immobile non reciprocetur. Propriorū item communio æqua est. accidentium tum maior, tum minor. Sunt præterea multę alię communitates, & proprietates earum uocum, de quibus supra disseruimus. sed hæ ad earum discrimina cognoscēda, & cōmunitates declarandas sufficere iā debent.

Proprium ab accidenti, quod nō separatur, differt, quod ipsum uni modo speciei, ut risus soli homini, & illud multis conueniat, ueluti nigror, qui non tantum Aethiopi inest, uerum ēt coruo, & alijs nonnullis propriū ēt reciprocatur, ita ut eius cōmunio par, æquaque fit. nam si hō est, ridendi quoque habilitas est, si est habilitas ridendi, homo itidē est. Socrates. n. & Plato æque apti sunt ad risum. accidens quod separari nequit, non reciprocatur, & ob eam causam ipsius cōmunio tū maior, tum minor est. si. n. coruus est niger est, at si quid nigrū sit, non tamen coruus erit. Aethiops quoq; ut supra dicebam, alio nigrior inuenitur. ridendi autē habilitas nulli magis, aut minus conuenit. Illud quoq; scire debemus Porphyriū non dixisse eas substantias, in quibus propriū, & accidens cernuntur, sine proprio, & accidente constare non posse: quandoquidem substātia res est, quæ se pulcherrime sustentat, sed substantias sine ꝓprio & accidenti non constare, non quia substantię sint, sed quia in proprijs, & accidentibus considerentur. nam musicus Socrates, quia Socrates est sine eo quod musicus sit, constabit. at quia musicus est, sine eo quod musicus existat, nihil est, cur eum constare putem posse.

FINIS.

SERIES CHARTARVM.

A B C D E.

Omnes sunt duerniones.

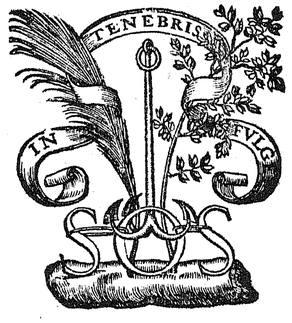

Venetijs apud Hieronymum Scotum.

1547